

Tlačové správy Slovenskej národnej knižnice – 2014

Obsah

Láska a manželstvo boli pre Štúra tabu.....	4
Príbeh jednej Biblie	5
Sviatočné recepty starých mám	5
Výstava Kataríny Vavrovej Nebeská rieka je bránou do ženskej fantázie	7
SNK opäť hostuje Burzu informácií pre voľbu povolania	8
Svet pozná vzácne rukopisy i prvotlače zo zbierok Slovenskej národnej knižnice	9
Pátrame po skutočne podobe Ľudovíta Štúra	10
Už ste navštívili Aponiovskú knižnicu?	11
Kuriozity z digitalizácie	13
SNK - Zhodnotenie stavu projektu digitalizácie.....	13
Slovenská národná knižnica žije digitalizáciou aj na Bibliotéke	15
Rekonštrukcia depozitov SNK je v plnom prúde	16
Slovenská národná knižnica sprístupňuje databázu obchodne nedostupných diel.....	17
Slávme to spoločne!	19
Chystáme sa na Štúra!.....	20
Pietna spomienka pri príležitosti Pamiatky zosnulých na Národnom cintoríne spojená so spomienkou na Janka Jesenského	21
Mária Ďuríčková deťom - vyučovacia hodina v LM SNK.....	22
SNK si pripomína výročie P. Dobšinského a V. Hložníka.....	22
Osobnosti v živote rodín - genealogická konferencia v SNK	24
Pripomínáme si storočnicu perfekcionista Alfonza Bednára	24
Osobnosti v živote rodín - genealogická konferencia.....	26
SNK spolupracuje s významným antropológom Andrew Lassom	26
SNK začala s výstavbou Digitalizačného a konzervačného centra vo Vrútkach	27
LISTY PLNÉ NÁDEJE A LÁSKY - ZO ZAJATIA v LITERÁRNOM MÚZEU SNK.....	29
SPOZNAJTE S NAMI OBJAVY ROKU 1914.....	29

SCÉNIKÉ ČÍTANIE ZO ZAJATIA ODKRYJE PUTO TAJOVSKÉHO A JEHO MANŽELKY POČAS ODLÚČENIA V PRVEJ SVETOVEJ VOJNE	30
KRVAVÉ SONY. SLOVENSKÁ LITERATÚRA A PRVÁ SVETOVÁ VOJNA	31
LITERÁRNE MÚZEUM SNK uvádza výstavu KRVAVÉ SONY - Slovenská literatúra a prvá svetová vojna	32
Na konferencii CASLIN 2014 upozornila prezidentka IFLA na kľúčové trendy v budúcnosti knižníc	33
SNK ORGANIZUJE PRESTÍŽNU KONFERENCIU CASLIN 2014	34
60. VÝROČIE LITERÁRNEHO ARCHÍVU SNK	35
Slovenská národná knižnica zdigitalizovala základ svojho fondu	36
BUJÓN A SUNAR?... KTORÝ JE NAJLEPŠÍ?	37
PRVOTINOU ŽIVÝ BIČ ZAĎAL DO ŽIVÉHO.....	38
VOJNA NÁS NEMINIE.....	39
HORIZONTY - JUBILANTI UBS 2014 - VÝSTAVA V LITERÁRNOM MÚZEU SNK	39
AKO VYZERALI POSLEDNÉ DNI STARÉHO SVETA?.....	39
K MOJIM NÁRODOM!.....	40
ZAĎALA SA I. SVETOVÁ VOJNA	40
STOROČNICA AUTORKY KULTOVÉHO ROMÁNU ALŽBETIN DVOR.....	41
SLOVENSKÁ LITERÁRNA A KULTÚRNA OBEC SA ROZLÚČILA S IVANOM KADLEČÍKOM.....	42
CENU JOZEFA MILOSLAVA HURBANA ZA BIOGRAFICKÉ DIELA ROKU 2013 ZÍSKALA SITUETA GENERÁCIE: OSOBNOSTI ČINOHRÝ SND.....	42
CHUDLO SA PRED 100 ROKMI DO PLAVIEK?	43
SNK PRINÁŠA REAKCIE SLOVENSKÝCH NOVÍN K ATENTÁTU NA FRANTIŠKA FERDINANDA D'ESTE..	44
Z DEPOZITU NA SVETLO.....	45
DNI MILANA HODŽU NA TROCH MIESTACH NA SLOVENSKU	45
ZÁRADNÁ REKONŠTRUKCIA DEPOZITOV SNK DOĎASNE OBMEDZÍ VÝPOŽIĎNÉ SLUŽBY	46
SNK ZVEREJŇUJE DIGITALIZOVANÉ VYSVEDĎENIA SLOVENSKÝCH OSOBNOSTÍ	47
SNK DOSTALA DAROM FAKSIMILE ORIGINÁLU VRCHOLNÉHO DIELA KLASICKEJ ČÍNSKEJ LITERATÚRY SEN O ČERVENOM PAVILÓNE.....	47
SNK SA ZAPOJÍ DO CELOEURÓPSKEJ NOCI MÚZEÍ A GALÉRIÍ.....	48
SNK ZVEREJNILA DOBOVÉ FOTOGRAFIE TROSIEK LIETADLA A POSLEDNÝCH ROZLÚĎOK S GENERÁLOM M. R. ŠTEFÁNIKOM.....	49
SNK ZVEREJNILA RUKOPISY HVIEZDOSLAVOVHO PREKLADU SHAKESPEAROVÝCH HIER.....	50
SNK PRI PRÍLEŽITOSTI 100. VÝROČIA ZAĎIATKU 1. SV. VOJNY ZVEREJNILA UNIKÁTNU OSOBNÚ KNIŽNICU GENERÁLA M. R. ŠTEFÁNIKA.....	50
SNK PRI PRÍLEŽITOSTI 100. VÝROČIA ZAĎIATKU 1. SV. VOJNY ZDIGITALIZOVALA FOTOGRAFIE A MAPY Z CIEST M. R. ŠTEFÁNIKA.....	52

SNK PREZENTOVALA V HLAVNOM MESTE BARDEJOVSKÝ KATECHIZMUS Z ROKU 1581 - NAJSTARŠIU SLOVENSKÚ KNIHU	54
100. VÝROČIE ZAČIATKU VOJNY: SNK ZDIGITALIZOVALA ORIGINÁL KRVAVÝCH SONETOV	55
TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC V SNK: PREZENTOVANIE DIGITALIZÁCIE	56
ZÁSTUPCOVIA EURÓPSKEJ KOMISIE V MARTINE OCENILI STAV REALIZÁCIE PROJEKTU DIKDA	56
SNK PREZENTOVALA DIELA VYDANÉ V ROKU 2013.....	57
PREZENTÁCIA NAJSTARŠEJ SLOVENSKEJ KNIHY BARDEJOVSKÝ KATECHIZMUS	58
ČO SA PÍSALO V NOVINÁCH PRED 100 ROKMI?	59

Láska a manželstvo boli pre Štúra tabu

Chalupku „prehlásil“ za mŕtveho a Hurbana dokonca od svadby odhovára!

Martin, 30. decembra 2014 – **Prečo sa Ľudovít Štúr nikdy neoženil? Považoval lásku za slabosť? Koho miloval? Aký mal názor na manželstvo? Depozity Slovenskej národnej knižnice (SNK) ukrývajú bohatý osobný archív politika, historika, jazykovedca a kodifikátora spisovnej slovenčiny Ľudovíta Velislava Štúra, v rámci ktorého nájdeme odpovede napríklad aj na otázky spojené s láskou a manželstvom.** SNK v rámci projektu Digitálna knižnica a digitálny archív ponúka viaceré z týchto historicky veľmi hodnotných dokumentov v digitálnej podobe.

Ľudovíta Štúra poznáme z učebníc dejepisu ako slobodného mládenca, ktorý sa celý svoj život venoval práci. O jeho vzťahu k ženám sa vie len veľmi málo. Z archívnych dokumentov v depozitoch SNK zverejnených aj na stránke www.dikda.eu je však isté, že národovcovi Ľudovítovi Štúrovi osudovo zamotali hlavu dve krásne a inteligentné ženy – **Marie Pospíšilová** a **Adela Ostrolúcka**. Prvá však doplatila na jeho presvedčenie, že láska a manželstvo prekážajú v oddanej práci pre národ. A druhá umrela skôr, ako by mladý Štúr mohol aspoň zapochybovať o správnosti tohto názoru.

Marie Pospíšilová (19) ho očarila počas pobytu v Hradci Králové v septembri 1840 - 25-ročný Štúr vtedy spadol zo schodov a poranil si ruku. V rodine Pospíšilovcov sa o neho starala Marie. *„Rána na pravici se již snad brzo zhojí, ale ona do srdce, již mi zadala, hojíc onu, milostná opatrovnice má jest hluboká, nevyhojitelná. Kdož by mi byl předpovídal, že v Hradci padnu do bolů lásky, jímž sem pečlivě vyhýbal, abych tím neodvisleji, tím samostatněji pracovati a pro jednu oulohu pojitě všechny síly vynaložiti mohl?“* - píše Máriinu bratovi Jaroslavovi. Po štyroch mesiacoch jej však Ľudovít posielal báseň na rozlúčku...

S krásnou **Adelou Ostrolúckou** sa zoznámil vďaka svojmu mladšiemu bratovi Samuelovi, kaplánovi v Zemianskom Podhradí, kde často chodieval. Ani táto láska však nebola naplnená – Adela ako 29-ročná v marci 1853 zomrela.

Obetovanie sa v osobnom živote vyžadoval Ľudovít Štúr nielen od seba, ale aj od svojich druhov. Keď sa veľmi nádejný básnik a horlivý národovec **Samo Chalupka** v roku 1836 ženil s Eufrazínou Turanskou, sklamanému Štúrovi *„došli pohrebné verše“* a poznamenal: *„Sam. Chalupkovi po Všeslávii zazvonili... Pokoj prachu!“* A v liste českému redaktorovi Karolovi Boleslavovi Štorchalovi sa pošťázoval, že *„Chalupka zaspal v lone jednej ženy.“*

Nástrahám manželstva neodolal ani jeho priateľ a blízky spolupracovník **Jozef M. Hurban**, s ktorým sa na tému láska a manželstvo neraz pohádali. Ich spory vyvrcholili, keď Hurban pozval Štúra na svoju svadbu. *„Ľudovít prišiel,“* – ako písal priateľom – *„Miloslavovi na pohrab!“ a prídúc troma dňami pred svadbou (4. októbra 1845), ešte snažil sa odvieť ma od úmyslu zakladania rodiny,“* zaspomínal si Hurban.

Podrobnejšie informácie a fotografie nájdete na adrese: <http://dikda.eu/prvy-mladenec-slovensky-ludovit-stur/>

Katarína Mažárová
hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Príbeh jednej Biblie

Rozozratá červotočmi a pokvapkaná 200-ročným voskom čakala dva roky na svoju opravu

Martin, 22. decembra 2014 - Pracovníci odboru [Ochrana fondov](#) Slovenskej národnej knižnice sa stretávajú s mnohými vzácnosťami, ktoré si vyžadujú odborný zásah. Jedným z nich bola aj **Biblia**, ktorú preložil a zostavil Dr. Martin Luther. Vydaná bola v Norimbergu v roku **1703**.

„Biblia degradovala vplyvom nevhodného uskladnenia a samotnej knižnej väzby. Zrejme ju často používali a tak sa aj mechanicky opotrebovala. Našli sme ju vo veľmi zlom stave a reštaurovanie trvalo takmer dva roky,“ vysvetľuje Danko Valovičová, reštaurátorka Slovenskej národnej knižnice.

Celoživotné dielo, na ktorom Luther pracoval až do smrti, sa vo Wittenbergu dočkalo 83 vydaní (počas jeho života) a neskôr 253 dotlačí. K jeho popularite prispel jednak jednoduchý jazyk, zrozumiteľný pre nevzdelaných poddaných a aj Guttenbergov vynález kníhtlače.

Spomínaná Biblia z roku 1703, ktorá sa našla v knižných zbierkach grófov Zayovcov, tzv. Zayovskej knižnici v Uhrovci, má 1672 strán písaného textu a 32 strán celostranových rytín. Biblia má pozoruhodné rozmery – je 38 cm vysoká, 26 cm široká a 15,5 cm hrubá. Bola viazaná v prírodnom svetlom pergamene, tlačaná na ručnom papieri s veľkým množstvom rukopisných poznámok. Zaujímavosťou je, že bola viazaná v drevených knižných doskách, nie lepenkových.

Biblia bola doslova v „šalátovom“ vydaní – pergamenový pot'ah bol po celej dĺžke chrbta pretrhnutý, viaceré miesta boli popraskané s výraznými škvrnami. Poškodené šitie a jeho deformácia spôsobili poškodenie listov. Boli zatečené, pokvapkané možno dvesto – tristoročným voskom. Časť hornej zapínacej spony chýbala, spodná bola kompletná. Okrem estetickej funkcie plnili tieto krásne doplnky aj ochrannú funkciu – držali knihu pokope, aby ani v nepriaznivých podmienkach nezmenila tvar. Po dôkladnej a veľmi podrobnej fotodokumentácii začala reštaurátorka knihu rozoberať a mechanicky čistiť. „Takto vyčistené listy sa následne čistili v kúpeľoch z vlažnej vody, v ktorom zmizlo také bežné znečistenie,“ opisuje podrobnosti svojej práce reštaurátorka. Trhliny po červotočoch vyplnila akrilínovým tmelom na drevo. Väčšie poškodenia listov sa doplnili tekutou papierovinou vhodného farebného odtieňa, potom sa vsívali do knihy podľa pôvodnej technológie. Pôvodný pergamenový pot'ah reštaurátorka opatrne vyčistila štetcom a skalpelom, okraje zbrúsila na požadovanú hrúbku. Po dôkladnom vysušení sa potrebné miesta nového pot'ahu farebne prispôsobili pôvodnému. Na záver knihu zakonzeroval tuk a zatvoril zreštaurovaný zatvárací ochranný obal. Je vystavená a sprístupnená bádateľom i bežným záujemcom v Aponiovskej knižnici v kaštieli v Oponiciach.

Celý článok s fotogalériou je dostupný na adrese: <http://dikda.eu/pribeh-jednej-biblie/>

Mgr. Katarína Mažárová
manažér publicity DIKDA

Sviatočné recepty starých mám

Pivná či čokoládová polievka, aj takto sa varilo na sviatky pred 100 rokmi

Martin, 17. decembra 2014 - Máte pocit, že každé Vianoce varíte dokola to isté a chceli by ste to zmeniť? Načrite spolu s nami do receptov Babilonovej **Prvej kuchárskej knihy v slovenskej reči** –

k veľkému osohu nie len pre domácu potrebu, ale aj pre hospodárstvo, ktorá vyšla v roku 1870 v Budapešti. **Nájdete v nej kuchony, wafne, holipne, čokoládová, žabová či pívová polievka, kapustnica, ryby na rôzne spôsoby, koláče ...**

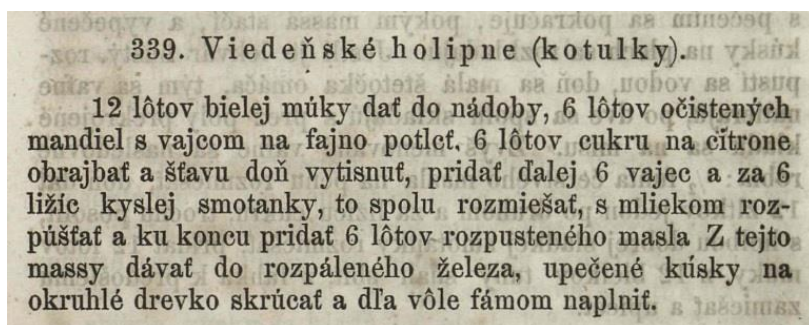
Z 1500 receptov – od najjednoduchších až po najvyberanejšie jedlá, pre každodenné i mimoriadne skvelé hody – si určite vyberiete niečo, čo sa oplatí vyskúšať. Začítajte sa do prípravy teplých i studených polievok, slaných i sladkých jedál, mäsa, rýb, zeleniny, koláčov.

V texte kuchárky sa stretneme nie len so slovenčinou 19. storočia ale aj s mierami, ktoré sú pre dnešné gazdinky už veľkou neznámou, no možno by stálo za to vyskúšať recept z minulosti, preto pripájame aj malú pomôcku pre „prevod“ receptov na dnešné miery:

1 lôt = 1,750 dg

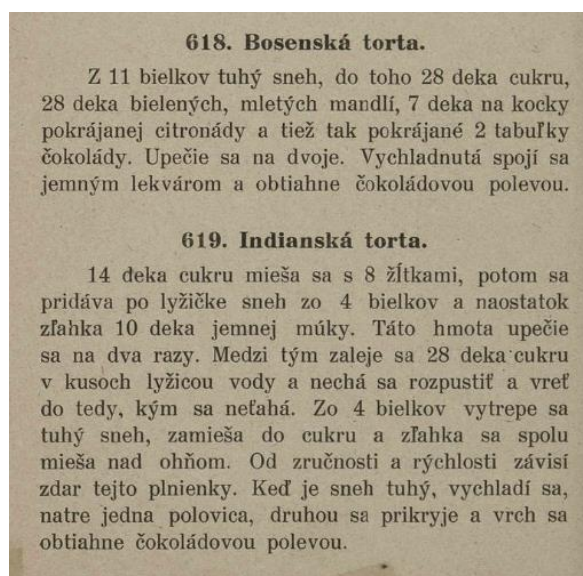
1 funt = cca 56 dg

Prelistujte s nami kuchárky našich starých mám! Z množstva zaujímavých receptov, ktoré budú dnes možno už archaické alebo naopak gurmánske vyberáme aspoň "slabý odvar":

Babilon, Ján – *Prvá kuchárska kniha v slovenskej reči*, 1870, s. 570

Ak by Vám recepty z Babilonovej kuchárky nevyhovovali, v roku 1914 vychádza aj **Nová kuchárska kniha**, v ktorej Vás Terézia Vansová cez **recepty na torty** pozve na cestu okolo sveta...

Vansová, Terézia – *Nová kuchárska kniha*, 1914, s. 320

Celý článok je dostupný na adrese: <http://dikda.eu/sviatocne-recepty-nasich-starych-mam/>

Veríme, že sme vás navnadili a začítate sa do receptov a rád pre gazdinky aktuálnych pred i viac ako 100 rokmi. Možno sa na nich zasmejete, ale predstavte si, že možno o sto rokov sa bude niekto iný podobne usmievat' nad parenými buchtami, hamburgermi, pizzou, zemiakovou kašou v prášku, pečeným kurat'om, pretože v reštauráciách (ak budú) a domácnostiach sa bude jesť a variť (ak sa bude) opäť niečo úplne iné.

Projekt Digitálna knižnica a digitálny archív, spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), sprístupňuje verejnosti zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Výstava Kataríny Vavrovej Nebeská rieka je bránou do ženskej fantázie

SNK pozýva v čase adventu do Literárneho múzea na výnimočnú výstavu

Martin, 4. decembra 2014 – Priestory Literárneho múzea Slovenskej národnej knižnice (SNK) patria od dnes do 15. februára 2015 výstave malieb, grafik a exlibrisov významnej slovenskej ilustrátorky Kataríny Vavrovej pod názvom Nebeská rieka.

„Dnešná výstava krásne zapadá do koncepcie výstavných aktivít SNK, ktorej Literárne múzeum predstavuje tvorbu výnimočných osobností slovenskej výstavnej scény, zvlášť s akcentom na tvorcov krásnej knihy,“ povedala počas vernisáže generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Katarína Vavrová nastúpila na slovenskú výtvarnú scénu začiatkom 90. rokov 20. storočia. Názov jej výstavy je odvodený od rovnomeného názvu knihy srbskej autorky Grozdany Olujić, ktorú v roku 2014 vydalo vydavateľstvo Perfekt. Kniha vyšla s pôvodnými ilustráciami K. Vavrovej. Tie boli témou jej diplomovej práce, žiaľ, v kontexte porevolučných udalostí roku 1989, kniha pripravená už v tom čase do tlače nevýšla. *„Mojou veľkou pracovnou motiváciou je pozitívna spätná väzba. Teším sa, že to čo robím, nerobím nadarmo. Kniha Nebeská rieka bola skutočne vytvorená pred 25 rokmi. Rozprávky Grozdany Olujić sú šperky a sú trochu iné, ako tie, ktoré sa píše dnes. Ich súčasné vydanie by nebolo možné bez prekladu pani Mirjany Šišolákovej, ktorá ho po dlhé roky uchovala,“* vyslovila sa autorka výstavy K. Vavrová. Nadviazala na ňu prekladateľka rozprávok, keď vysvetlila osud prekladu. *„Našiel sa iba vďaka tomu, že som 25 rokov v poličke, kde bol uložený na preklepovom papieri, neupratovala. Ilustrácie k rozprávkam som videla prvýkrát až teraz a musím uznať, že neviem, či by ešte niekto dokázal tak precítiť a výtvarne uchopiť ich hĺbku a osobitosť,“* uznanlivo doplnila M. Šišoláková.

Na výstave sú hlavnými aktérmi väčšiny výtvarných príbehov ženy. Krehké, zranené i zraniteľné. Pôsobivú atmosféru dotvárajú nádherné detaily a fragmenty architektúr, rastlinných i zvieracích prvkov a zdanlivo všedných atribútov každodenného života, podaných v nevšedných súvislostiach. V malbách významnú úlohu zohráva i podklad – ručne vyrábaný papier. *„Maliarske a grafické figurálne diela Kataríny Vavrovej reprezentujú vrchol imaginatívno-poetickej línie súčasného moderného slovenského výtvarného umenia. Jej permanentné dialógy o ľudskom odcudzovaní sa a približovaní, o stavoch a poryvoch duše zmietanej kolotočom zápasov a pochybností, sú výnimočné a jedinečné,“* uzavrela kurátorka výstavy Danica Lovišková.

Katarína Vavrová sa narodila 23. augusta 1964 v Bratislave. Po absolvovaní Strednej umeleckopriemyselnej školy v Bratislave (1983) študovala v rokoch 1984 – 1990 na Vysoké škole výtvarných umení v Bratislave, na oddelení knižnej ilustrácie u prof. A. Brunovského a K. Ondreičku. V roku 1989 absolvovala študijný pobyt na Academia delle Belle Arti v Perugii. Venuje sa maliarskym technikám, voľnej grafike a kresbe. Okrem samostatných výstav (Bratislava, Trenčín, Martin, Holandsko, Turecko, USA, Belgicko, Česká republika, Rakúsko, Japonsko), vystavuje od roku 1989 na spoločných prehliadkach doma i v zahraničí a získala na nich viacero významných ocenení.

Najnovším uznaním jej tvorby je **Cena Najkrajšia kniha leta 2014**, ktorú získala práve kniha Grozdany Olujić **Nebeská rieka s ilustráciami K. Vavrovej**. Autorka žije a tvorí v Limbachu.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Z vernisáže Nebeská rieka v Literárnom múzeu SNK

Generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová a autorka prezentovaných ilustrácií, malieb a exlibrisov Katarína Vavrová počas vernisáže výstavy Nebeská rieka v LM SNK

Fotografie: Radoslav Ondrašovič, Zuzana Stančíková

SNK opäť host'uje Burzu informácií pre voľbu povolania

Žiaci základných škôl si vyberajú svoju novú školu

Martin, 2. decembra 2014 – Pomocnú ruku pri správnom výbere povolania a vhodnej strednej školy sa snaží žiakom tradične podať podujatie Burza informácií pre voľbu povolania, na ktorom sa prezentuje devätnásť stredných škôl prevažne z regiónu Turiec, jedna stredná škola pre telesne postihnutých a traja zamestnávateľia zo Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK).

Dvojdňové podujatie (2. – 3. 12. 2014) na pôde Slovenskej národnej knižnice (SNK) v Martine je určené najmä žiakom 9. ročníkov základných škôl (ZŠ) a ich rodičom, ako aj záujemcom o doplnenie si určitého stupňa vzdelania alebo rekvalifikácie.

Na v poradí už 13. ročníku získajú návštevníci prehľad a predstavu o stredných školách, otváraných študijných a učebných odboroch, podmienkach prijímacích skúšok či možnostiach uplatnenia sa na trhu práce. Školy predstavujú aj ukážky z praktickej činnosti. Počas dvoch dní je odhadovaná návštevnosť približne 1200 žiakov.

Burzu informácií pre voľbu povolania 2014 pripravili Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Martine, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Martin a SNK.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD., hovorkyňa SNK

Svet pozná vzácne rukopisy i prvotlače zo zbierok Slovenskej národnej knižnice

Slovenská národná knižnica sa prezentuje vo Svetovej digitálnej knižnici

Martin, 1. decembra 2014 – Spolu 11 významných rukopisných i tlačených pamiatok zo zbierok Slovenskej národnej knižnice (SNK) sa stalo súčasťou súboru viac ako 10 800 dokumentov zo 193 krajín vo **Svetovej digitálnej knižnici (WDL – World Digital Library)**. Projekt Kongresovej knižnice vo Washingtone v spolupráci s UNESCO integruje v kooperácii 181 partnerov z oblasti knižníc, archívov, múzeí, galérií, vzdelávacích inštitúcií Afriky, Ázie, Austrálie, Európy, Severnej a Južnej Ameriky.

Z dokumentov SNK zverejnila Kongresová knižnica vo Washingtone na portáli WDL doposiaľ stredoveké i novoveké rukopisy, historické tlače či mapy, ktoré sú klenotmi slovenskej i európskej knižnej kultúry a umenia, histórie, geografie a heraldiky.

„Prostredníctvom Slovenskej národnej knižnice sa týmto v rámci Svetovej digitálnej knižnice verejnosti na celom svete sprístupňujú najvzácnejšie dokumenty písomného kultúrneho dedičstva Slovenska, ktorých kultúrny a historický význam pre ľudstvo prekračuje hranice krajiny a stredoeurópskeho regiónu. Ide o prestížnu záležitosť, ktorá významne prispieva k medzinárodnému zviditeľneniu nielen Slovenskej národnej knižnice, ale aj celej krajiny.“ povedala generálna riaditeľka Katarína Krištofová.

Sprístupnené pamiatky Slovenskej národnej knižnice predstavujú fragmenty staroslovienskych rukopisov z 13. až 15. storočia (*Hlaholské listy hlohovské, Krtíšsky hlaholský zlomok*), stredoveké latinské iluminované liturgické kódexy (časť *Bratislavského antifonára II, Kniha modlitieb (Hodinky) francúzskej proveniencie*, rukopisná bohato ilustrovaná *Kronika sveta Jána z Udine* z 15. storočia, či vzácny *Erbovník* z 18. storočia. Dopĺňajú ich vzácne tlače 16. storočia (*Emblemata Jána Sambuca, Kázne Mikuláša Telegdiho*), atlas *Uhorska od Jána Mateja Korabinského* z roku 1804 a *Mapa františkánskych misií vo svete* z roku 1927.

Čoskoro rozšíria zoznam prezentovaných diel ďalšie dokumenty SNK – odpis *Symfónie C dur Josepha Haydna*, známej ako „Mária Terézia“ z 18. storočia, list Mahátmu Gándího slovenskému lekárovi Dušanovi Makovickému – osobnému priateľovi Leva N. Tolstého, fotografia Milana R. Štefánika, rukopis *Krvavých sonetov* Pavla O. Hviezdoslava či rukopis s tajným písmom Martina Kukučína.

„Do konca roka 2014 nominujeme do WDL ďalšie tri desiatky vzácných dokumentov SNK, medzi ktorými budú vzácne stredoveké rukopisy (napr. *Dialógy Gregora Veľkého* z 11. storočia, komentár k *Danteho Božskej komédii* zo 14. storočia), inkunábuly – prvotlače (unikátne, tzv. večné kalendáre na roky 1486 – 1504, fragment astrologického diela poľského polyhistora Jana Glogowczyka z konca 15. storočia), hudobné pamiatky renesancie a baroka, vzácne tlače 17. storočia, mapy i korešpondencia významných osobností (listy Alexandra von Humboldta z 18. storočia),“ priblížil napredujúce aktivity v projekte jeho odborný garant Ľubomír Jankovič z Odboru Národná bibliografia SNK.

Priamy odkaz na zverejnené pamiatky zo zbierok Slovenskej národnej knižnice vo WDL: <http://www.wdl.org/en/search/?q=slovak+national+library>

Oficiálna adresa WDL: www.wdl.org

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Pátrame po skutočne podobe Ľudovíta Štúra

Slovenská národná knižnica odкрýva cestou k jeho 200. výročiu narodenia najväčšie zaujímavosti z jeho osobného archívu

Martin, 28. novembra 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) zdigitalizovala v rámci projektu Digitálna knižnica a digitálny archív (DIKDA) jednu z iba dvoch existujúcich snímok Ľudovíta Štúra – dagerotyp členov Slovenskej deputácie u cisára Františka Jozefa I. v Olomouci z 20. marca 1849. Táto unikátna snímka sa nachádza v trezore Literárneho archívu Slovenskej národnej knižnice. Jej zdigitalizovaním pokračuje SNK v príprave na budúcoročné 200. výročie narodenia **Ľudovíta Velislava Štúra** (28. 10. 1815 Uhrovec - 12. 1. 1856 Modra), kodifikátora spisovnej slovenčiny, jazykovedca, spisovateľa, učiteľa, novinára, poslanca uhorského snemu a nositeľa mnohých ďalších zvučných prívlastkov.

„V Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice sa nachádza množstvo vzácných dokumentov týkajúcich sa života a tvorby Ľudovíta Štúra. Vďaka národnému projektu Digitálna knižnica a digitálny archív čitateľom ponúkame tie najzaujímavejšie z nich v digitálnej podobe. Verejnosť tak napríklad môže porovnať rozdiel medzi jeho vernou podobou a romantickými malbami a kresbami,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Dagerotyp zhotovili cisárski dvorní fotografi bratia Angererovci, pôvodom z Malaciek. Starší brat Ľudovít získal stredné a odborné vzdelanie vo Viedni a po štúdiách pôsobil ako lekárnik v Cisársko-kráľovskej správe liečiv. Portrétny fotografický ateliér si zriadil v roku 1857 vo Viedni, ale

fotografovaní sa venoval už predtým ako amatér. Ľudovít Angerer sa stal od roku 1860 dvorným fotografom cisára Františka Jozefa I. Ako jedného z najznámejších fotografov tých čias vzbudzovali jeho snímky veľký ohlas. **Dagerotyp sa do zbierky Literárneho archívu SNK dostal zberateľskými chodníkmi z pozostalosti rodiny J. M. Hurbana.**

Dagerotypia je prvá prakticky používaná komplexná metóda fotografovania. Moderná umelecká novinka však mala aj svoje odvrátené stránky. Jednou z nich bola dlhá doba expozície. **Zostava slovenských predstaviteľov v roku 1849 musela sedieť a stáť bez pohnutia približne pol hodinu**, na zmiernenie čoho slúžili rôzne držiaky hláv, rúk a nôh. Pri dagerotype išlo vždy iba o jeden originál bez možnosti rovnakej kópie. Táto technologická novinka však bola aj dosť nebezpečná – dagerotypistom pri vyvolávaní snímok hrozila otrava ortuťovými parami. Snímka sa po vyhotovení musela rýchlo usušiť a zaskliť.

SNK prináša od 28. októbra 2014 každý mesiac, **po dobu jedného roka**, až do výročia Ľudovíta Štúra **zaujímavosti a perličky** z jeho súkromného a profesionálneho života. Literárny archív SNK spravuje **bohatý rukopisný osobný fond Ľudovíta Štúra** obsahujúci **452 jednotiek** korešpondencie, prác, dokumentárneho materiálu a tlačí, a **tiež 375 fotografií** súvisiacich s jeho osobou a životom. Sú medzi nimi reprodukcie výtvarne stvárnených portrétov Ľ. Štúra od viacerých významných výtvarníkov, fotografie pamätných domov (rodný dom v Uhrovci a budovy, úzko späté s jeho životom), fotografie z národnobuditeľskej a kultúrno-organizačnej činnosti, ale aj fotografie náhrobného pomníka, pamätných tabúl a pamätných pomníkov, odhalených na viacerých miestach na Slovensku i fotografie Pamätnej izby Ľudovíta Štúra v Modre, nechýbajú ani zábery zo spomienkových podujatí.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/patrame-po-skutocnej-podobe-ludovita-stura/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Našli by ste na dagerotypii Ľudovíta Štúra alebo ho poznáte iba z romantizujúcich portrétov ako napríklad z olejomalby J. B. Klemensa?

Už ste navštívili Aponiovskú knižnicu?

Nechajte sa očariť príbehom kníh zámožného rodu v Oponiciach

Martin, 20. novembra 2014 – Večerné prehliadky unikátnej Aponiovskej knižnice opäť prilákali stovky návštevníkov. Zbierku historických diel a dokumentov Slovenskej národnej knižnice (SNK) uloženú v atraktívnom prostredí Aponiovskej knižnice rodu Aponi (Apponyi - maď.) videlo počas dvoch večerov (14. - 15. novembra 2014) takmer štyristo návštevníkov z celého Slovenska. Knižnica sa im otvorila netradične po „večierke“ v programe Noc v knižnici v kaštieli Chateau Appony v Oponiciach.

„Knižnica Aponiovcov je známa ako najkrajšia interiérová knižnica na Slovensku. Po rekonštrukcii pôvodného kaštieľa v Oponiciach, Slovenská národná knižnica sprístupňuje knižnicu verejnosti a poskytuje bádateľom možnosť študovať tento knižničný unikát priamo in situ, teda na mieste. Obsahová skladba knižnice je veľmi pestrá a v súčasnosti obsahuje viac ako 8 tisíc zväzkov,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Ing. Katarína Krištofová.

Podľa riaditeľky Odboru správy historických knižničných dokumentov a historických knižničných fondov SNK Janky Cabadajovej knižné tituly Aponiovskej knižnice pokrývajú 17 vedných disciplín a 31 tematických skupín. „Okrem iného tu nájdeme vzácne aktá pápežov a koncilov, dielo slávneho Giordana Bruna z roku 1585, či prácu Isaaca Newtona zo zač. 18. storočia,“ zdôraznila výnimočnosť knižnice J. Cabadajová.

Návštevníkov aj tentokrát čakal mimoriadne zaujímavý program. Ten otvoril Giordano Bruno, ktorého dielo z roku 1585 je súčasťou zbierky knižnice. Hostí na chvíľu preniesol do 16. storočia, kedy bol odsúdený inkvizíciou. Štafetu prebrala tvorba talianskeho literáta Pietra Aretina, ktorého dielo z Vineggie z roku 1541 je tiež súčasťou zbierky. Obdobie 18. storočia reprezentovala klavírna Sonáta mesačného svitu od L. v. Beethovena ako pripomienka prác piatich hudobných skladateľov, ktorí pre Aponiovcov hrali a komponovali (Haydn, Mozart, Beethoven, Liszt a Chopin).

Organizátori v programe nezabudli ani na postavu grófa Antona Aponiho (1782 - 1852), významného diplomata a jedného zo záchrancov knižnice. Ten objasnil historické medzníky života svojej rodiny, no aj príbeh knižnice a prínos reálnych postáv - prvého knihovníka A. Michelazziho a neskôr A. C. Grubera. Pútavé rozprávanie dopĺňala hudba a spev. Zaznela i legendárna skladba z potápajúceho sa Titanicu. Kufor jedného z pasažierov „nepotopiteľnej“ lode sa nachádza v knižnici.

Záver hodinovej prehliadky patrilo osudu Vsevlada J. Gajdoša a jeho neprehliadnuteľnému prínosu pri zachovaní a zdokumentovaní obsahu historickej knižnice. Bodkou večera bolo premietanie „časozberu“, teda krátko film z rekonštrukcie kaštieľa Chateau Appony v rokoch 2007 - 2011. Otváracie hodiny v knižnici fungujú v letnom a zimnom režime.

Viac informácií o Aponiovskej knižnici nájdete na: <http://snk.sk/?aponiovska-kniznica-bibliotheca-apponiana-Oponice>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Noc v Aponiovskej knižnici režijne a moderátorsky viedol Mgr. Peter Králik (SNK), ktorý návštevníkom sprítomnil históriu šľachtickej knižnice i rekonštrukciu jej sídla

Záver programu patrilo osobnosti Vsevlada J. Gajdoša a jeho neprehliadnuteľnému prínosu pri zachovaní a zdokumentovaní obsahu historickej knižnice

Kuriozity z digitalizácie

Čítajte o umení destilácie, pravom testamente Ľudovíta XVI. či predpovedaní budúcnosti

Martin, 19. novembra 2014 – Chcete vedieť, ako sa v 16. storočí páčil alkohol? Alebo ako vyzeral testament francúzskeho kráľa Ľudovíta XVI.? Slovenská národná knižnica (SNK) v rámci projektu Digitálna knižnica a digitálny archív zdigitalizovala a ponúka na svojej stránke www.dikda.eu aj takéto písomné kuriozity.

„Z našej bohatej zbierky sme pre našich čitateľov tento raz vybrali niekoľko skutočne raritných „kúskov“. Čitateľom ponúkame pohľady do umenia destilácie a pálenia alkoholu zo 16. storočia, starostlivosti o stromy, kríky a úrodnosť pôdy z 18. storočia, slovenský prepis pravého testamentu pod gilotínou sťatého francúzskeho kráľa Ľudovíta XVI., či sprievodcu veštením budúcnosti zo začiatku 20. storočia,“ povedala generálna riaditeľka SNK Ing. Katarína Krištofová.

Výber perličiek z digitalizácie neobišiel ani sedliacku pranostiku či mravouku pre deti z 19. storočia. Pozoruhodné životné príbehy a situácie odhaľuje SNK tiež v týždenných prehľadoch 100-ročných novín.

„Na webe národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív zverejňujeme zásadné diela slovenskej literatúry, no aj úbožné listy, rukopisy básní, vyznania lásky od Sládkoviča, Štúra či Hviezdoslava, historické kuchárky, snáre, špeciálnu detskú a odbornú literatúru či exlibrisy. Každý si môže nájsť niečo pre seba,“ uzavrela K. Krištofová.

Projekt Digitálna knižnica a digitálny archív, spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) a štátneho rozpočtu SR, sprístupňuje verejnosti zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Celý článok nájdete na: <http://dikda.eu/kuriozity-z-digitalizacie/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

SNK - Zhodnotenie stavu projektu digitalizácie

SNK využila bezprecedentnú príležitosť digitalizovať svoje zbierky

Martin, 14. november 2014 – Národný projekt Digitálna knižnica a digitálny archív Slovenskej národnej knižnice - (SNK) sa posunul do finálnej tretiny. SNK zdigitalizovala k dnešnému dňu viac ako polovicu zo všetkých 2,5 milióna objektov.

„Dnes je celkový počet zdigitalizovaných objektov viac ako 1,4 mil., z toho SNK spracovala 1,16 mil. svojich objektov, zvyšok sú objekty Slovenského národného archívu. V súčasnosti na projekte pracuje spolu 170 pracovníkov. Aj vzhľadom na 134 novovytvorených pracovných miest je SNK v súčasnosti dôležitým zamestnávateľom v regióne,“ povedala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

SNK ako hlavný partner realizuje **najväčší projekt** Operačného programu Informatizácia spoločnosti (OPIS), Prioritnej osi 2 Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry v spolupráci so Slovenským národným archívom (SNA). **Zmluva o poskytnutí nenávratného finančného prostriedku** bola podpísaná **7. marca 2012** a viac ako trojročný projekt pracuje s rozpočtom **viac ako 40 mil. eur**. Spoločné financovanie je zo zdrojov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu SR.

Realizáciou projektu využila SNK v programovom období 2007 – 2013 bezprecedentnú príležitosť digitalizovať svoje zbierky. **Hlavným cieľom projektu je digitalizácia viac než 2,5 mil. objektov**. Z nich polovicu tvoria objekty konzervačného fondu SNK – a to monografie, noviny a časopisy, odborné články zo zborníkov a periodík, mapy či pohľadnice. Druhú polovicu predstavujú archívne dokumenty zo zbierok SNA, z ktorých najvýznamnejšou časťou sú sčítacie hácky zo sčítaní ľudu z prvej polovice 20. storočia.

Pri pohľade späť má tím národného projektu za sebou veľký kus práce. **V roku 2012 odštartoval projekt pilotnou prevádzkou**, v rámci ktorej sa začalo s výberom, prípravou a čistením dokumentov ako aj so samotným procesom digitalizácie v detašovanom pracovisku SNK vo Vrútkach. V roku 2013 sa spočiatku jednozmenná prevádzka digitalizácie zmenila na dvojzmennú, pribudli noví zamestnanci, nové skenery, vybudovalo sa špičkové dátové centrum a samotný projekt prešiel zásadnou zmenou, v rámci ktorej sa nanovo nastavili a zoptimalizovali všetky aktivity projektu, vrátane ich rozpočtu. V súčasnosti SNK digitalizuje na plnom počte **22 profesionálnych** manuálnych, poloautomatických a automatických **skenerov** a rok 2014 sa už niesol v znamení symbolického prekročenia milióna zdigitalizovaných objektov.

V októbri tohto roku sa začali aj dve stavebné akcie, ktoré sú súčasťou projektu. Ide o dobudovanie **komplexného Digitalizačného a konzervačného centra vo Vrútkach a rekonštrukciu troch poschodí depozitov v sídelnej budove SNK**. Celková hodnota obidvoch stavieb je približne 5 mil. eur. Do pracoviska vo Vrútkach, kde je už teraz kvalitná skenovacia technika, pribudnú po prestavbe **najnovšie technológie pre masovú sterilizáciu a odkysľovanie papiera** za viac ako 2 mil. eur.

Rekonštrukcia depozitov si vyžiadala vystaňovanie 860 tisíc dokumentov, čo predstavuje 450 ton. Z dôvodu ich umiestnenia v náhradných priestoroch v knižnici a mimo nej, no zároveň z dôvodu obehu dokumentov v procese digitalizácie, musela knižnica dočasne obmedziť výpožičné služby. Modernizácia depozitov prinesie dlho očakávané kvalitné a stabilné podmienky uloženia viac ako milióna objektov konzervačného slovakického fondu vo vynovených klimatizovaných priestoroch a regálových systémoch. Uchovávanie a ochrana fondu pre ďalšie generácie plynú SNK zo zákona. Obnova depozitov je plánovaná na 8 mesiacov, dobudovanie centra vo Vrútkach na 6 mesiacov.

„Jedným z veľkých prínosov projektu je získanie špičkových digitalizačných, informačných a konzervačných technológií, ktoré umožnia SNK využívať moderne vybavené pracoviská aj po skončení projektu a vytvoriť platformu pre výchovu vlastných špecialistov. V počte zdigitalizovaných objektov sa SNK zaradí k európskej špičke. Už dnes sme inšpiráciou pre viaceré zahraničné knižnice,“ podčiarkla generálna riaditeľka SNK.

Hoci je povinnosťou knižnice sprístupniť min. 30 % digitalizovaného obsahu až po skončení projektu, SNK zásobuje čitateľov už teraz vybranými dielami a zaujímavosťami z digitalizácie. Na webovej stránke projektu www.dikda.eu sa SNK pravidelne prezentuje digitalizovanými perlami. Začala

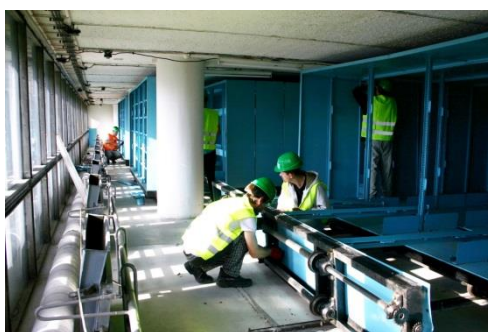
národnými rozprávkami, povestami, herbármí či kuchárkami. Zároveň SNK ponúka prehľad zásadných diel slovenskej literatúry a vedy od Štúra, Fándlyho, Hurbana, Hviezdoslava, Kukučina, Holubyho, Riznera a mnohých ďalších.

„Osobné fondy našich historických osobností predstavujeme cez rukopisy či súkromné listy, diela, ale aj fotografie. Každý týždeň aktualizujeme zaujímavé správy zo 100-ročných novín a hľadáme témy, ktoré vedia osloviť. Teší nás, že naša práca sa stretla s pozitívnou odozvou a web projektu zaznamenal doteraz takmer 90 tisíc návštev, pričom okrem Slovenska je najviac čítaný v USA, Českej republike, Veľkej Británii či Nemecku,“ uzavrela Katarína Krištofová.

Knižnica týmto spôsobom sprístupňuje čitateľom zaujímavé, už autorsky nechránené diela. Ukončenie projektu je plánované na 30. septembra 2015. Jeho udržateľnosť je 5 rokov, do roku 2020.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Výstavba komplexného pracoviska vo Vrútkach a rekonštrukcia depozitov v sídelnej budove SNK

Výsledky digitalizácie zverejňujeme na portáli DIKDA.eu - 100-ročné noviny si tak môžete prečítať aj na Vašom mobilnom telefóne

Slovenská národná knižnica žije digitalizáciou aj na Bibliotéke

Na knižnom veľtrhu prezentuje SNK novinky zo svojej dielne

Bratislava, 6. novembra 2014 – **Kniha o súcite, aktivity k budúročnému významnému výročiu Ľudovíta Štúra a novinky z národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív** odštartovali prezentáciu Slovenskej národnej knižnice (SNK) na najväčšom knižnom veľtrhu na Slovensku. **Bibliotéka 2014** víta návštevníkov v bratislavskej Inchebe, hale D od štvrtka do nedeľa, 6. - 9. novembra.

„Pozývame návštevníkov, aby počas najväčšieho sviatku milovníkov kníh na Slovensku zavítali aj do stánku Slovenskej národnej knižnice, ktorý nájdú v uličke Vojtecha Zamarovského. Našim

návštevníkom ponúkame na predaj aktuálne knižné novinky a vybrané pozoruhodné tituly z produkcie SNK. Radi sa tiež podelíme o informácie o našich službách, podujatiach a aktivitách, ako aj o zaujímavosti z digitalizácie písomného kultúrneho dedičstva, ktorým knižnica dnes veľmi intenzívne žije," pozýva do stánku SNK na Bibliotéke generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Počas štyroch dní zavítajú na veľtrh tisícky hostí. Jedným z prvých hostí v stánku SNK bol aj **minister kultúry SR Marek Maďarič**. Na Bibliotéke sa každoročne stretávajú vydavatelia, spisovatelia, prekladatelia, ilustrátori, tlačiar, knihovníci či distribútori so svojimi čitateľmi. Nechýba ani bohatý sprievodný program v podobe diskusií, súťaží, prezentácií či verejného čítania.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD. hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Stánok Slovenskej národnej knižnice na veľtrhu Biblioteka (č. 405) navštívil aj Minister kultúry Marek Maďarič

Prezentácia novínok z produkcie SNK a projektu DIKDA na veľtrhu Biblioteka 2014

Rekonštrukcia depozitov SNK je v plnom prúde

Vďaka národnému projektu Digitálna knižnica a digitálny archív knižnica stavia v Martine aj vo Vrútkach

Martin, 5. novembra 2014 – Od polovice októbra sa podpisom zmluvy o dielo a odovzdaním staveniska rozbehla aj druhá plánovaná stavba národného projektu **Digitálna knižnica a digitálny archív Slovenskej národnej knižnice (SNK) – rekonštrukcia troch poschodí depozitov v sídelnej budove knižnice**. Realizátorom stavby je spoločnosť HORNEX, a. s., ktorá depozity zrekonštruuje za 8 mesiacov. Celková investícia predstavuje spolu 2 461 866,80 eur, z toho nenávratný finančný príspevok z eurofondov je vo výške 2 430 410,85 eur. Zvyšnú sumu vo výške 31 455,95 eur zaplatí SNK zo svojho rozpočtu. Od začiatku októbra sa buduje aj komplexné Digitalizačné a konzervačné centrum v detašovanom pracovisku knižnice vo Vrútkach.

„Spustenie oboch stavieb je výbornou správou pre knižnicu, ako aj širokú verejnosť. Realizáciou náročného OPIS-ového projektu chceme viesť Slovenskú národnú knižnicu cestou modernej a vysoko

odborne špecializovanej inštitúcie. Modernizácia depozitov a vybudovanie komplexného pracoviska digitalizácie a ochrany fondov je cesta, ako reagovať na aktuálne trendy knižníc vo svete a zároveň potreby našich používateľov," uviedla počas kontrolného dňa prestavby depozitov generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Rekonštrukcia depozitov sa začala demontážou všetkých pôvodných regálov. Mimoriadne opotrebované systémy sa používali od 70. rokov minulého storočia a bola nutná ich výmena. SNK preto využila možnosť aspoň tretinovej rekonštrukcie depozitov plynúcu z eurofondov. Do obnovených podlaží sa nainštalujú nové regálové posuvné zostavy. Do nich sa uskladní ošetrovaný fond, ktorý sa zdigitalizuje vo Vrútkach.

„Urobia sa nové podlahy, rozvody vykurovania, rozvody vzduchotechniky a zvlhčovače vzduchu. Inštaluje sa stabilné hasiace zariadenie. Obnovou prejdú aj sociálne zariadenia na všetkých podlažiach depozitov a starý osobný výťah sa nahradí novým. Rekonštrukciou depozitov sa v prvom rade zabezpečia potrebné klimatické podmienky pre dlhodobé skladovanie archívnych fondov," vysvetlil riaditeľ Odboru prevádzky a investícií SNK Ing. Ladislav Remenár.

Rekonštrukciou depozitov dosiahne SNK stabilné prostredie pre uloženie konzervačného fondu. Knižnica si totiž zo zákona musí plniť povinnosť uchovávať a ochraňovať slovaciká pre ďalšie generácie. V rekonštruovaných depozitoch bude prostredie zhruba 16 – 18 °C a vlhkosť 40 – 60 %.

„Odstránia sa tak časté výkyvy hodnôt spôsobujúce vlhkosť a plesne, ktoré poškodzujú knihy. Zníži sa prašnosť a vyčistený, odkyslený fond sa uloží do nových regálových systémov. Tie ho ochránia od denného svetla, ktoré má najvyšší podiel UV žiarenia. Klimatizácia zabezpečí ochranu dokumentov pred absorbovaním alebo uvoľnením vlhkosti," spresnila prínosy riaditeľka Odboru Ochrany fondov SNK Ing. Viera Gašpareková. Doplnila, že nové depozity budú pripravené aj na krízové situácie, pretože knižničný fond ochráni moderný hasiaci systém a elektrická požiarňa signalizácia.

Slovenská národná knižnica (SNK) ako hlavný partner realizuje **projekt Digitálna knižnica a digitálny archív** v spolupráci so Slovenským národným archívom (SNA) prostredníctvom Operačného programu Informatizácia spoločnosti (OPIS), Prioritná os 2 Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry. **Projekt v celkovej výške 42 000 000 eur je financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu SR.**

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD. hovorkyňa SNK, manažérka publicity DIKDA

Slovenská národná knižnica sprístupňuje databázu obchodne nedostupných diel

Novela Autorského zákona umožní masovú digitalizáciu a slobodné používanie osirelých a obchodne nedostupných diel

Martin, 3. november 2014 - Dňa 29. októbra 2014 nadobudla účinnosť novela zákona, ktorou sa mení a dopĺňa [zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom](#) v znení neskorších predpisov. Účelom legislatívnej úpravy je vytvorenie základného právneho rámca, ktorý umožní **masovú digitalizáciu a slobodné používanie osirelých a obchodne nedostupných diel** tak, aby sa na ne vzťahovala zákonná výnimka z povinnosti získať súhlas na vyhotovenie rozmnoženiny a sprístupňovanie verejnosti. Získanie súhlasu na vyhotovenie rozmnoženiny obchodne nedostupného diela, sprístupňovanie tejto rozmnoženiny verejnosti a jej rozširovanie predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva sa realizuje prostredníctvom poverenej **organizácie kolektívnej správy práv**.

Obchodne nedostupné diela sú slovesné diela vyjadrené v písomnej forme, najmä vo forme knihy, časopisu a novín (príp. fotografií alebo ilustrácií, ktoré tvoria súčasť uvedených diel), **ktoré sú síce chránené autorským právom, ale ich rozmnoženiny viac nie sú dostupné v tradičných obchodných kanáloch, nie je ich teda možné nadobudnúť odplatným prevodom vlastníckeho práva**. Z daného prevodu vlastníckeho práva je pritom vylúčená kúpa použitej veci.

V súvislosti s uvedenou právnou úpravou bol vytvorený verejne prístupný **zoznam obchodne nedostupných diel**, nachádzajúcich sa v knižných fondoch SNK, ktoré boli vydané na území Slovenska **v rokoch 1989 - 1995**. Následne bude doplňovaný titulmi, ktoré boli na Slovensku vydané od 40. rokov do súčasnosti. Daný **zoznam vytvorila a spravuje Slovenská národná knižnica**. Tá priebežne podáva návrhy na zaradenie diel do zoznamu obchodne nedostupných diel. Návrhy na zaradenie diel môže podať akákoľvek fyzická osoba alebo právnická osoba. Následne SNK bez zbytočného odkladu zverejní návrh na zaradenie diela do zoznamu. Slovenská národná knižnica zaradí dielo do zoznamu, ak v lehote **3 mesiacov od podania návrhu na zaradenie diela do zoznamu** nebude možné podľa jej zistenia nadobudnúť rozmnoženinu diela odplatným prevodom vlastníckeho práva ani po vynaložení primeraného úsilia a za obvyklých podmienok a **autor nebude písomne pripomienkovať zaradenie diela do zoznamu**. Fyzické a právnické osoby budú môcť **požiadať o zaradenie, resp. vyňatie titulu z databázy písomne na adresu Slovenskej národnej knižnice alebo** priamo **na emailovú adresu administrátora** (kontakt: zond@snk.sk). **Zoznam obchodne nedostupných diel** obsahuje nasledujúce údaje: *autor, názov, názov vydavateľstva* (oficiálny dobový názov), *miesto vydania, rok vydania, číslo ISBN, status* („návrh na zaradenie“, resp. „obchodne nedostupné dielo“).

Okrem bibliografických údajov jednotlivých titulov zoznam obsahuje aj **príslušný status**, vzťahujúci sa na komerčnú dostupnosť zapísaných diel. Východiskovým statusom je *návrh na zaradenie titulu do zoznamu obchodne nedostupných diel*. Ak v lehote **3 mesiacov od podania návrhu na zaradenie diela do zoznamu** autor, vydavateľ, resp. iný nositeľ autorských práv, **nepožiada písomnou formou o vyradenie navrhovaného diela z databázy, zmení administrátor status titulu na obchodne nedostupné dielo**. V opačnom prípade administrátor databázy vyradí obchodne nedostupné dielo zo zoznamu bez zbytočného odkladu po doručení písomnej žiadosti nositeľa autorských práv.

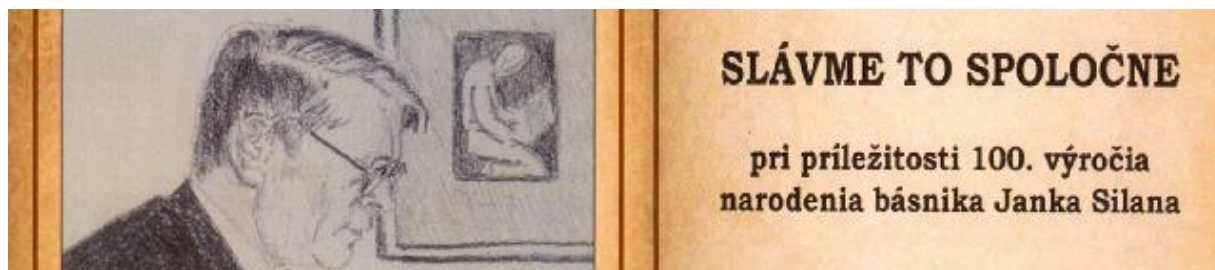
Kompletnú informáciu o zozname obchodne nedostupných diel nájdete na adrese: <http://www.snk.sk/?zoznam-obchodne-nedostupnych-diel>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD., manažérka publicity DIKDA, hovorkyňa SNK

Slávme to spoločne!

Slovenská národná knižnica otvorila výstavu k storočnici narodenia básnika Janka Silana

Martin, 30. októbra 2014 – Pod názvom básnikovej najmilšej zbierky veršov **Slávme to spoločne** predstavila dnes Slovenská národná knižnica (SNK) výstavu k 100. výročiu narodenia a 30. výročiu úmrtia poeta a kňaza Janka Silana. Záujemcovia si ju môžu pozrieť v Literárnom múzeu SNK v Martine až do 18. novembra 2014.

„Výstava sprevádza neľahkým životným príbehom básnika katolíckej moderny Janka Silana. Približuje jeho detstvo, štúdium, kaplánske a farárske pôsobenia v Ždiari, Liptovskom Hrádku a Važci ruka v ruke s jeho tvorbou, ovplyvnenou časmi komunistickej totality. Projekt z dielne Národného biografického ústavu Slovenskej národnej knižnice je mimoriadne zaujímavou sondou do života prenasledovaného básnika, ktorý sa určite oplatí vidieť,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Ing. Katarína Krištofová.

Výstava sa pýši bohatým zastúpením výtvarných diel, fotografií, kníh, archívnych a múzejných dokumentov z Literárneho archívu SNK, Obecného úradu Nové Sady, Rímsko-katolíckeho úradu vo Važci a Vysokej školy bohosloveckej v Spišskej Kapitule. Unikátnymi súčasťami výstavy sú básnikov písací stroj a nezameniteľné silné dioptrické okuliare, ktoré boli kvôli slabému zraku pre neho príznačné počas celého života.

„Ako umlčaný básnik nemohol publikovať, ba jeho meno sa v literárnej izolácii nemohlo objavovať v nijakých médiách. Absurditu doby citlivo pozoroval a vnímal ako tragédiu spoločnosti, ľudstva a človeka vôbec – seba nevynímajúc. Politickým a literárnym normalizátorom nevyhovovala Silanova tvorba duchovného zamerania a svetonázorovej orientácie, a preto sa stal nežiaducim autorom,“ osvetlil trpkosť osudu básnika slovenskej katolíckej moderny autor koncepcie výstavy a riaditeľ Odboru správy a výskumu pôvodných prameňov SNK doc. PhDr. Augustín Maťovčík, DrSc.

Janko Silan (občianskym menom **Ján Ďurka**) sa narodil 24. novembra 1914 v obci Sila pri Nitre, dnes časti obce Nové Sady. Po ukončení gymnaziálnych štúdií v Trnave a Nitre mu v roku 1936 vychádza prvá básnická zbierka **Kuvici**, ktorá získala cenu Českej akadémie vied a umení z fondu J. Zeyera. Počas štúdia na Vysokej škole bohosloveckej v Spišskej Kapitule vznikla druhá básnická zbierka **Rebrík do neba**. S ukončením teologických štúdií vychádza v roku 1941 aj jeho najmilšia knižka **Slávme to spoločne**, venovaná milovanej matke. V roku 1943 pôsobí vo farnosti Jurgov, kde vytvoril zbierky **Kým nebudeme doma**, **Piesne z Javoriny** viaceré preklady. S novými pôsobiskami v Ždiari a Liptovskom Hrádku prichádza aj organizačná činnosť, keď sa stáva spoluzakladateľom časopisu a vydavateľstva Verbum, kde mu neskôr vychádzajú zbierky **Piesne zo Ždiaru** a **Úbohá duša na zemi**.

Od roku 1949 až do svojej smrti sa stala jeho pôsobiskom farnosť vo Važci, kde tvoril v osamelosti a stálym dohľadom štátnej bezpečnosti. Rôznymi cestami sú vydávané jeho ďalšie diela **Triptych 1**, **Triptych 2**, **Sám s vami**, **Triptych 3 (Dve bolesti jedna radosť)**, **Triptych 4 (Tri balady)**, **Oslnenie a Katolícke piesne z Važca**. Básnikova životná púť sa naplnila 16. mája 1984 vo Važci, vo veku nedožitých 70. rokov. Pochovaný je na miestnom cintoríne. Jeho prínos do kresťanských

hodnôt v kultúre na Slovensku ocenila Rada biskupov Slovenska udelením čestného uznania Fra Angelica v roku 2014.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD., manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa SNK

Výstava ku 100. výročiu narodenia Janka Silana mapuje nielen jeho ťažký život, ale tiež celoživotnú nezlomnú vôľu tvoriť. Autor koncepcie výstavy A. Maťovčík a starostka obce Nové Sady S. Halvoníková pri písacom stroji a dioptrických okuliaroch Janka Silana, ktoré zapožičala na otvorenie výstavy obec Nové Sady - Sila, kde sa básnik narodil.

Chystáme sa na Štúra!

Slovenská národná knižnica odkryje cestou k okrúhlemu výročiu Ľudovíta Štúra najväčšie zaujímavosti z jeho osobného archívu

Martin, 28. októbra 2014 – Takto o rok si pripomenieme **200 rokov od narodenia Ľudovíta Velislava Štúra** (28. 10. 1815 Uhrovec - 12. 1. 1856 Modra), kodifikátora spisovnej slovenčiny, jazykovedca, spisovateľa, učiteľa, novinára, poslanca uhorského snemu a nositeľa mnohých ďalších zvučných prívlastkov. **Slovenská národná knižnica bude** odteraz každý mesiac, po dobu jedného roka, až do nádherného výročia Ľudovíta Štúra **prinášať zaujímavosti a pikošky z jeho súkromného a profesionálneho života**, tvorby a zápasu o národnú svojbytnosť Slovákov.

„V Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice tvorí fond k Ľudovítovi Štúrovi stovky vzácných dokumentov. A my sa s nimi veľmi radi podelíme. Vďaka národnému projektu Digitálna knižnica a digitálny archív čitateľom ponúkame tie najzaujímavejšie Štúrove dokumenty v digitálnej podobe,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Ing. Katarína Krištofová.

Literárny archív SNK spravuje **bohatý rukopisný osobný fond Ľudovíta Štúra obsahujúci 452 jednotiek korešpondencie, prác, dokumentárneho materiálu a tlačí, pričom Ľudovít Štúr je ich autorom alebo hlavnou témou**. Viaceré dokumenty prešli dôkladnými reštaurátorskými rukami odborníkov SNK. Výber Štúrových rukopisov bol urobený z osobného fondu Ľudovíta Štúra, z osobných fondov Martina Hamuljaka, Jaroslava Vlčka, Gustáva Zechentera, Petra Makovického, Hroboňovcov, Alberta Pražáka, Hodžovcov, Jána Zemana, Jozefa Miloslava Hurbana a korporatívneho fondu Spoločnosti československej.

Dokumenty zahŕňajú obdobie rokov 1829 - 1855, pričom väčšia časť rukopisov demonštruje meruôsmie roky. Časové rozpätie 26 rokov umožňuje pohľad na vývoj Štúrovej osobnosti ako redaktora, novinára, politika, básnika, pedagóga.

„Archív nás zavedie aj do súkromia Ľudovíta Štúra. Jednou zo vzácností, ktoré čitateľom ponúkame v digitálnej podobe, je originál Štúrovej básne venovanej zosnulej Adele Ostrolúckej, Štúrov zápis do jej pamätníčka, no aj iné trezorové špeciality ako originál zatykača na Štúra, Hurbana a Hodžu, ale aj vzácna dagerotypia Slovenského vyslanectva z roku 1849 zachytávajúca Štúra v skutočnej podobe tak, ako ho mnohí nepoznáme,“ doplnila K. Krištofová.

Medzi Štúrove rozsiahlejšie rukopisy patrí *Dějepis Literatury a národů Slovanských podle Šafaříka* alebo *privítacia reč Ľ. Štúra k študentom na katedre čs. reči a literatúry v Bratislave zo dňa 10. 9. 1842*. Obísť nemôžeme ani Štúrove vzácne autografy ako *Starý a nový věk Slováků* z roku 1841, *Szlávok sérelmei s panaszaí (Stážnosti na krivdy Slovákovi)*, *Statistik der europäischen Staaten, Prednášenj historická* (originálny zväzok prednášok Ľ. Štúra, ktoré sa väčšinou zachovali len v odpisoch a zápisoch študentov). Rukopisný materiál dopĺňajú autori (Július Botto, J. M. Hurban, Václav Pok-Poděbradský, Ján Štúr, Rudolf Zaťovič a i), ktorí približujú osobnosť Ľ. Štúra.

Zbierky Literárneho archívu SNK obsahujú 375 fotografií súvisiacich s jeho osobou a životom. Sú medzi nimi reprodukcie výtvarne stvárnených portrétov Ľ. Štúra od viacerých významných výtvarníkov, fotografie pamätných domov (rodný dom v Uhrovci a budovy, úzko späté s jeho životom), fotografie z národnobuditeľskej a kultúrno-organizačnej činnosti, ale aj fotografie náhrobného pomníka, pamätných tabúl a pamätných pomníkov, odhalených na viacerých miestach na Slovensku i fotografie Pamätnej izby Ľudovíta Štúra v Modre, nechýbajú ani zábery zo spomienkových podujatí.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD. manažérka publicity DIKDA

Pietna spomienka pri príležitosti Pamiatky zosnulých na Národnom cintoríne spojená so spomienkou na Janka Jesenského

Martin, 28. októbra 2014 – **Tohtoročná pietna spomienka venovaná Pamiatke zosnulých** v gescii Slovenskej národnej knižnice – Literárneho múzea, Mesta Martin a Matice slovenskej sa nesie v **znamení 140. výročia narodenia spisovateľa Janka Jesenského a 100. výročia vypuknutia prvej svetovej vojny.**

Na Národnom cintoríne je pochovaných viac ako 400 národných dejateľov. Už v roku 1928 sem zo Záhrebu previezli telesné pozostatky Martina Kukučína, v roku 1940 zo Zlatých Moraviec Janka Kráľa a neskôr, v r. 1950 z Bratislavy aj Janka Jesenského.

Slovenská národná knižnica má v správe 43 náhrobníkov, ktoré potrebujú pravidelnú starostlivosť. Ročne investuje Slovenská národná knižnica na rekonštrukciu pamiatkových objektov tohto typu približne 8000 €. Od roku 2009 bolo opravených okolo 18 pomníkov a investovaných cca 40000 €. Medzi opravenými sú hrobové miesta Antona Augustína Baníka, Samuela Czambela, Štefana Mikuláša Ferienčíka, Mikuláša Galandu, Juraja Hodžu, Aničky Hurbanovej, Branislava a Jána Kadavého, Jána Kalinčiaka, Martina Kukučína, Jána Smreka, Karola Plicku, Pavla Socháňa, Samuela Šípku, Ivana Šoltésu, Eleny Šoltésovej, Pavla Zgúta a hrobka Karola Kuzmányho.

V roku 2014 si kultúrna verejnosť mesta Martin pripomenula 100. výročie narodenia právnik, zakladajúceho člena a tajomníka Matice slovenskej, herca a spoluzakladateľa Slovenského spevokolu Pavla Mudroňa a súčasne aj politika, publicistu a štátnika Milana Hodžu pri príležitosti každoročných

Dní Milana Hodžu (28. júna 2014). Súčasťou spomienky na obe osobnosti bol program v gescii Literárneho múzea SNK.

Pri príležitosti Pamiatky zosnulých Slovenská národná knižnica zabezpečila výzdobu 210 hrobov národným dejateľom, matičným činovníkom a významným osobnostiam včítane kultúrneho programu.

Vysoká návštevnosť Národného cintorína dokazuje trvalý záujem verejnosti o vecné pamiatky tohto typu. V roku 2014 navštívilo NC približne 22 000 domácich i zahraničných návštevníkov.

Pietna spomienka pri príležitosti Pamiatky zosnulých na Národnom cintoríne spojená so spomienkou na Janka Jesenského

Miesto konania: Národný cintorín, Sklabinská ul., Martin

Dátum podujatia: 31. október 2014 o 14:00 hod.

Mária Ďuríčková deťom - vyučovacia hodina v LM SNK

Martin, 24. októbra 2014 – Literárne múzeum Slovenskej národnej knižnice /LM SNK/ pripravilo pre žiakov základných škôl atraktívnu vyučovaciu hodinu **Mária Ďuríčková deťom**. V audiovizuálnej sieni LM SNK sa deti zoznámili s dielom, aj so životom obľúbenej spisovateľky.

„Netradičné vyučovacie hodiny majú v LM SNK bohatú históriu a medzi žiakmi sú veľmi obľúbené. Pripravujeme ich pre našich najmenších čitateľov tak, aby sa sami aktívne zapájali. Počúvajú, čítajú, diskutujú a súťažia. Pútavá forma vzbudzuje u detí veľký záujem. Od skorého veku si takto nenásilne a hravo vytvárajú vzťah k literatúre a k historickým hodnotám,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

V tomto roku si pripomíname 95. výročie narodenia a 10. výročie úmrtia **Márie Ďuríčkovej**, ktorá písala pre deti a mládež. Medzi jej najznámejšie diela patria: *Danka a Janka, Poslali ma naši k vašim, Zlatá priadka, Janko Hraško, O Jankovi polienkovi, O Gul'kovi Bombul'kovi* a iné.

Literárne múzeum SNK už v minulosti pripravilo napríklad vyučovaciu hodinu **Krista Bendová deťom**, ktorá sa tiež stretla s veľkým záujmom žiakov základných škôl, a tiež vyučovaciu hodinu pre stredoškolskú mládež, k 100. výročiu vypuknutia prvej svetovej vojny, pod názvom **Krvavé sonety**.

Miriám Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

SNK si pripomína výročie P. Dobšinského a V. Hložníka

Čítajte prvé vydania digitalizovaných Dobšinského rozprávok, ktoré neskôr sám Hložník ilustroval

Martin, 21. októbra 2014 – Slovenská národná knižnica si pripomína 129. výročie úmrtia Pavla Dobšinského a 95. výročie narodenia Vincenta Hložníka cez fantastický svet rozprávok, ktorý ich oboch spája. Pokým ich Dobšinský s nadšením zbieral putovaním malebnými regiónmi Slovenska, Hložník ich s nie menším nadšením ilustroval. „Slovenská národná knižnica (SNK) ponúka prostredníctvom národného projektu *Digitálna knižnica a digitálny archív* možnosť listovať si a čítať ranné vydania slovenských rozprávok a povestí. Ich digitalizovanú podobu s nádhernými ilustráciami sme čitateľom voľne sprístupnili a v dnešnom elektronickom svete si ich môžu pozerať skutočne takmer všade,“ uviedla generálna riaditeľka Slovenskej národnej knižnice (SNK) Ing. Katarína Krištofová.

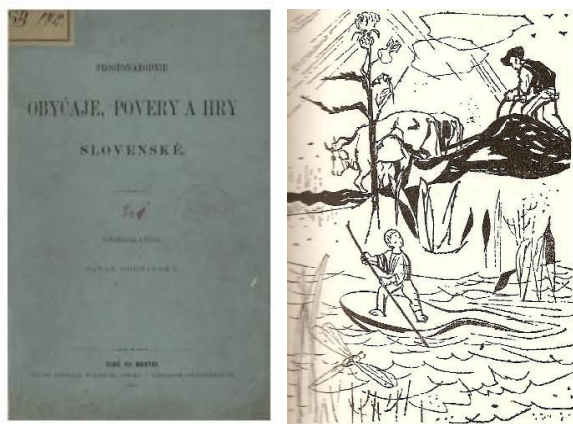
Spisovateľ a zberateľ ľudovej slovesnosti **Pavol Dobšinský** (6. 3. 1828 - 22. 10. 1885) zhromažďoval a zapisoval originálne príslovia, porekadlá, hádanky, piesne, hry, obyčaje a povery počas celého svojho života. **K jeho dedičstvu patrí súbor 64 rozprávok** v šiestich zošitoch pod názvom **Slovenské povesti**, ktoré krátko pred smrťou doplnil vydaním **90 rozprávok** v ôsmich zošitoch pod názvom **Prostonárodné slovenské povesti**. Jeho spísané práce sa dočkali niekoľkonásobných vydaní doma i v zahraničí.

Silný vzťah k svetu fantázie a rozprávok môžeme vnímať v dielach mimoriadne čínorodého výtvarníka **Vincenta Hložníka** (22. 10. 1919 - 10. 12. 1997). Obe osobnosti spája práve spoločné dielo. Hoci sa nikdy nemali šancu stretnúť zoči-voči, práve Vincent Hložník sa stal vďaka svojim kresbám sprievodcom slova, ktoré na papier zvečnil Pavol Dobšinský. *„Výtvarník, ktorý ilustroval viac ako 300 kníh rôznych žánrov pre viaceré vekové skupiny detí, mládeže a dospelých, staval svoje kresby na grafickej podpore textu. A tak Pavla Dobšinského a Vincenta Hložníka spája mimoriadne pôvabné dielo - 1. zväzok Prostonárodných slovenských povestí vydaný v roku 1947,*“ osvetlila spojitosti K. Krištofová.

Dokonca aj Literárne múzeum SNK má vo svojom fonde 206 múzejných zbierkových predmetov Vincenta Hložníka. *„Významný výtvarník je so Slovenskou národnou knižnicou spojený aj staviteľsky. Sídlna budova SNK sa od roku 1975 pýši nad hlavným vchodom pôsobivým reliéfom z dielne tohto majstra,*“ doplnila generálna riaditeľka SNK.

Priamy link na článok: <http://dikda.eu/rozpravkovym-fokusom-na-jubilantov-dobsinskeho-a-hloznika/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA

Prostonárodné obyčaje, povery a hry slovenské (P. Dobšinský, 1880) a ilustrácia V. Hložníka k rozprávke Janko Hraško (PSP, 1947)

Sídlna budova SNK a reliéf Vincenta Hložníka nad hlavným vstupom

Osobnosti v živote rodín - genealogická konferencia v SNK

Martin, 16. októbra 2014 – Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice /SNK/ pripravil genealogickú konferenciu v spolupráci so Slovenskou genealogicko-heraldickou spoločnosťou a Slovenským národným archívom. Na prednášky a diskusie o osobnostiach, ktoré formovali osudy našich predkov prišli odborníci, ale aj laická verejnosť. Diskutovali v Konferenčnej sále SNK.

„Genealógia, teda pátranie po predkoch a súvislostiach už dávno nie je len čisto odbornou záležitosťou. V praxi si stále viac laikov zhromažďuje informácie o svojich predkoch, zostavujú si rodostromy. Svedčí to o tom, že genealógia sa teší veľkému záujmu“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Príspevky o autorite predkov v tradičnej čínskej spoločnosti, vplyve učiteľa na žiaka, o vzťahu k predkom, učiteľom a vzdelancom vo východných i západných kultúrach či vzory, ktoré mali vplyv na konkrétne rodiny a ďalšie témy odzneli na konferencii.

Posledný blok príspevkov bol venovaný knihám a dielam, ktoré po našich predchodcoch ostávajú, aby nás inšpirovali, a ktoré tu ostanú po nás, aby inšpirovali našich potomkov. Počas praktického workshopu súčasní tvorcovia - autori, vydavatelia, knižní grafici a tlačiarne – priblížili návštevníkom, ako knihy vznikajú.

Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť vznikla v roku 1991 v Martine na podporu všetkých tých, ktorí sa zo záľuby, vedecky alebo komerčne venujú štúdiu príbuzenských vzťahov rodín so vzťahmi k územia Slovenska, genealógie, heraldiky a iných príbuzných disciplín. Sídli v priestoroch SNK.

SNK už roky podporuje bádateľov so záujmom o hľadanie vlastných predkov, spolupracuje na celoslovenských aj medzinárodných projektoch v tejto oblasti.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

Z genealogickej konferencie Osobnosti v živote rodín, na ktorej návštevníci mali možnosť vidieť príspevok známej sinologičky p. M. Čarnogurskej o autorite predkov v tradičnej čínskej spoločnosti ale kde sa im dostali o praktické rady k tvorbe rodostromov a podobne.

Pripomíname si storočnicu perfekcionista Alfonza Bednára

Slovenská národná knižnica spomína na spisovateľa krátkym medailónikom s ukážkami rukopisov

Martin, 13. októbra 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) si dnes pripomína 100. výročie od narodenia spisovateľa, redaktora, lektora, prekladateľa a filmového scenáristu **Alfonza Bednára** (1914 – 1989).

„Literárny archív Slovenskej národnej knižnice má vo svojich zbierkach viaceré fotografie zo spisovateľovho života, no najmä má vo fonde viac ako 35 škatúl Bednárovej pozostalosti, ktoré obsahujú rozsiahle množstvo autorových rukopisov. Početné prepracovania a verzie jednotlivých diel dokazuje Bednárovu nesmiernu pracovitosť a snahu o dokonalosť textu. Je preto pochopiteľné, že už prvotinou Sklený vrch sa etabloval medzi spisovateľskou elitou,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Príbeh úspešného perfekcionista sa začal písať v roku 1914 v malej dedinke Rožňová Neporadza, aby čoskoro ako absolvent Filozofickej fakulty v Prahe pokračoval písaním príbehov iných. Krátke pôsobenie stredoškolského profesora v Liptovskom Mikuláši a Bardejove nahradil redaktorskou prácou v Bratislave, aby mimoriadne vycibreným štýlom vstúpil do sveta literatúry ako uznávaný prekladateľ anglosaskej prózy. Vďaka jeho práci si mohli čitatelia už v 50. rokoch vo výborných prekladoch prelúskat' diela Londona, Hemingwaya, Defoa, Doylea, Twaina, Galsworthyho či Jeroma.

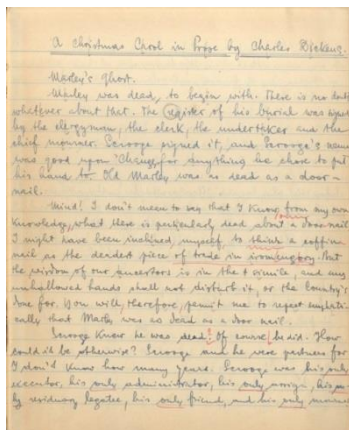
Svoje postavenie vyzretého epika potvrdil tiež ďalšími prácami, z ktorých zaujalo najmä dielo Hodiny a minúty. Svojho prekladu sa dočkali do slovinčiny, nemčiny, poľštiny, a aj japončiny. Bez povšimnutia nezostali ani Hromový zub, Cudzí, Po holbách smoly, Ako sme sušili bielizeň, či trilógia Za hrst' drobných, v ktorej rozprávačské žezlo príbehov odovzdal autor netradične psovi.

Od roku 1962 odhaľuje Alfonz Bednár aj ďalší rozmer svojej tvorivej osobnosti ako scenárista Československého štátneho filmu v Bratislave. Jeho prvý filmový scenár Slnko v sieti s režisérskym prevedením Štefana Uhra vytvoril silnú tvorivú skupinu a podčiarkol opodstatnenosť novej vlny domácej kinematografie. Snímka získala výborné hodnotenie. Za ďalšie dve desaťročia pribudli na jeho konto dve desiatky filmových scenárov, televíznych hier, próz, ale aj vysokoškolská učebnica Dejiny slovenskej literatúry.

Ukážky osobného archívu, rukopisov a diel prináša SNK na web stránke projektu Digitálna knižnica a digitálny archív, kde sú predstavované aj ďalšie významné slovenské osobnosti ako Matej Bel, Anton Bernolák, Jozef Ignác Bajza, Ľudovít Štúr, Andrej Sládkovič, Pavol Országh Hviezdoslav, Anička Hurbanová, Milan Rastislav Štefánik, Martin Kukučín, ale aj Milo Urban či Hana Zelinová. SNK na webe tiež pravidelne informuje o tom, čo sa písalo v novinách pred 100. rokmi, práve v čase, keď vypukla I. svetová vojna.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/pripominame-perfekcionista-alfonza-bednara/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD. manažérka publicity DIKDA

Alfonz Bednár s podpisom v mladom veku (LA SNK, sign. SB 53/7) a ukážka z jeho pracovného zošita, štúdia ku **Christmas Carol** (Vianočná koleda) od Charlesa Dickensa

Osobnosti v živote rodín - genealogická konferencia

Chcete zistiť viac o svojich predkoch? Zaujímá vás rodostrom vašej rodiny?

Martin, 13. októbra 2014 – Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice /SNK/ pripravil genealogickú konferenciu v spolupráci so Slovenskou genealogicko-heraldickou spoločnosťou a Slovenským národným archívom. Na prednášky a diskusie o osobnostiach, ktoré formovali osudy našich predkov pozývame odbornú i laickú verejnosť v dňoch 15. a 16. októbra 2014, do Konferenčnej sály SNK.

„Genealógia, teda pátranie po predkoch a súvislostiach už dávno nie je len čisto odbornou záležitosťou. V praxi si stále viac laikov zhromažďuje informácie o svojich predkoch, zostavujú si rodostromy. Svedčí to o tom, že genealógia sa teší veľkému záujmu“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

O autorite predkov v tradičnej čínskej spoločnosti, vplyv učiteľa na žiaka, príspevky o vzťahu k predkom, učiteľom a vzdelancom vo východných i západných kultúrach či vzory, ktoré mali vplyv na konkrétne rodiny – to sú len niektoré zaujímavé témy, ktoré odznejú na konferencii. Prednášať budú napríklad Marina Čarnogurská, Šarlota Drahošová, Sádhi Párvati či Ján Golian.

Posledný blok príspevkov bude venovaný knihám a dielam, ktoré po našich predchodcoch ostávajú, aby nás inšpirovali, a ktoré tu ostanú po nás, aby inšpirovali potomkov. Pôjde o praktický workshop, počas ktorého súčasní tvorcovia - autori, vydavatelia, knižní grafici a tlačiar - priblížia, ako knihy vznikajú.

Na označenie učiteľa sa v starobyľom jazyku sanskrite, z ktorého vznikli mnohé indoeurópske jazyky vrátane slovenčiny, používa výraz „guru“. „Gu“ je tma, „ru“ je svetlo. Gu-ru je ten, kto vedie ostatných z tmy k svetlu, z „tmy nevedomosti“ k „svetlu poznania“. Toto podujatie je venované všetkým záujmom o hľadanie vlastných predkov a všetkým tým, ktorí kedy prispeli k ich vzdelávaniu a ktorí dvíhajú spoločnosť k poznaniu. Bude teda aj akýmsi symbolickým poďakovaním všetkým učiteľom.

Slovenská genealogicko-heraldická spoločnosť vznikla v roku 1991 v Martine na podporu všetkých tých, ktorí sa zo záľuby, vedecky alebo komerčne venujú štúdiu príbuzenských vzťahov rodín so vzťahmi k územiu Slovenska, genealógie, heraldiky a iných príbuzných disciplín. Sídli v priestoroch SNK.

SNK už roky podporuje bádateľov so záujmom o hľadanie vlastných predkov, spolupracuje na celoslovenských aj medzinárodných projektoch v tejto oblasti.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

SNK spolupracuje s významným antropológom Andrew Lassom

Nositeľ myšlienky CASLIN získal cenu VIZE 97

Martin, 10. októbra 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) spolupracuje s významným americkým antropológom **Andrewom Lassom**. Profesor je iniciátorom a garantom projektu CASLIN (Czech and Slovak Information Network), v rámci ktorého sa v septembri tohto roku v Oponiciach konal jubilejný 20. ročník medzinárodného seminára slovenských a českých knižníc **CASLIN 2014 - Knižnice a spolupráca: modely a metódy**. Organizátorom seminára bola SNK.

Práve za **projekt CASLIN získal A. Lass** 5. októbra 2014 **medzinárodnú cenu VIZE 97**, ktorú každoročne udeľuje Nadácia Dagmar a Václava Havlových v Prahe. Diplom a berly sv. Vojtecha si profesor prevzal osobne od Dagmar Havlovej, niekdajšej prvej dámy ČR.

„V mene Slovenskej národnej knižnice pánu Andrew Lassovi srdečne blahoželám k získaniu prestížneho ocenenia. Je pre nás ct'ou, že naša inštitúcia môže spolupracovať s odborníkmi svetového mena ako je pán Lass, a tým aktívne reflektovať na súčasné trendy knižníc vo svete,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

CASLIN je významné odborné podujatie zamerané na problematiku knižničnej a informačnej vedy. Každý rok sa ho zúčastňujú odborníci zo Slovenska, Čiech a zahraničia. Počas tohtoročného v gescii SNK A. Lass uviedol, že za 20. rokov vidí najväčšiu premenu knižníc v ich podobe nových, presýtených knižničných informačných systémoch.

„Táto myšlienka sa nám zdala pred dvoma desaťročiami fantastická, dnes je úplne bežnou realitou. Preto v súčasnosti vidíme potrebu riešiť iné otázky, a to vnútorné fungovanie knižníc a nastavenie efektívnych procesov riadenia,“ osvetlil nové smerovanie seminárov CASLIN A. Lass.

Nadácia ocenila prínos profesora k porevolučnému „*návratu Československa do sveta civilizovaných spoločností*“. A. Lass sa narodil v roku 1947 v New Yorku. Vyrastal v Prahe, kde sa jeho rodičia usadili ako novinári, no v 70. rokoch ho komunistický režim vyhostil z Československa. V súčasnosti je profesorom kultúrnej a sociálnej antropológie na Mount Holyoke College v americkom štáte Massachusetts. Ocenenie VIZE 97 udeľuje Nadácia každoročne vybraným mysliteľom, ktorí svojím dielom prekračujú tradičný rámec vedeckého poznania.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA a zastupujúca hovorkyňa

Z otvorenia seminára CASLIN 2014 a príhovor prof. A. Lassa z Mount Holyoke College, USA

SNK začala s výstavbou Digitalizačného a konzervačného centra vo Vrútkach

Národný projekt Digitálna knižnica a digitálny archív postúpil do stavebnej fázy

Martin, 9. októbra 2014 – Začiatkom októbra sa podpisom zmluvy o dielo a odovzdaním staveniska začala vo Vrútkach výstavba komplexného pracoviska – Digitalizačného a konzervačného centra. Národný projekt **Digitálna knižnica a digitálny archív** Slovenskej národnej knižnice (SNK) sa tak posunul do svojej stavebnej fázy. Realizátorom stavby je spoločnosť SKANSKA, ktorá centrum vybuduje za 6 mesiacov. Celková investícia predstavuje spolu 2 531 000 eur, z toho nenávratný

finančný príspevok z eurofondov je vo výške 2 417 000 eur. Zvyšnú sumu zaplatí SNK zo svojho rozpočtu.

Začiatkom tohto týždňa zhrnul zhotoviteľ postup prestavby starej budovy č. 2 v Detašovanom pracovisku SNK vo Vrútkach. Začalo sa búraním, zameriavaním a prípravou otvorov, vytýčením umiestnenia sietí, vsakovacieho zariadenia a špeciálnych technológií pre odbornú činnosť reštaurátorov v neskoršej fáze výstavby. V najbližšej dobe plánované práce v exteriéri.

„Výstavbou dobudujeme moderné a komplexné pracovisko pre digitalizáciu, čistenie a ošetrovanie, sterilizáciu, deacidifikáciu, konzervovanie a reštaurovanie dokumentov, ako aj kontrolu kvality týchto technologických postupov. Verím, že v najbližších dňoch sa rozbehne aj druhá stavba, teda rekonštrukcia depozitov v sídelnej budove knižnice. Stále čakáme na potrebné dokumenty od Ministerstva kultúry SR, ktoré verejné obstarávanie na depozity aj centrum realizovalo, aby sme mohli podpísať zmluvu so zhotoviteľom a odovzdať mu stavenisko,“ informovala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

„Rekonštrukcia vo Vrútkach zahŕňa úplné stavebné riešenie priečok, podláh, stropov, výplní vnútorných a vonkajších otvorov, elektroinštalčných, zdravotníckych, slaboprúdových rozvodov, vzduchotechnických zariadení, stabilných hasiacich zariadení a ústredného vykurovania. V exteriéri sa zrealizujú terénne úpravy, zateplí sa fasáda, vybuduje sa dažďová kanalizácia a vsakovacie zariadenie,“ vysvetlil riaditeľ Odboru prevádzky a investícií SNK Ing. Ladislav Remenár. Časť centra, kde sa realizuje digitalizácia, už pracuje so špičkovými 22 profesionálnymi skenermi. Po prestavbe budovy bude aj do konzervačného pracoviska inštalované moderné vybavenie za viac ako 2 000 000 eur.

„Sterilizačné oddelenie bude mať najnovšie technológie likvidujúce baktérie, plesne a dokonca aj spóry. Tie sa používajú pre masovú sterilizáciu knižných dokumentov. Nové sterilizátory pracujú na báze ethylenoxidu, čo je plyn s vysokou účinnosťou a spoľahlivosťou,“ objasnila za Odbor Ochrany fondov SNK Ing. Eliška Jindrová. Ako doplnila, deacidifikačné pracovisko bude mať odkysľovaciu jednotku na princípu Búckeburgského procesu. Ide o metódu na hromadné odkysľovanie papiera, ktorá je ekologicky neškodná, nepoužíva žiadne rozpúšťadlá a pracuje vo vodnom prostredí. Slovenská národná knižnica (SNK) ako hlavný partner realizuje projekt v spolupráci so Slovenským národným archívom (SNA) prostredníctvom Operačného programu Informatizácia spoločnosti (OPIS), Prioritná os 2 Rozvoj pamäťových a fondových inštitúcií a obnova ich národnej infraštruktúry. Projekt v celkovej výške **42 000 000 eur** je financovaný z **Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu SR**.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD. manažérka publicity DIKDA

Digitalizačné a konzervačné centrum vo Vrútkach pred a po začiatku stavebnej fázy

LISTY PLNÉ NÁDEJE A LÁSKY - ZO ZAJATIA v LITERÁRNOM MÚZEU SNK

Martin, 2. októbra 2014 – Listy plné lásky, nádeje, ale aj smútku a bolesti z nedobrovoľného odlúčenia. To je **korešpondencia medzi manželmi Hanou Gregorovou a Jozefom Gregorom - Tajovským**. Literárne múzeum Slovenskej národnej knižnice /SNK/ pripravilo umelecký literárny program venovaný 140. výročiu narodenia spisovateľa Jozefa Gregora Tajovského a 100. výročiu vypuknutia 1. svetovej vojny. Program nadväzuje na nedávno otvorenú výstavu Krvavé sonety - Slovenská literatúra a Prvá svetová vojna.

Zo zajatia

Scénické čítanie korešpondencie J. G. Tajovského a jeho manželky H. Gregorovej z rokov 1915 - 1919

„Cez osobnú korešpondenciu manželskej dvojice Jozefa Gregora Tajovského a Hany Gregorovej si pripomíname ich neľahké životné obdobie, keď po vypuknutí 1. svetovej vojny musel v roku 1915 narukovať aj Jozef Gregor. Listy boli pre manželov v ťažkých vojnových časoch jedinou možnosťou, ako zostať v kontakte. Cez ne riešili svoje citové aj existenčné problémy. Vypovedajú o tom, ako si boli navzájom oddaní a tiež vykresľujú ich osobnostné rysy. Korešpondencia je obrazom vtedajšej doby a dnešnej generácii približuje dramatické životné osudy ľudí vo vojnových časoch“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Zo zachovaných listov, ktoré si manželia písali počas štyroch vojnových rokov 1915 až 1919, spoznáваме, ako obaja žili v čase odlúčenia, ako si v Martine Hana denne sadala k listom a kartám, aby napísala manželovi o všetkom, čo sa okolo nej dialo, posielala mu balíky s najnutnejšími potrebnými vecami, či ako sa tešila na narodenie dieťaťa. Jozef zasa na fronte, v zemľanke pri svetle sviečky tiež písal skoro každý deň karty svojej Hane. Keď sa však dostal do zajatia, dlhé mesiace zostal bez správ od Hany a rodiny. Aj meno dcéry sa dozvedel až z cudzej karty, karty svojho krajana. Z listov „zo zajatia“ sa dozvedáme, ako sa v listoch plných nádeje obaja tešili na spoločný život v trojici po návrate Jozefa Gregora Tajovského z vojny domov.

Vybraná korešpondencia je z knihy LISTY Príbeh manželstva Jozefa Gregora Tajovského a Hany Gregorovej, ktorú v roku 1996 pripravila na vydanie ich dcéra Dagmar Prášilová-Gregorová.

Korešpondenciu čítali členovia Slovenského komorného divadla v Martine.

Miriám Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

SPOZNAJTE S NAMI OBJAVY ROKU 1914

Vedeli ste, že načúvací prístroj oslavuje 100 rokov?

Martin, 2. októbra 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) prináša **pohľad na storočné vynálezy, objavy a rekordy**. Práve v čase vypuknutia I. svetovej vojny v roku 1914 zaplňajú stránky novín nielen správy z jej bojísk, no aj **úspechy domácich a zahraničných vedcov, inžinierov a bádateľov**.

„Prostredníctvom digitalizovaných storočných novín dávame verejnosti možnosť nahliadnuť do života vtedajšej spoločnosti. Jej neodmysliteľnou súčasťou boli prelomové objavy. Mnohé z nich dnes my sami používame ako bežné súčasti každodenného života, no pred sto rokmi to boli prelomové vymoženosti. Z novín sa dá vyčítať, že prvý elektrický načúvací prístroj sa začal používať práve v roku

1914. V tom istom roku vznikol aj rekord letu do výšky, bola vytvorená prvá farebná fotografia, a rovnako Slovák Štefan Banič získal americký patent na svoj letecký padák," uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

V storočných novinách sa dočítame o prvenstvách v rôznych kategóriách, kde je cítiť súťaživosť USA, Francúzska a najmä Nemecka. Zákonite vývoj vynálezov v tomto období šiel ruka v ruku s napredovaním a cieľovým zdokonaľovaním vojenskej techniky.

„Zaujímavosťou sú napríklad tiež správy o testovaní bezdrôtového telefonovania, prvých pokusoch vytvoriť elektricko-magnetickú železnicu vo Francúzsku, vypustení prvého automaticky riadeného lietadla v USA či nemeckej ponornej lodi operujúcej z morského dna," doplnila K. Krištofová.

SNK prináša tému ako súčasť národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív na stránke www.dikda.eu, kde popri digitalizovaných knihách sprístupňuje denníky, týždenníky a mesačníky vychádzajúce na Slovensku pred 100 rokmi. Stránka tiež každý piatok ponúka týždenný prehľad storočných pikošiek príslušného týždňa z denníkov, týždenníkov a mesačníkov - *Slovenské noviny, Slovenský denník, Národné noviny, Národný hlásnik, Robotnícke noviny, Ľudové noviny, Slovenský týždenník, Národný hlásnik, Vlast' a svet, Domácnosť a škola, Slovenské pohľady, Veselé noviny, Rarášek, Živena* či *Dennica*.

Projekt DIKDA, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), verejnosti sprístupňuje zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/spoznajte-s-nami-objavy-roku-1914/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA

SCÉNICKE ČÍTANIE ZO ZAJATIA ODKRYJE PUTO TAJOVSKÉHO A JEHO MANŽELKY POČAS ODLÚČENIA V PRVEJ SVETOVEJ VOJNE

Martin, 19. septembra 2014 – Literárne múzeum Slovenskej národnej knižnice (SNK) pripravuje v rámci výstavy *Krvavé sonety – Slovenská literatúra a prvá svetová vojna* pre svojich návštevníkov literárno-umelecký program **ZO ZAJATIA - scénické čítanie korešpondencie Jozefa Gregora Tajovského a jeho manželky Hany Gregorovej z vojnových rokov 1915 – 1919**. Podujatie sa uskutoční vo štvrtok **2. októbra 2014 o 17.00 hod.** v Audiovizuálnej sieni Literárneho múzea SNK pri príležitosti 140. výročia narodenia spisovateľa J. G. Tajovského a 100. výročia vypuknutia prvej svetovej vojny.

„Cez osobnú korešpondenciu spisovateľskej manželskej dvojice si pripomenieme ich životné obdobie, keď po vypuknutí prvej svetovej vojny musel v roku 1915 narukovať aj Jozef Gregor. Pred odchodom Tajovského na front bola rozlúčka s manželkou Hanou v Prešporku uistením, že sú si blízki, a že si vzájomne patria," približuje atmosféru z listov riaditeľka Literárneho múzea Jarmila Kováčová. Zo zachovaných listov sa dá vyčítať ako v nedobrovoľnom odlúčení obaja žili.

„Hana si v Martine denne sadala k listom a kartám, na ktorých písala manželovi o všetkom, čo sa okolo nej dialo, o svojej radosť z čoskorého narodenia dieťaťa, posielala mu balíky s najnutnejšími potrebami. Jozef na fronte v zmlatke pri svetle sviečky tiež písal skoro každý deň svojej Hane. Keď padol do zajatia, zostal dlhé mesiace bez správ. Meno dcéry sa dozvedel až z cudzej karty, karty svojho krajana," uzavrela J. Kováčová.

Výber korešpondencie je z knihy *LISTY Príbeh manželstva Jozefa Gregora Tajovského a Hany Gregorovej*, ktorú roku 1996 pripravila na vydanie ich dcéra Dagmar Prášilová-Gregorová. V programe Zo zajatia sa návštevníci dozvedia, ako sa v listoch plných nádeje obaja tešili na spoločný život v trojici po návrate J. G. Tajovského z vojny domov. Úloh manželov sa v scénickom čítaní zhostia herci Viliam Hriadel a Eva Gašparová, členovia súboru Slovenského komorného divadla v Martine.

Názov podujatia: **ZO ZAJATIA - Scénické čítanie korešpondencie Jozefa Gregora Tajovského a jeho manželky Hany Gregorovej z vojnových rokov 1915 – 1919**

Miesto konania: Slovenská národná knižnica - Literárne múzeum, Martin

Priestory: Audiovizuálna sieň LM SNK

Dátum podujatia: 2. októbra 2014 o 17. h

Účinkujúci: Viliam Hriadel a Eva Gašparová, členovia súboru SKD v Martine

Autorka scenára: Mgr. Eva Kalnická

Réžia: Mgr. Vlasta Kunovská

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa

KRVAVÉ SONY. SLOVENSKÁ LITERATÚRA A PRVÁ SVETOVÁ VOJNA

Martin, 25. septembra 2014 – Slovenská národná knižnica /SNK/, Literárne múzeum SNK pripravilo reprezentatívnu výstavu. Autentické zbierkové predmety literárneho, archívneho, knižného a výtvarného charakteru približujú obraz prvej svetovej vojny v slovenskej literárnej tvorbe.

Reprezentatívna výstava je koncipovaná zo zbierkových predmetov fondu špecializovaných pracovísk Slovenskej národnej knižnice, Slovenského národného múzea, Slovenskej národnej galérie, Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici a súkromného majetku. Projekt **Krvavé sonety** má ambície byť sprievodcom slovenskými literárnymi reáliami z obdobia prvej svetovej vojny s časovými presahmi pred ňou a po jej ukončení.

„Výstavou chceme návštevníkom priblížiť súvislosti medzi spoločenskými udalosťami a umeleckou tvorbou v ťažkých časoch prvej svetovej vojny. Predstavujeme literárnu tvorbu vybraných spisovateľov, ktorí v tom čase žili a tvorili. Väčšiny z nich sa vojna dotkla priamo a ich tvorbu výrazne ovplyvnila.“ uviedla Katarína Krištofová, generálna riaditeľka SNK.

Medzi prezentovanými literárnymi osobnosťami sú Janko Jesenský, Ivan Krasko, Jozef Gregor Tajovský, Pavol Orságh Hviezdoslav, Martin Rázus, Milo Urban a ďalší. Ich literárne zaznamenané a pretavené spomienky na prvú svetovú vojnu spolu s Hviezdoslavovým „spevom o krvi“ oprávnene patria do zlatého fondu slovenskej literatúry 20. storočia.

K výstave vychádza katalóg a detský sprievodca výstavou. Literárne múzeum ponúka počas trvania výstavy aj ďalšie sprievodné aktivity určené pre školskú mládež, zvlášť komentované prehliadky a vyučovacie hodiny. Jedným z plánovaných podujatí je aj scénické čítanie korešpondencie Jozefa Gregora Tajovského a jeho manželky Hany Gregorovej z vojnových rokov 1915 – 1919, ktoré sa uskutoční 2. októbra 2014 o 17. h v Audiovizuálnej sieni LM SNK. Výstava potrvá do 30. 11. 2014

Miriám Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

LITERÁRNE MÚZEUM SNK uvádza výstavu **KRVAVÉ SONETY - Slovenská literatúra a prvá svetová vojna**

Martin, 19. septembra 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) pri príležitosti 100. výročia vypuknutia prvej svetovej vojny pripravila pre svojich návštevníkov reprezentatívny výstavný projekt **Krvavé sonety – Slovenská literatúra a prvá svetová vojna**. Slávnostné otvorenie výstavy sa uskutoční vo štvrtok **25. septembra 2014 o 16.00 hod.** v Galérii literatúry a umenia Literárneho múzea SNK v Martine.

Výstava je koncipovaná z autentických zbierkových predmetov literárneho, archívneho, knižného, výtvarného a audiovizuálneho fondu špecializovaných pracovísk Slovenskej národnej knižnice, Slovenského národného múzea, Slovenskej národnej galérie, Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici a súkromného majetku. Výstava má ambície byť sprievodcom slovenskými literárnymi reáliami z obdobia prvej svetovej vojny s časovými presahmi pred ňou a po jej ukončení. Na pozadí pohnutých spoločenských a politických udalostí dobovej Európy i sveta poukazuje na hlboké a zákonité súvislosti medzi spoločenskými dejmi a umeleckou tvorbou.

„Scenár výstavy predstavuje nielen tematické, ale aj žánrové vymedzenie literárnej tvorby vybraných spisovateľov, básnikov a dramatikov, ktorí v tomto období žili a tvorili. Mnohí ako priami účastníci vojnovkej kataklizmy. Medzi prezentovanými literárnymi osobnosťami sú Janko Jesenský, Ivan Krasko, Jozef Gregor Tajovský, Pavol Országh Hviezdoslav, Martin Rázus, Milo Urban a ďalší. Ich literárne zaznamenané a pretavené spomienky na prvú svetovú vojnu spolu s Hviezdoslavovým „spevom o krvi“ oprávnené patria do zlatého fondu slovenskej literatúry 20. storočia,“ informovala riaditeľka Literárneho múzea SNK Jarmila Kováčová.

K výstave vychádza katalóg a detský sprievodca výstavou. Literárne múzeum ponúka počas trvania výstavy aj ďalšie sprievodné aktivity určené pre školskú mládež, zvlášť komentované prehliadky a vyučovacie hodiny. Jedným z plánovaných podujatí je tiež **scénické čítanie korešpondencie Jozefa Gregora Tajovského a jeho manželky Hany Gregorovej z vojnových rokov 1915 – 1919**, ktoré sa uskutoční **2. októbra 2014 o 17.00 hod.** v Audiovizuálnej sieni LM SNK.

Bližšie informácie o pripravovaných aktivitách ponúkne programový bulletin Literárneho múzea SNK.

Názov výstavy: **Krvavé sonety - Slovenská literatúra a prvá svetová vojna**

Miesto konania: Slovenská národná knižnica - Literárne múzeum, Martin

Priestory: Galéria literatúry a umenia

Otvorenie výstavy: **25. september 2014 o 16.00 hod.**

Ukončenie výstavy: **30. november 2014**

Autor koncepcie výstavy: Mgr. Pavol Máťuš

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa

Na konferencii CASLIN 2014 upozornila prezidentka IFLA na kľúčové trendy v budúcnosti knižníc

Slovenská národná knižnica zorganizovala jubilejný 20. ročník seminára slovenských a českých knižníc

Martin, 17. septembra 2014 – Jubilejný **20. ročník** medzinárodného seminára knižníc **CASLIN 2014**, ktorý sa tento raz koná pod gesciou Slovenskej národnej knižnice (SNK) v kaštieli Chateau Appony v Oponiciach, otvorila prezidentka Medzinárodnej federácie knižničných asociácií a inštitúcií (IFLA) Sinikka Sipilä z Fínska. CASLIN je významné odborné podujatie zamerané na problematiku knižničnej a informačnej vedy. Každý rok sa ho zúčastňujú renomovaní odborníci zo Slovenska, Čiech a zahraničia.

„Mimoriadne ma teší, že prezidentka federácie IFLA pani Sinikka Sipilä prijala moje pozvanie a seminár otvorila výbornou prednáškou. Predstavila päť dominantných trendov, ktoré IFLA identifikovala ako nosné pre knižnice vo svete. Neustály rozvoj informačných technológií a ich stúpajúci podiel na živote spoločnosti je pre knižnice veľkou výzvou ako charakterizovať svoje úlohy nielen teraz, ale aj v budúcnosti. Mat' tu takéhoto host'a je výnimočný moment, keďže IFLA je vedúcou asociáciou knižničných organizácií vo svete a určuje štandardy a trendy pre knižnice sveta," informovala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

IFLA združuje viac ako 1 600 zástupcov z vyše 150 krajín a medzi jej členmi nechýba ani Slovenská národná knižnica. Prezidentka Sinikka Sipilä predstavila počas svojho funkčného obdobia svoju hlavnú tému – silné knižnice, silné spoločnosti. *„Pevne verím, že knižnice majú vplyv na spoločnosť tým, že podporujú rovnaké príležitosti pre všetkých na celoživotné vzdelávanie, výskum, inovácie, kultúru a rekreáciu. Predstavené top trendy ovplyvnené novými technológiami menia informačné prostredie, teda zákonite aj knižnice. Veľmi sa teším, že som na Slovensku a práve na podujatí CASLIN môžeme spoločne diskutovať o budúcnosti a smerovaní knižníc, reálnych prínosoch, no aj odvrátenej strane online vzdelávania, ochrany, dostupnosti či voľnosti dát,"* uviedla prezidentka IFLA S. Sipilä.

Počas posledných dvadsiatich rokov došlo v knihovníctve k radikálnym zmenám. Nová generácia seminárov CASLIN si kladie za cieľ otvárať diskusie k vymedzeniu kľúčových problémov, identifikácii ich možných riešení a nakoniec k výslednej konštrukcii štyroch konkrétne predstavených modelov. *„Ani jubilejný CASLIN 2014 nie je výnimkou. Účastníkom sme pripravili témy, ktoré dnes potrebujú knižnice veľmi akútne riešiť, a to: manažment ľudských zdrojov v knižniciach, kooperatívna katalogizácia – užitočný súborný katalóg, knižnice pre digital natives a e-knihy v knižniciach. Verím, že CASLIN 2014 prinesie mnoho podnetných nápadov a konštruktívnych riešení,"* uzavrela K. Krištofová.

Iniciátorom a garantom projektu medzinárodného seminára knižníc CASLIN sa stal pred 20. rokmi profesor Andrew Lass. Dnes, po dvoch dekádach, vidí najväčšiu premenu knižníc v ich podobe nových, presýtených knižničných informačných systémoch. *„Táto myšlienka sa nám zdala pred dvoma desaťročiami fantastická, dnes je úplne bežnou realitou. Preto v súčasnosti vidíme potrebu riešiť iné otázky, a to vnútorné fungovanie knižníc a nastavenie efektívnych procesov riadenia. Som presvedčený, že diskusia aj počas tohto ročníka prinesie na jednotlivé témy podnetné riešenia, pretože to je cieľom,"* doplnil A. Lass.

Hlavným organizátorom medzinárodného seminára CASLIN 2014 v trvaní 16. – 20. septembra je Slovenská národná knižnica spolu s partnermi z Českej republiky a USA. SNK je národnou knižnicou Slovenska, ktorej súčasťou sú dve literárne múzeá v Martine a Brodzanoch. Vo fonde knižnice je spolu 5 mil. dokumentov, z toho v archíve je 1,7 mil. jednotiek. V priestoroch kaštieľa Chateau Appony v Oponiciach, kde sa podujatie koná, je umiestnená vzácna historická knižnica patriaca SNK.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA/zastupujúca hovorkyňa

SNK ORGANIZUJE PRESTÍŽNU KONFERENCIU CASLIN 2014

Jej špeciálnym hosťom bude prezidentka IFLA Sinikka Sipilä z Fínska

Martin, 12. septembra 2014 – Na pozvanie generálnej riaditeľky Slovenskej národnej knižnice (SNK) Kataríny Krištofovej príde na Slovensko na **jubilejný 20. ročník medzinárodného seminára knižníc CASLIN 2014 prezidentka Medzinárodnej federácie knižničných asociácií a inštitúcií (IFLA) Sinikka Sipilä z Fínska**. CASLIN, ktorý sa tento raz uskutoční pod gesciou SNK v dňoch **16. až 20. septembra 2014 v kaštieli Chateau Appony v Oponiciach**, je významné odborné podujatie zamerané na problematiku knižničnej a informačnej vedy. Každý rok sa ho zúčastňujú renomovaní odborníci zo Slovenska, Čiech a zahraničia.

„Pre Slovenskú národnú knižnicu ako hlavného organizátora podujatia je veľkou ct'ou, že práve vďaka prítomnosti prezidentky IFLA Sinikky Sipilä získava jubilejný ročník CASLIN-u výnimočnú prestíž. Mimoriadne ma teší, že prijala moje pozvanie a seminár otvorí svojou odbornou prednáškou. IFLA je vedúcou medzinárodnou asociáciou knižničných organizácií vo svete a združuje viac ako 1 600 zástupcov z vyše 150 krajín. Medzi členmi organizácie IFLA, ktorá určuje trendy a štandardy pre knižnice sveta, nechýba ani Slovenská národná knižnica,“ informovala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Počas posledných dvadsiatich rokov došlo v knihovníctve k radikálnym zmenám. Nová generácia seminárov CASLIN si kladie za cieľ otvoriť debatu k vymedzeniu kľúčových problémov, identifikácii ich možných riešení a nakoniec k výslednej konštrukcii štyroch konkrétne predstavených modelov.

„Počas celého trvania tohto medzinárodného projektu je našou ambíciou predostrieť účastníkom model a metodiku konštruktívneho plánovania v knižničnom a knihovníckom priestore. Pripravili sme témy, ktoré dnes potrebujú knižnice veľmi akútne riešiť. Tohtoročný CASLIN sa bude venovať metódam hľadania stratégií pre budúcnosť, a to prostredníctvom štyroch tém: manažment ľudských zdrojov v knižniciach, kooperatívna katalogizácia – užitočný súborný katalóg, knižnice pre digital natives a e-knihy v knižniciach. Verím, že CASLIN 2014 prinesie mnoho podnetných nápadov a konštruktívnych riešení,“ uzavrela K. Krištofová.

Hlavným organizátorom medzinárodného seminára CASLIN 2014 je Slovenská národná knižnica spolu s partnermi z Českej republiky a USA. SNK je najstaršia, najväčšia a najvýznamnejšia národná a vedecká knižnica na Slovensku. Jej súčasťou sú dve literárne múzeá v Martine a Brodzanoch. Vo fonde knižnice je spolu 5 mil. dokumentov, v archíve je 1,7 mil. jednotiek a v múzeách desaťtisíce

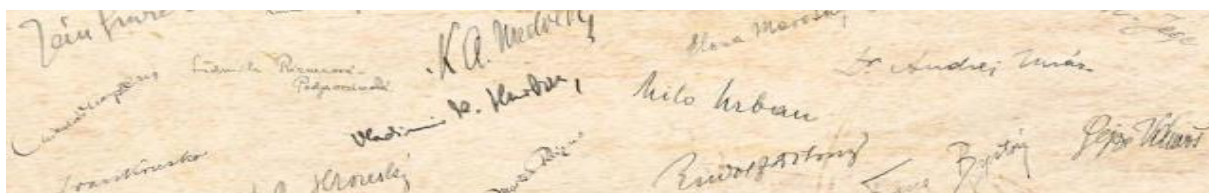
muzeálnych jednotiek. V priestoroch kaštieľa Chateau Appony v Oponiciach, kde sa podujatie koná, je umiestnená vzácna historická knižnica patriaca SNK.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA, zastupujúca hovorkyňa

60. VÝROČIE LITERÁRNEHO ARCHÍVU SNK

Martin, 9. septembra 2014 – Slovenská národná knižnica /SNK/ usporiadala seminár pri príležitosti 60.výročia vzniku Literárneho archívu /LA/ SNK. Témy, ako postavenie špecializovaných archívov na Slovensku, cesta LA od strojového spracovania až po digitalizáciu či výstava fotografií z histórie, zaujali odbornú verejnosť aj desiatky laických návštevníkov.

Literárny archív je špecializovaným verejným archívom a jedným z oddelení SNK. Je zbierkovým pracoviskom, ktoré získava, eviduje, spracováva, ochraňuje a sprístupňuje rukopisné a fotodokumentačné pamiatky osobností slovenskej kultúry, predovšetkým literatúry a hudby.

„Vo fondoch a zbierkach Literárneho archívu máme viac ako 1,7 milióna literárnych a hudobných rukopisov a fotodokumentov. Sú to zaujímavé a vzácne osobné archívy významných osobností – slovenských spisovateľov, literárnych vedcov, hudobníkov, etnografov, umelcov, historikov či pedagógov. Ide o dokumenty z obdobia od polovice 11. storočia až po súčasnosť. Literárny archív SNK počas šiestich desaťročí svojej činnosti prispel významnou mierou k zachovaniu písomných a fotografických prameňov pre poznanie slovenskej literatúry, hudby a kultúry,“ uviedla Katarína Krištofová, generálna riaditeľka SNK.

Počiatky Literárneho archívu siahajú do roku 1863, kedy bola založená Matica slovenská, ktorá vyvíjala úsilie o záchranu písomných a obrazových pamiatok národného kultúrneho dedičstva. Až do roku 1954 sa literárne, hudobné a obrazové dokumenty sústreďovali v matičnej knižnici – Bibliotéke. V roku 1954 prijala Slovenská národná rada zákon o Matici slovenskej, čím bola Matica slovenská začlenená medzi štátne kultúrne ustanovizne a poverená starostlivosťou o knižné a rukopisné pamiatky na Slovensku. Na plnenie týchto úloh boli v Matici slovenskej zriadené tri odbory, jedným z nich bol Ústredný literárny archív. V roku 1982 bol jeho názov zmenený na Archív literatúry a umenia. 1. júla 2000 sa stal archív súčasťou novozriadenej Slovenskej národnej knižnice v Martine. Od 1. januára 2013 je premenovaný na Literárny archív.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

Príhovor generálnej riaditeľky SNK Kataríny Krištofovej pri otvorení seminára *60 rokov Literárneho archívu* a záber z archívneho dokumentu o činnosti Literárneho archívu (na zábere A. A. Baník, ktorý stál na čele LA v 60. rokoch 20. storočia)

Z výstavy *Literárny archív vo fotografiách*

Bývalí i súčasní zamestnanci Literárneho archívu SNK

Slovenská národná knižnica zdigitalizovala základ svojho fondu

...Pozrite si vzácnu knižnicu Michala Rešetku online

Martin, 4. septembra 2014 – V súčasnosti si pripomínáme 220. výročie narodenia **zakladateľa prvej národnej slovenskej knižnice** a jedného z najvýznamnejších slovenských dejateľov **Michala Rešetku** (2. septembra 1794 – 9. mája 1854). Pri príležitosti tohto výročia zdigitalizovala Slovenská národná knižnica zrekonštruovanú časť vzácnnej Rešetskovej knižnice, ktorú má vo svojom fonde.

„Rešetskova knižnica spolu s knižnicou Martina Hamuljaka tvoria základ fondov dnešnej Slovenskej národnej knižnice. Rešetka bol zberateľom a vydavateľom slovenských kníh, kázní a literárnych rukopisov. Celý život zbieral najmä slovenskú tlačenu a rukopisnú literatúru, ktorú využíval nielen on. Knihy často požičiaval každému, kto mal záujem ich čítať a študovať. A preto v súlade s Rešetkovým postojom, že knihy majú slúžiť ľuďom, ich SNK ako základný kameň svojej zbierky sprístupňuje širokej verejnosti online vďaka národnému projektu Digitálna knižnica a digitálny archív,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Jeho knižnica sa pôvodne volala **Bibliotheka Uhro-Slovenská Michala Ressetku**. Od počiatku bola verejnou a Rešetka ju budoval ako stredisko všestrannej výchovy slovenského ľudu. Len v období medzi rokmi 1820 - 1841 **Rešetka požičal 2244 kníh rôznym čitateľom**. Knihy kolovali z ruky do ruky, preto niet divu, že časť zbierky sa roztratila už počas jeho života. Pomocou svojej knižnice sa Rešetka snažil ľud vychovávať a vzdelávať. Aj keď sám bol bernolákovec, veľmi úzko spolupracoval aj so štúrovcami. V jeho knižnici študovali tak katolíci, ako aj evanjelici, čo na začiatku 19. storočia tiež nebolo zvykom.

O jej význame svedčí záujem predstaviteľov slovenského národa už v polovici 19. storočia, keď sa ju rozhodli získať ako základný stavebný kameň matičnej bibliotéky. Zatvorenie Matice slovenskej, ako aj

neustále sťahovanie fondu spôsobilo poškodenie, ničenie a roztratenie Rešetkovej zbierky. „*Našťastie si Rešetka každú knihu pedantne označil svojim vlastným exlibrisom. Ten je dostatočne nápadný, a tak sme mohli v Slovenskej národnej knižnici zrekonštruovať aspoň časť pôvodnej Rešetkovej knižnice podľa jej dvoch známych katalógov. Po rekonštrukcii dnes s určitosťou vieme o 133 knihách, ktoré sú označené Rešetkovým exlibrisom. Väčšina z nich sa nachádza vo fonde Slovenskej národnej knižnice v Martine,*“ vysvetlila riaditeľka Odboru správy historických knižničných dokumentov a fondov (HKD a HKF) SNK Janka Cabadajová.

A čo tvorí Rešetkovo dedičstvo? Najviac tlačí vo fonde pochádza z 18. a 19. storočia a v zrekonštruovanej časti fondu prevláda najmä náboženská literatúra. V menšom počte sú zastúpené jazykoveda, učebnice, prírodovedné diela, filozofia, biografica a geografia, dokonca tu nájdeme aj prácu z fyziky. **Zaujímavé sú diela krásnej literatúry, histórie a hlavne staré kroniky, napr. Kronika o Perytonovi, Příkladná kronika o velmi trpělivé pani Kryzeldě..., alebo Mravná kronika o sedmi mudrcých.** Všetky vydané v Skalici. K zaujímavým titulom patrí aj Komenského Orbis pictus, vydaný v Prešporku 1820.

„*Rešetkovým cieľom bolo predovšetkým zbieranie slovacík. V knižnici prevládajú územné slovaciká. Najviac tlačí pochádza z tlačiarní v Trnave a Skalici, ale nájdeme tu aj knihy vytlačené v Bratislave, Žiline, Levoči, Banskej Bystrici a Košiciach. Z jazykového hľadiska najviac tlačí bolo v slovenskom a českom jazyku, ale nechýbajú ani latinské, nemecké a maďarské tlače,*“ vysvetlila K. Krištofová. Doplnila tiež, že súčasťou knižnice sú aj dva rukopisy s Rešetkovým exlibrisom, ktoré sú uložené v Literárnom archíve SNK v Martine.

Diela z jeho knižnice sa stali podkladom pre vznik viacerých významných diel slovenskej literatúry. Napríklad Chrástekových **Dejín reči a literatúry slovenskej**, na ktorých sám pracoval, boli aj materiálom pre vznik práce J. M. Hurbana **Slovensko a jeho život literárny**. Z Rešetkovej slovenskej knižnice čerpali námety na články Hurban do **Slovenských Pohľadov**, Radlinský do časopisu **Cyryll a Method**, poznal ju aj Ľudovít Štúr. Rešetkovou zásluhou vyšli aj mnohé známe diela, ako Gavlovičova **Valaská škola mravuv stodola, Kázne príhodné** a iné.

Rešetkovou knižnicou si môžete listovať na stránke projektu www.dikda.eu. Tu sa nachádzajú aj ďalšie digitalizované zaujímavosti, napríklad vybrané dôležité diela slovenskej literatúry, či osobné archívy a rukopisy významných slovenských osobností ako Matej Bel, Anton Bernolák, Jozef Ignác Bajza, Ľudovít Štúr, Andrej Sládkovič, Pavol Országh Hviezdoslav, Anička Hurbanová, Milan Rastislav Štefánik, Martin Kukučín alebo Hana Zelinová. SNK na webe tiež pravidelne informuje o tom, čo sa písalo v novinách pred 100 rokmi, práve v čase, keď vypukla I. svetová vojna.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/k-pramenom-snk-michal-resetka>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA, zastupujúca hovorkyňa

BUJÓN A SUNAR?... KTORÝ JE NAJLEPŠÍ?

... alebo aké výdobytky doby a bio produkty si užívali gazdinky pred 100 rokmi

Martin, 28. augusta 2014 – Zaujíma vás, čo predchádzalo dnešnej modernej kuchyni a čo dámy považovali pred desaťročiami za prepychové novinky vo svojej domácnosti? Pozrite si výber Slovenskej národnej knižnice (SNK) pod názvom Bujón či sunar... Ktorý je najlepší?, v ktorom nájdete storočné odporúčania a reklamy potravinových produktov, z ktorých niektoré píšú svoju bohatú a dlhú históriu až do dnešných dní. SNK prináša tému na stránke www.dikda.eu v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív, kde popri digitalizovaných knihách sprístupňuje denníky, týždenníky a mesačníky vychádzajúce na Slovensku pred 100 rokmi.

„*Verejnosti dávame možnosť nahliadnuť do storočných novín a časopisov, do rôznorodosti ich tém a štýlu, v akom boli písané. Sú dôkazom života doby a často plné kuriozít a zaujímavostí. Pri téme domácnosti určite zaujmú prvé bujóny a umelá detská výživa na trhu. Napríklad ponuka kvalitných bio produktov bola vtedy samozrejmosťou, naopak my ich dnes častokrát ťažšie nachádzame,*“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Na stránke www.dikda.eu sa postupne zverejňujú vydania denníkov, týždenníkov a mesačníkov - *Slovenské noviny, Slovenský denník, Národné noviny, Národný hlásnik, Robotnícke noviny, Ľudové noviny, Slovenský týždenník, Národný hlásnik, Vlast' a svet, Domácnosť a škola, Slovenské pohľady, Veselé noviny, Rarášek, Živena či Dennica*.

Projekt DIKDA, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), verejnosti sprístupňuje zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/bujon-a-sunar-ktory-je-najlepsi/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA, zastupujúca hovorkyňa

PRVOTINOU ŽIVÝ BIČ ZAĽAL DO ŽIVÉHO

Spomínajte s nami na Mila Urbana pri príležitosti 110. výročia jeho narodenia

Martin, 22. augusta 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) prináša pri príležitosti 110. výročia narodenia spisovateľa, prekladateľa a novinára Mila Urbana pohľad do jeho osobného archívu fotografií a rukopisov. Veľkolepé dielo *Živý bič* sa stalo autorovou sondou do tvrdého, nepoddajného i tragického života Hornooravcov počas I. svetovej vojny, ktorej sté výročie vypuknutia si v týchto dňoch pripomína celý svet.

„Román Živý bič Mila Urbana sa doslova zo dňa na deň stal slovenským bestsellerom a nezmazateľnou súčasťou európskeho kresťansko-humanistického literárneho snaženia 20. storočia. Veľmi cenné sú najmä autorova svojrázna psychologická kresba postáv a hlboké sociálne cítenie. Čitateľom prinášame okrem iného aj ukážky rukopisu tohto výnimočného diela,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Moderná slovenská literatúra prijala Mila Urbana už ako 16-ročného. Rodák z Rovní sa narodil 24. augusta 1904 a vyrastal v skromných podmienkach hájnika Oravského komposesorátu pod Babou Horou. V hájovni, ktorá sa stala zdrojom inšpirácie pre prvú lyricko-epickú skladbu Pavla Országha Hviezdoslava *Hájnikova žena*. Základné vzdelanie absolvoval v Zázrivej a Polhore, gymnázium študoval v Trstenej a Ružomberku. To však nedokončil a rozhodol sa ísť cestou redaktora v rôznych periodikách. Postupne sa Urban vyprofiloval na významnú verejnú a kultúrnu osobnosť.

„Rodný región Oravy bol pre Mila Urbana nesmierne inšpiratívny. Počas pobytu v Oravskom Podzámku napísal väčšinu Živého biča. Bola však podnetom aj pre dielo Za vyšším mlynom, ktorá sa stala podkladom pre libreto druhej slovenskej opery Eugeňa Suchoňa – Krútnava. Čitateľom ho ponúkame v digitalizovanej podobe,“ doplnila K. Krištofová.

V roku 1945 Milo Urban emigroval s rodinou do Rakúska, v roku 1947 ho však eskortovali späť do ČSR a o rok neskôr odsúdili na verejné pokarhanie za novinársku činnosť počas vojny. Jeho novinárska tvorba ho počas života priviedla pred súd celkom štyrikrát. Na dlhé roky sa Milo Urban usadil v Chorvátskom Grobe a venoval sa umeleckým prekladom z poľštiny, ruštiny a češtiny. Hodnotnou bodkou jeho diela sú knihy vlastných spomienok *Zelená krv, Kade-tade po Halinde, Na brehu krvavej rieky a Sloboda nie je špás*. Životná cesta Mila Urbana sa skončila 10. marca 1982 v Bratislave.

Zdigitalizované ukážky osobného archívu a rukopisov prináša SNK na stránke projektu www.dikda.eu, kde sú cez osobné dokumenty, rukopisy a diela predstavované aj ďalšie významné slovenské osobnosti ako Matej Bel, Anton Bernolák, Jozef Ignác Bajza, Ľudovít Štúr, Andrej Sládkovič, Pavol Országh Hviezdoslav, Anička Hurbanová, Milan Rastislav Štefánik či Martin Kukučín či Hana Zelinová. SNK na webe tiež pravidelne informuje o tom, čo sa písalo v novinách pred 100. rokmi, práve v čase, keď vypukla I. svetová vojna.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/prvotinou-zivy-bic-zatal-do-ziveho/>.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA

VOJNA NÁS NEMINIE

Nahliadnite na fronty I. svetovej vojny cez fotografie Slovenskej národnej knižnice

Martin, 13. august 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) ponúka pri príležitosti 100. výročia vypuknutia I. svetovej vojny autentický pohľad na bojiská a život vojakov. Zo svojho bohatého fondu dokumentárnych a osobných fotografií prináša priamych svedkov vojnových udalostí.

„Medzi fotografiami z frontov I. svetovej vojny nechýbajú zábery na nástupy jednotiek, vojenskú kapelu, zákopy, bunkre a vojenské ubytovne, prácu s muníciou, boje či stavebné práce. Zaujímavé sú rovnako zábery vojakov počas bohoslužby, snímky poľnej kuchyne, labilného mosta konskej železnice a vojakov pri praní bielizne,“ informovala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Knižnica v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív pravidelne približuje dokumenty týkajúce sa udalostí pred, počas a po „Veľkej“ vojne. Na webe projektu www.dikda.eu sa okrem témy *Čo sa písalo v novinách pred 100 rokmi* môžu návštevníci zoznámiť so zvratmi vo svetovej politike, či so „starým“ svetom, ktorý sa jej vypuknutím veľmi zmenil.

„Problematike I. svetovej vojny sa budeme venovať i naďalej. Naši čitatelia sa môžu tešiť aj na obraz vojny v literárnych dielach. Tie ponúkne Slovenská národná knižnica prostredníctvom osobných archívov významných slovenských spisovateľov,“ uzavrela K. Krištofová.

Priamy link na článok: <http://dikda.eu/vojna-nas-neminie/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA a zastupujúca hovorkyňa

HORIZONTY - JUBILANTI UBS 2014 - VÝSTAVA V LITERÁRNOM MÚZEU SNK

Výstava diel jubiliujúcich umelcov UBS

Martin, 12. augusta 2014 – Slovenská národná knižnica /SNK/ a Umelecká beseda slovenská /UBS/ pripravili podujatie Horizonty jubilanti UBS 2014 v Národnej dvorane Literárneho múzea Slovenskej národnej knižnice. Vystavené sú diela členov UBS, ktorí v tomto roku oslavujú životné jubileum. Umelci sa prezentujú olejomaľbami, kolážami, aj keramickými reliéfmi.

„Každý vystavujúci autor jemu vlastným spôsobom predkladá vo svojich dielach individuálnu potrebu pre vznik tvorivej idey, tvorivého úmyslu, ktorý sa nezaobíde bez tvorivej fantázie a množstva asociácií. Výstava jubilentov v sebe obsahuje, či inak povedané – má nezameniteľnú pestrosť, ktorá je v konečnom dôsledku spektrom monotónnosti.“ uviedol Jaroslav Uhel, jeden z vystavujúcich umelcov.

Umelecká beseda slovenská je najstaršie združenie výtvarných umelcov u nás. Jej činnosť bola v minulosti dvakrát mocensky prerušená, no i napriek tomu funguje ďalej a stále je prínosom v oblasti výtvarného umenia nielen pre umelcov - svojich členov, ale aj pre širokú verejnosť.

Výstava potrvá do 15. septembra 2014.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

AKO VYZERALI POSLEDNÉ DNI STARÉHO SVETA?

Pozrite sa na život Slovákov pred I. svetovou vojnou vďaka archívu Slovenskej národnej knižnice

Martin, 30. júla 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) prináša prostredníctvom národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív pohľad do života Slovákov pred vypuknutím I. svetovej vojny. Od 28. júla 1914, keď Rakúsko-Uhorsko vyhlásilo vojnu Srbsku, sa starý svet otriasol v základoch.

„Slovenská národná knižnica ponúka pri príležitosti 100. výročia začiatku I. svetovej vojny pohľad na život ľudí, obcí a miest, ktorých ďalšiu existenciu zasiahla veľká tragédia. Konflikt narušil ich každodennosť a vniesol do nej úplne nové, dovtedy nezažité pravidlá. Výberom fotografií zo začiatku

20. storočia, ktoré sú svedkami mierovej doby, prinášame čitateľom spomienky na starý svet bez vojny," uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Fotografie zo zbierok Literárneho archívu SNK kontrastne dopĺňajú komentáre, ktoré poukazujú na dopady vojnového konfliktu na ľudí. Snímky zobrazujú napríklad mladý svadobný pár, pracujúcich na lúke, bezstarostné a hrajúce sa deti, zjednávajúcich sa na trhu, hudobníkov či dievčatá v službe vojenského aparátu.

Pri príležitosti 100. výročia začiatku I. svetovej vojny SNK pokračuje v zverejňovaní dokumentov týkajúcich sa udalostí pred, počas a po Veľkej vojne. Viac informácií na www.dikda.eu.

Priamy link na článok: <http://dikda.eu/ako-vyzerali-posledne-dni-stareho-sveta/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA

K MOJIM NÁRODOM!

Sledujte vývoj I. svetovej vojny v zbierkach Slovenskej národnej knižnice

Martin, 28. júla 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) prináša prostredníctvom národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív pohľad do slovenských storočných novín informujúcich o začiatku tzv. Veľkej vojny. Pred 100 rokmi vyšiel v tlači manifest, ktorý ohlásil zmenu a koniec starého sveta. Panovník Rakúsko - Uhorska, cisár František Jozef I. v ňom svojim národom oznamoval vyhlásenie vojny Srbsku. Vojna, ktorá mala trvať iba do Vianoc, sa nakoniec stala vojnou Veľkou a neskôr I. svetovou. Počas štyroch rokov zasiahla do života každej rodiny a vyhladila takmer jednu celú generáciu mladých mužov.

„Slovenská národná knižnica ponúka v rámci pripomenutia si udalostí I. svetovej vojny pohľad do vydání novín a časopisov z roku 1914. Každý týždeň prinesú digitalizované 100-ročné noviny aktuálne správy z bojísk a domova. Na ich stránkach sa čitatelia môžu dozvedieť autentické informácie o živote v posledných dňoch „starého sveta“, o prípravách na boj, o vývoji krvavého konfliktu a jeho následkoch," uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Dokumenty SNK sprostredkujú aj obraz vojny v literatúre. *„Čitatelia si vďaka projektu Digitálna knižnica a digitálny archív môžu prečítať napríklad Hviezdoslavov rukopis Krvavých sonetov, ktoré sa ako protest proti bojom zrodili pod dojmom prvých správ z vojny. Napísal ich v Dolnom Kubíne a sám určil vznik tohto básnického cyklu datovaním august – september 1914,"* doplnila K. Krištofová.

Predstavu o vojne, ktorá navždy zmenila tvár Európy i sveta, dokresľujú dokumentárne i osobné fotografie z frontových línií a domova. Zbierky Literárneho archívu SNK i osobné archívy potomkov účastníkov I. svetovej vojny prezradia niekedy viac ako tisíc slov. Na webe projektu [Europeana 1914 - 1918](http://www.dikda.eu/europeana-1914-1918) sú dostupné príbehy vojakov a ich rodín, ktoré môžu záujemcovia ešte stále vlastnými príbehmi rozšíriť.

Pri príležitosti 100. výročia začiatku I. svetovej vojny SNK pokračuje v zverejňovaní dokumentov týkajúcich sa udalostí pred, počas a po Veľkej vojne. Viac informácií na www.dikda.eu.

Priamy link na článok: <http://dikda.eu/k-mojim-narodom/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA

ZAČALA SA I. SVETOVÁ VOJNA

Ako túto správu podávali pred 100 rokmi svojim čitateľom slovenské noviny?

Martin, 24. júla 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) prináša prostredníctvom národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív prvé správy slovenských novín o začiatku tzv. Veľkej vojny. Ten sa

oficiálne datuje od 28. júla 1914, keď Rakúsko-Uhorsko po dohode s Nemeckom vypovedalo vojnu Srbsku. No obávaný začiatok svetového konfliktu, reakcie mocností na Srbskom neprijaté ultimátum monarchie a následne otvorené zbrojenie krajín rezonujú v novinách o dva dni skôr.

„Slovenské periodiká pred sto rokmi sledovali tému vývoja rozhodnutí kľúčových krajín pod drobnohľadom. Slovenský denník ako prvý priniesol správu o začiatku vojny so Srbskom vo svojom mimoriadnom vydaní už v nedeľu 26. júla. Naším čitateľom ponúkame možnosť listovať storočnými novinami a študovať chronológiu kulminujúcich správ blížiaceho sa konfliktu, a to v digitalizovanej podobe,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Na webe projektu Digitálna knižnica a digitálny archív www.dikda.eu SNK pravidelne približuje tému „Čo sa písalo v novinách pred 100 rokmi“, ktorá reflektuje na problémy, ktorými Slovensko, ale aj vtedajší svet aktuálne žili. Veľká vojna, ktorej rozbuškou sa stalo zavraždenie následníka trónu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželky Gavrilom Principom, naplnila na najbližšie štyri roky strany všetkých periodík.

„Zaujímavosťou napríklad je, že Gavrilo Princip, ktorého výstrely spôsobili prvé obeť a siroty I. svetovej vojny, oslávil v čase vyhlásenia vojny svoje 20. narodeniny. Príslušník tajnej organizácie Čierna ruka, bojujúcej za zjednotenie Srbov, sa konca vojny a nového usporiadania Európy nedožil. Zomrel v českom Terezíne na tuberkulózu kostí 28. apríla 1918 vo veku 23 rokov. Naším čitateľom ponúkame možnosť nahliadnuť na jeho odtlačky prstov po vzatí do väzby,“ doplnila K. Krištofová.

Pri príležitosti 100. výročia začiatku I. svetovej vojny SNK pokračuje v zverejňovaní dokumentov týkajúcich sa udalostí pred, počas a po Veľkej vojne. Viac informácií na www.dikda.eu.

Priamy link na článok: <http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-20-26-jula-1914/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.

manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa SNK

STOROČNICA AUTORKY KULTOVÉHO ROMÁNU ALŽBETIN DVOR

Nahliadnite s nami do obrazového archívu spisovateľky Hany Zelinovej

Martin, 23. júla 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) si pripomína 100. výročie od narodenia prozačky, prekladateľky, redaktorky a dramatičky Hany Zelinovej. Uplynulo tiež 10 rokov od jej úmrtia. Vďaka obľúbenej filmovej adaptácii jej najznámejšej románovej trilógie z histórie turčianskych zemianskych rodov Alžbetin dvor dostala jej práca punc nesmrteľnosti. Preto v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív prináša SNK pri príležitosti výročia spisovateľky pohľad do jej osobného archívu fotografií a rukopisov.

„Turčianska rodáčka Hana Zelinová bola mimoriadne aktívna po celý život. Vydala spolu 110 kníh a preklady jej tvorby vyšli v 15 jazykoch, dokonca aj v Braillovom písme. Vytvorila spolu 31 románov a 17 kníh pre mládež, na svojom konte má tiež 25 rozhlasových hier, 18 televíznych filmov a inscenácií, ako aj jeden celovečerný film. Obdivuhodná bola jej vnímavosť tém a problémov rezonujúcich v spoločnosti. Napríklad prácu o narkomanovi, ktorý sa vrátil späť do života, pod názvom Ruža zo samého dna vydala autorka v roku 1997 ako 83-ročná,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Hana Zelinová sa narodila 20. júla 1914 vo Vrútkach. Po absolvovaní Učiteľského ústavu v Bratislave sa venovala redaktorskej a vydavateľskej práci v Košiciach, Prešove i Bratislave, kde sa začiatkom 50. rokov natrvalo presťahovala. S výnimkou 10-ročného zákazu verejného publikovania ponúkala svojim dospelým i detským čitateľom podnetnú a pútavú literatúru. V jej repertoári nachádzame pohľady do osudov dospievajúcich ľudí, života mladých žien, horaliek, turčianskych a liptovských rodov, ako aj beletrizované memoáre, sondy do života v domove dôchodcov, sídliskového sveta mestských detí, maturantov či starého manželského páru, mladej rodiny, no aj tému zákulisia parlamentnej praxe, ku ktorému „pričuchla“ v rokoch 1990 - 1992 ako poslankyňa Slovenskej národnej rady. Spisovateľka zomrela 16. marca 2004, vo veku nedožitých 90 rokov. Jej meno nesie vrútocká mestská knižnica, ako aj základná škola. Mesto autorke zriadilo tiež pamätnú izbu. Na cintoríne vo Vrútkach je aj miesto jej

posledného odpočinku. Okrem titulu zaslúžila umelkyňa sa stala Hana Zelinová nositeľkou najvyššieho štátneho ocenenie za celoživotnú tvorbu - Pribinov kríž I. triedy.

Zdigitalizované ukážky osobného archívu a rukopisov prináša SNK na stránke projektu www.dikda.eu, kde sú cez osobné dokumenty, rukopisy a diela predstavované aj ďalšie významné slovenské osobnosti ako Matej Bel, Anton Bernolák, Jozef Ignác Bajza, Ľudovít Štúr, Andrej Sládkovič, Pavol Országh Hviezdoslav, Anička Hurbanová, Milan Rastislav Štefánik či Martin Kukučín. SNK na webe tiež pravidelne informuje o tom, čo sa písalo v novinách pred 100 rokmi, práve v čase, keď vypukla I. svetová vojna.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/storocnica-autorky-kultoveho-romanu-alzbetin-dvor/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA a zastupujúca hovorkyňa SNK

SLOVENSKÁ LITERÁRNA A KULTÚRNA OBEC SA ROZLÚČILA S IVANOM KADLEČÍKOM

Martin, 19. júla 2014 – Dnes sa konala posledná rozlúčka s prozaikom, esejistom, literárnym kritikom, básnikom, vedeckým pracovníkom a zároveň i hudobníkom **Ivanom Kadlečíkom**, ktorý zomrel v utorok 15. júla 2014 v Pukanci vo veku 76 rokov. „*Významný slovenský spisovateľ a disident Ivan Kadlečík bol v rokoch 1968 – 1971 v Martine šéfredaktorom kultúrneho dvojtyždenníka Matičné čítanie a pracovníkom Biografického ústavu. V čase normalizácie bol perzekvovaný a mal zakázanú publikačnú činnosť. V samizdate vydal viaceré úvahy o slovenských, českých a svetových autoroch a knihy esejí,*“ uviedol doc. PhDr. Augustín Maťovčík, DrSc., riaditeľ Odboru správy a výskumu pôvodných prameňov Slovenskej národnej knižnice (SNK). Dnes je Národný biografický ústav jej súčasťou.

Ivan Kadlečík sa narodil 8. apríla 1938 v rodine evanjelického farára v Modre. Do slovenskej literatúry vstúpil po vysokoškolskom štúdiu ako kritik a redaktor literárnych časopisov *Krok* a *Matičné čítanie*. Už jeho prvú knihu kritik *Z rečí v nížinách* pred tlačou zakázali a vydali ju až o dvadsaťdva rokov neskôr. Po roku 1989 ho rehabilitovali a v roku 1990 začal pracovať v Ústave slovenskej literatúry SAV v Bratislave, kde v roku 1995 obhájil titul kandidáta vied a literárne tvoril. Autentickú a fiktívnu epistolárnu a denníkovú formu využil na prezentácii filozofických, literárnych, spoločenských a etických náhľadov v knihách *Epištoly*, ako aj vo vzájomnej korešpondencii s L. Vaculíkom a O. Filipom *Poco rubato*. Literárnohistorické state o slovenských dejateľoch, úvahy a zamyslenia o človeku a spoločnosti obsahujú aj prozaicko-esejistické knihy *Hlavalamy*, *Vlani a dnes*. Zaujímavá je autorova reflexia o hudbe J. S. Bacha *Malé prelúdium*. Pred desiatimi rokmi vydal vlastný beletrizovaný životopis *Žit' sa dá len autobiograficky*.

Češť jeho pamiatke.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa

CENU JOZEFA MILOSLAVA HURBANA ZA BIOGRAFICKÉ DIELA ROKU 2013 ZÍSKALA SITUETA GENERÁCIE: OSOBNOSTI ČINOHRÝ SND

Martin, 18. júla 2014 – Národný biografický ústav Slovenskej národnej knižnice (SNK) udelil v stredu 16. júla **Cenu a prémie Jozefa Miloslava Hurbana** za pôvodné odborné diela životopisného žánru vydané v roku 2013.

Podľa riaditeľa Odboru správy a výskumu pôvodných prameňov SNK doc. PhDr. Augustína Maťovčíka, DrSc., je úroveň biografických diel porovnateľná s minulým rokom. Spomedzi stovky evidovaných diel získala Cenu J. M. Hurbana monografia Ladislava Lajcha s názvom ***Situeta generácie: Osobnosti činohrý SND*** (Bratislava 2013, 584 s.). Dielo mapuje druhú slovenskú činohernú generáciu SND. V diele nechýbajú také osobnosti ako dramaturgovia a režiséri F. Hoffmann, J. Felix, I. Terén, J. Rozner,

J. Slivko, J. Jamnický, J. Budský, I. Lichard, M. Kral'ovičová, E. Kristínová, M. Gregor a ďalších. Profily sú spracované komplexne a erudovane vo vzájomnej interakcii doby a stavu divadla v danej vývinovej etape, autor sa v nich zameriava nielen na umeleckú činnosť, ale odкрýva aj ľudské kvality, postoje, pohnútky a príčiny konania umelcov v exponovaných situáciách doby. Sú tak prameňom poznania osudov jednotlivých osobností, prinášajú prehľad o ich pôsobiskách a základných inscenáciách, ku ktorým autor na dokreslenie cituje aj recenzie z dobovej tlače.

Prémie J. M. Hurbana získali tri publikácie:

Životopisný slovník pedagógov jezuitského gymnázia v Trenčíne v rokoch 1649 – 1773 od Libora Bernáta (Bratislava 2013, 378 s.) prináša biografické heslá početných pedagógov, pôsobiach na trenčianskom jezuitskom gymnázii v týchto rokoch. Abecedne usporiadané heslá sú spracované na základe poznania širokej škály archívnych a tlačených materiálov, starších i najnovších biografických slovníkov a bibliografií. Heslá v prehľadnej štruktúre obsahujú základné životopisné údaje, prehľad štúdia a učiteľského pôsobenie dejateľa, až po evidenciu literárnej činnosti a odkazy na literatúru a pramene. Pálkovci.

Príbeh rodu garbiarskych podnikateľov z Liptova od Zdenka Ďurišku (Martin 2013, 540 s.) predstavuje históriu jedného z popredných slovenských podnikateľských rodov. Monografia komponovaná v prehľadných kapitolách, podrobne a detailne mapuje osudy vyše stovky príslušníkov rodu a ich prepojenie s ďalšími významnými slovenskými rodinami (Stodolovci, Makovickovci, Lackovci ...). Rozsiahly výskum osudov rozvetveného rodu Pálkovcov sa opiera o dobovú i súčasnú odbornú literatúru, dostupné archívne pramene, citované v bohatom poznámkovom aparáte (1046 odkazov), ako aj o viaceré rodinné archívy a poskytnuté informácie od žijúcich členov Pálkovcov i ďalších príbuzných rodín.

Pavol Strauss, hľadač pravdy od Martina Kolečáka (Gelnica 2013, 300 s.) je venovaná Straussovej biografii, udalostiam a okolnostiam, ktoré podstatne ovplyvnili jeho myslenie a rozhodovanie. Poznanie jeho biografie je základom pre pochopenie jeho filozoficko-teologického uvažovania. práve preto, že Strauss sa k jednotlivým témam vracal, no nespracovával ich systematicky, každá kapitola predstavuje jednu tému. Ide pritom o syntézu Straussovho uvažovania o danej téme, zasadenú do rámca filozoficko-teologickej reflexie. Z nich vidieť, že Strauss vo svojom diele odpovedá na mnohé citlivé filozofické či teologické problémy.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa

CHUDLO SA PRED 100 ROKMI DO PLAVIEK?

... alebo krása, zdravie a móda naša každodenná

Martin, 16. júla 2014 – Ak vás zaujíma, či sa aj pred 100 rokmi denne riešili na novinových stranách zdravý životný štýl, chudnutie, módné výstrelky či zlepšovanie nedokonalých tiel, pozrite si výber Slovenskej národnej knižnice (SNK) pod názvom Chudlo sa pred 100 rokmi do plaviek? Tému SNK prináša na stránke www.dikda.eu v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív, kde okrem iného sprístupňuje zdigitalizované denníky, týždenníky a mesačníky, ktoré vychádzali na Slovensku pred 100 rokmi.

„Jedným z najlepších svedectiev o tom, čím žila spoločnosť na Slovensku pred sto rokmi, sú bezpochyby novinové články. Pozývame verejnosť, aby nahliadla do storočných novín a časopisov, do rôznorodosti ich tém a štýlu, v akom boli písané. Neraz sú plné kuriozít a zaujímavostí. Práve pri téme chudnutia je pozoruhodné, že pred sto rokmi riešili opačný problém. Hľadali sa skôr liečivá podporujúce chuť do jedla,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Na stránke www.dikda.eu sa postupne zverejňujú vydania periodík *Slovenské noviny*, *Slovenský denník*, *Národné noviny*, *Národný hlásnik*, *Robotnícke noviny*, *Ľudové noviny*, *Slovenský týždenník*, *Národný hlásnik*, *Vlast' a svet*, *Domácnosť a škola*, *Slovenské pohľady*, *Veselé noviny*, *Rarášek*, *Živena* či *Dennica*.

Projekt DIKDA, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), verejnosti sprístupňuje zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Priamy odkaz na článok: <http://dikda.eu/chudlo-sa-pred-100-rokmi-do-plaviek-alebo-krasa-zdravie-a-moda-nasa-kazdodenna/>

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa

SNK PRINÁŠA REAKCIE SLOVENSKÝCH NOVÍN K ATENTÁTU NA FRANTIŠKA FERDINANDA D'ESTE

Prečítajte si storočné správy o rozbuške I. svetovej vojny

Martin, 27. júna 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) prináša čitateľom reakcie slovenských novín na atentát následníka rakúsko-uhorského trónu Františka Ferdinanda d'Este a jeho manželky vojvodkyne Žofie z Hohenbergu, ktorý vykonal 28. júna 1914 v bosniatskom Sarajeve Gavrilo Princip.

„Správa o tomto čine otriasla vtedy celou Európou a promptne na ňu reagovali aj slovenské periodiká. Niektoré z nich priniesli dokonca mimoriadne vydania, ktoré ponúkame našim čitateľom v digitalizovanej podobe,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

SNK v rámci projektu Digitálna knižnica a digitálny archív pravidelne približuje tému „Čo sa písalo v novinách pred 100 rokmi“, kde nechýbajú informácie o tom, čím Slovensko, ale aj vtedajší svet aktuálne žili. Veľká vojna naplnila na najbližšie štyri roky strany všetkých periodík. Práve atentát v Sarajeve bol v napätých zahraničných vzťahoch Európy vnímaný ako rozbuška medzinárodného konfliktu.

„Zaujímavosťou je, že radnica, ktorú následník trónu opúšťal, a krátko na to bol zavraždený, sa stala Národnou knižnicou. Budova bola opakovane ničená dvoma vojnami a ostreľovaním Sarajeva v roku 1992. Vtedy požiar v knižnici nenávratne zničil 2 milióny kníh, medzi nimi i vzácne zväzky multikultúrneho života tohto miesta. Práve teraz v máji, pri príležitosti 100. výročia neslávnej udalosti, otvorili rekonštruovanú Národnú knižnicu v Sarajeve vo všetkej nádhere neo-maurského štýlu,“ doplnila K. Krištofová.

Článok k výročiu atentátu a odkazy na reakcie novín nájdete na:

<http://dikda.eu/atentat-co-zmenil-stary-svet/>.

Digitalizované zbierky SNK sú dostupné cez projekt **Europeana Collections**. SNK sa zapojila aj do riešenia projektu **Europeana 1914 – 1918**, kde nájdete ďalšie [dokumenty z fondov SNK viažuce sa k téme I. svetovej vojny](#):

- **periodické publikácie slovenskej proveniencie z obdobia 1. svetovej vojny** (1914 – 1918) - prejdí na [dokumenty](#)
- **fotografie spisovateľa Ivana Stodolu počas vojenskej služby v období 1. svetovej vojny** - prejdí na [fotografie](#)
- **dokumentárne fotografie z bojísk 1. svetovej vojny** (1914 – 1918) - prejdí na [fotografie](#)
- **rukopis zbierky Krvavé sonety Pavla Országha Hviezdoslava z roku 1919** - prejdí na [DIKDA](#), [rukopis](#).

Pri príležitosti 100. výročia začiatku 1. svetovej vojny bude SNK pokračovať v zverejňovaní dokumentov týkajúcich sa udalostí pred, počas a po Veľkej vojne.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA zastupujúca hovorkyňa

Z DEPOZITU NA SVETLO

Posedenie v kreslách spisovateľov

Martin, 27. júna 2014 – Literárne múzeum Slovenskej národnej knižnice pripravilo letne ladenú výstavu z výberu mobiliárov niekoľkých slovenských spisovateľov a spisovateľiek uplynulého storočia. Chce ňou priblížiť realitu i dobovú atmosféru, v ktorej žili a tvorili vybrané osobnosti slovenskej klasickej modernej literatúry. Výstava predstavuje časť pozostalostí troch spisovateľských generácií Čajakovcov, literárneho vedca, jazykovedca a správcu Matice slovenskej Jozefa Škultétyho, jeho nástupcu a významného prozaika i maliara Jozefa Cígera Hronského, poetky Maše Halámovej a prekladateľky Zory Jesenskej. Múzejní pracovníci sa o to pokúsili vytvorením náznakov ich salónov, v ktorých návštevníci výstavy dostanú príležitosť posediť si v kreslách uvedených spisovateľov, poznať ich knižnú tvorbu a obdivovať výtvarné originály, pochádzajúce zo zbierok Literárneho múzea.

Na výstave je exponovaných viac ako sto kusov rôznych vecných muzeálnych pamiatok (nábytok, gramofón, hodiny, lampy, albumy) z bohatého zbierkového fondu Literárneho múzea Slovenskej národnej knižnice.

Výstava je určená všetkým milovníkom muzeálnych prezentácií a kultúrnej verejnosti, ktorí radi uniknú pred letným ruchom spojeným s atakmi na zmysly a horúcim slnkom.

Názov výstavy: **Z depozitu na svetlo**

Podnázov: **Výnimočné posedenie v kreslách spisovateľov**

Organizátor: **Literárne múzeum Slovenskej národnej knižnice**

Čas konania: **1. júl - 9. august 2014**

Miesto konania: Galéria literatúry a umenia Literárneho múzea SNK,

Ul. M. R. Štefánika 11, 036 01 Martin

Realizačný tím: J. Kováčová, D. Jesenská, A. Brázdová, E. Bieliková, M. Rapošová, R. Ondrašovič

DNI MILANA HODŽU NA TROCH MIESTACH NA SLOVENSKU

Martin, 20. júna 2014 – Posledný júnový týždeň je na Slovensku už tradične venovaný aktivitám spojeným s menom Milana Hodžu. V Bratislave, Martine či Sučanoch sa od utorka 24. júna konajú viaceré podujatia, od slávnostných vyhodnotení literárnych prác v súťažiach Hodžov novinový článok a Hodžova esej, cez vedeckú konferenciu až po stretnutie seniorov Turca či slávnostné služby Božie. Slovenská národná knižnica (SNK) je spoluorganizátorom Dní Milana Hodžu.

„Som veľmi rada, že Slovenská národná knižnica je už niekoľko rokov jedným z organizátorov podujatia Dni Milana Hodžu, ktorého zámerom je priblížiť život a dielo tejto významnej slovenskej osobnosti a rovnako rozvíjať jeho ideové dedičstvo“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Keď sa po viac ako päťdesiatich rokoch Milan Hodža vrátil zo Spojených štátov amerických do rodnej zeme, prevoz jeho telesných pozostatkov na Národný cintorín v Martine sa uskutočnil 27. júna 2002 so všetkými poctami, aké štátnikovi a významnému politikovi prináležia.

V rámci podujatia sa 26. a 27. júna (štvrtok a piatok) koná vedecká konferencia pod názvom Milan Hodža v medzinárodných vzťahoch. Odborným garantom vedeckej konferencie je Ústav politických vied SAV. Výskumu života a diela Milana Hodžu sa pracovisko systematicky venuje od roku 1992. Okrem vlastných pracovníkov do výskumu zapojilo niekoľko desiatok politológov, historikov, filozofov a žurnalistov z akademického aj univerzitného domáceho a zahraničného prostredia. Udeľovaním Ceny Milana Hodžu sa tradične vzdáva hold vedeckým pracovníkom za výskumy spojené s významnými

osobnosťami Slovenska. Čestná cena Milana Hodžu sa udeľuje za propagovanie Slovenska a diela Milana Hodžu v zahraničí a tiež za pedagogickú a osvetovú činnosť.

Záver Dní Milana Hodžu patrí pietnym spomienkam na Národnom cintoríne v Martine, v Sučanoch a nedeľným službám božím v evanjelickom a. v. kostole v Sučanoch.

Mgr. Viera Hatarová, Manažér marketingu SNK

ZÁSADNÁ REKONŠTRUKCIA DEPOZITOV SNK DOČASNE OBMEDZÍ VÝPOŽIČNÉ SLUŽBY

Knižnica ponúka náhradné služby v podobe medziknižničnej výpožičnej služby

Martin, 13. júna 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) spúšťa od 1. júla tohto roku komplexnú rekonštrukciu troch poschodí depozitu, na ktorých je uchovávaný slovacikálny konzervačný fond a časť historických fondov. Budova národnej knižnice bola postavená ešte v sedemdesiatych rokoch minulého storočia a jej depozit je v havarijnom a nevyhovujúcom stave. Rekonštrukcia, vďaka ktorej sa zásadne zlepšia podmienky uchovávania knižničných zbierok a SNK sa tak zaradí medzi moderné európske národné knižnice, si vyžiada na istý čas obmedzenie výpožičných služieb.

„Som veľmi rada, že SNK získala finančné prostriedky z národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív (DIKDA) aj na rekonštrukciu depozitov, ktoré sú vzhľadom na svoj viac ako päťdesiatročný vek v naozaj nevyhovujúcom a žalostnom stave. Hlavným prínosom rekonštrukcie bude lepšia ochrana našich fondov a modernizácia podmienok ich uchovávania a to je výborná správa pre SNK aj pre celé Slovensko. Rekonštrukciu je však, bohužiaľ, možné uskutočniť len za predpokladu vyskladnenia kníh na iné miesto, čo so sebou prináša aj obmedzenie niektorých služieb verejnosti. Po ukončení rekonštrukcie sa knihy vrátia do depozitov a služby verejnosti sa obnovia v plnom rozsahu“, povedala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Z troch poschodí SNK je už vyťahovaných 850 tisíc kníh, čo predstavuje 460 ton alebo 16,6 kilometrov dokumentov, do náhradných priestorov v knižnici, ale i mimo nej. Aktuálne je v každom momente v obehu viac ako 3 500 kníh z dôvodu digitalizácie. Preto nie je možné poskytovať výpožičné služby v štandardnom režime.

„Ako náhradnú možnosť ponúka SNK čitateľom zabezpečenie výpožičiek z iných knižníc SR prostredníctvom medziknižničnej výpožičnej služby. To znamená, že čitateľ môže požiadať o výpožičku akejkoľvek knihy, SNK mu ju požičia z inej knižnice, prípadne poskytne informáciu, ktorá iná knižnica na Slovensku ju má,“ vysvetlila generálna riaditeľka.

Počas letných prázdnin sa uzatvorí jediná študovňa Zlatá niť, kde bude prebiehať revízia fondu. V študovni je dlhodobá počas leta nižšia návštevnosť, za oba mesiace júl a august spolu maximálne do 1000 čitateľov. Služby tejto študovne budú od 1. septembra opäť fungovať v štandardnom režime. Ostatné študovne budú fungovať bez obmedzenia. Výskumnej práce vedcov a bádateľov sa tak obmedzenie poskytovania absenčných výpožičných služieb pre verejnosť nedotkne. Z viac ako 5 miliónov obyvateľov Slovenska sa táto zmena dotkne okolo 10 tisíc čitateľov - taký je počet tých čitateľov, ktorí si za posledný rok vypožičali aspoň 1 knihu. *„V prípade otázok sme našim čitateľom k dispozícii na emaili spytajtesakniznice@snk.sk. Doteraz nemáme od čitateľov žiadne negatívne ohlasy, všetci chápu, že pre nich SNK stále zostáva miestom, kde môžu nájsť informácie, ktoré potrebujú,“* vysvetlila riaditeľka odboru Služby SNK Darina Janovská.

Čiastočné obmedzenia niektorých služieb knižnice z prevádzkových dôvodov nie sú ničím výnimočným, SNK bola v minulosti napríklad dokonca úplne uzatvorená kvôli zákonnej revízii knižničného fondu, a to od 1. 7. do 31. 12. 1990. SNK preto považuje za potrebné dôrazne dementovať nepravdivé informácie, ktoré v súvislosti s obmedzením výpožičných služieb podsúva verejnosti a médiám bývalý generálny riaditeľ SNK, ktorý odstúpil z funkcie pred viac než 2 rokmi. *„Je mi veľmi ľúto, že bývalý generálny riaditeľ SNK Dušan Katuščák neustále nepravdami a polopravdami útočí na SNK, ako aj na národný projekt Digitálna knižnica a digitálny archív a neuvedomuje si obrovský prínos tohto projektu pre budúcnosť národnej knižnice“,* dodala Katarína Krištofová.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD. , manažérka publicity DIKDA

SNK ZVEREJŇUJE DIGITALIZOVANÉ VYSVEDČENIA SLOVENSKÝCH OSOBNOSTÍ

Porovnajte si vysvedčenia s našimi dejateľmi!

Martin, 12. júna 2014 – V trojdielnom seriáli počas júna prináša Slovenská národná knižnica (SNK) na webovej stránke národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív (DIKDA) čitateľom študijné výsledky vybraných 19 slovenských osobností. O úspechoch, no aj školských úskaliach svedčí spolu 29 vysvedčení, z ktorých najstaršie má úctyhodných 205 rokov.

„V tomto čase, keď žiaci a študenti žijú uzatváraním známok a snahou o čo najlepšie koncoročné vysvedčenie, ponúkame možnosť nahliadnuť do zdigitalizovaných vysvedčení vybraných slovenských osobností. Tie sú ako archívne dokumenty súčasťou fondov SNK a vďaka národnému projektu Digitálna knižnica a digitálny archív, ktorý doteraz zdigitalizoval už milión objektov, ich môžeme sprístupňovať širokej verejnosti,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

V prvej z troch častí si na www.dikda.eu môžu čitatelia pozrieť výsledky spisovateľa **Jána Chalupku**, ktorý ako pedagóg dohliadal na svojho mladšieho brata Sama Chalupku, diametrálne odlišné vysvedčenia ľudovo-výchovného pracovníka **Samuela Jurkoviča** a jeho vnuka **Svetozára Hurbana Vajanského**, excelentnosť a snaživosť prozaika, folkloristu **Sama Bohdana Hroboňa** a divadelníka, advokáta **Andreja Halašu** či farebnú škálu školských výsledkov správcu Matice slovenskej, univerzitného profesora a prozaika **Jozefa Škultétyho**. Druhá časť seriálu odhalí študijné výsledky **Jozefa Gregora Tajovského**, **Ľudmily Podjavorinskej** či **Jozefa Cígera Hronského**. Tretia časť bude patriť **Martinovi Rázusovi**, **Márii Rázusovej-Martákovej**, **Jánovi Smrekovi**, ale aj **Františkovi Hečkovi**.

Projekt DIKDA, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), verejnosti sprístupňuje zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Mgr. Zuzana Stančíková, PhD.
manažérka publicity DIKDA

SNK DOSTALA DAROM FAKSIMILE ORIGINÁLU VRCHOLNÉHO DIELA KLASICKEJ ČÍNSKEJ LITERATÚRY SEN O ČERVENOM PAVILÓNE

Martin, 21. mája 2014 – Depozity Slovenskej národnej knižnice (SNK) sú od dnes bohatšie o dve bibliofilské vydania faksimile originálu vrcholného diela klasickej čínskej literatúry, Cchao Süečchinovho románu Chunglou meng, v preklade Sen o Červenom pavilóne. Do rúk generálnej riaditeľky SNK Kataríny Krištofovej tento cenný čínsky knižný dar odovzdal na pôde SNK veľvyslanec Čínskej ľudovej republiky Pchan Wejfang.

„Toto dielo je vďaka svojej výnimočnej hodnote považované za literárny klenot nielen čínskej, ale aj svetovej literatúry a v Čínskej akadémii vied o umení v Pekingu je na jeho literárno-vedný výskum určený celý samostatný vedecký ústav. Slovensko patrí v Európe medzi jednu z hlavných krajín, v ktorých vyšiel priamy preklad z jeho čínskeho originálu skoro medzi prvými a aj preto si tento čin v Číne veľmi vážia. V Literárnom archíve SNK sa nachádza rukopis slovenského prekladu diela z pera významnej slovenskej sinologičky, pani Maríny Čarnogurskej“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Knižný dar má podobu bibliofilského vydania Cchao Süečchinovho čínskeho rukopisu prvých 28-ich kapitol jeho v skutočnosti autobiografického románu, ktoré svojimi pripomienkami vpísanými doň červeným tušom napísal autorov mladší brat Cchao Tchancchun a túto kópiu nazval Hanblivo červenajúce sa poznámky Tušového kameňa v jeho samotárskej študovni. Ďalšia podoba autorovho originálu, ktorá bola po autorovej smrti v roku 1763 dlho v Číne tradovaná ako jediná, bola koncom 19. stor. tajne z Číny vyvezená do Ruska a jej originál je dodnes archivovaný v Petrohrade. Aby čínski, ale aj iní svetoví literárni vedci mali k dielu jednoduchší prístup, Ruská akadémia vied vyhotovila jeho bibliofilské čínske vydanie, ktorého jedna kópia sa tak dostala aj do knižničných fondov SNK. K nim

neskôr pribudne fotokópia aj tretej vzácnej podoby originálu, Kao Oon napísaná kópia Cchao Süečchinovho originálu, do ktorej tento editor v roku 1792, počas prípravy jeho prvej knižnej podoby, vlastnou rukou vpisoval svoje vsuvky do pôvodného textu románu. Takáto trojica základných podôb čínskeho originálu nachádzajúca sa v jednej knižnici bude veľmi cenným prínosom pre možnosti ďalšieho výskumu tohto významného čínskeho a svetového literárneho skvostu.

Veľvyslanec Čínskej ľudovej republiky a generálna riaditeľka SNK zároveň zasadili v parku SNK Strom priateľstva Číny a Slovenska.

J. E. Veľvyslanec Čínskej ľudovej republiky Pan Weifang a generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová pri odovzdávaní knižného daru a pri sadení Stromu priateľstva Číny a Slovenska

SNK SA ZAPOJÍ DO CELOEURÓPSKEJ NOCI MÚZEÍ A GALÉRIÍ

Martin, 14. mája 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) a Literárne múzeum SNK sa aj tento rok zapoja do celoeurópskeho podujatia Noc múzeí a galérií výstavou o slovenskom vynálezcovi, publicistovi a signatárovi Pittsburskej dohody Jozefovi Murgašovi. Literárno-hudobno-obrazové pásmo a výstava pod názvom *Počuje ma niekto?* sa bude konať v sobotu 17. mája 2014 od 17.00 hod. v Literárnom múzeu SNK v Martine.

Jozef Murgaš bol osobnosťou, ktorá sa do svetových dejín zapísala v oblasti objavovania bezdrôtovej telegrafie. Bol jedným z politických podporovateľov vzniku Česko-Slovenska. Pri tohtoročnom 150. výročí jeho narodenia a 85. výročí úmrtia bol Jozef Murgaš zaradený do kalendára svetových osobností UNESCO.

Narodil sa 17. februára 1864 v dedinke Tajov pri Banskej Bystrici. Nadobudol teologické a výtvarné vzdelanie, ale pre nepriaznivú situáciu emigroval z Uhorska do Ameriky, kde organizačne, ekonomicky, duchovne aj kultúrne budoval slovenskú farnosť v pennsylvánskom meste Wilkes-Barre. Tam v širokej miere uplatnil všetky svoje vedomosti, schopnosti aj umelecké nadanie. Ako vedec objavil nový spôsob rádiatelegrafie bez drôtu, čím sa významne zapísal do svetových dejín rádiatelekomunikácie. Jeho úspechy pritiahli pozornosť viacerých vedcov a politikov, napr. svetoznámeho vynálezcu T. A. Edisona, talianskeho vynálezcu a podnikateľa G. M. Marconiho, vedcov pennsylvánskej univerzity, amerického prezidenta T. Roosevelta i odborníkov amerických námorných síl. Po vypuknutí prvej svetovej vojny pomáhal vymaneniu sa Slovákov z Rakúsko-Uhorska a prispel k vytvoreniu spoločného štátu Čechov a Slovákov. Pri návšteve Česko-Slovenskej republiky v roku 1920 ho však v Prahe neprijali ani do vedeckých, ani do pedagogických služieb, preto sa vrátil do Ameriky, kde 11. mája 1929 vo Wilkes-Barre umrel.

Miriám Michaela Štefková
Hovorkyňa SNK

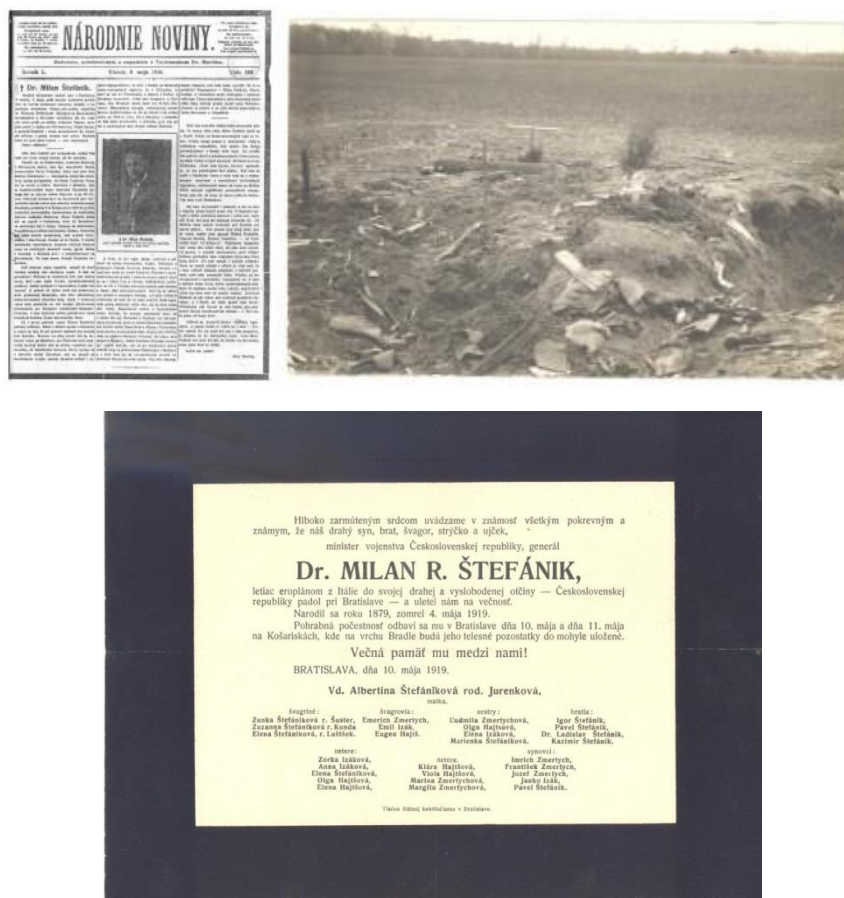
SNK ZVEREJNILA DOBOVÉ FOTOGRAFIE TROSIEK LIETADLA A POSLEDNÝCH ROZLÚČOK S GENERÁLOM M. R. ŠTEFÁNIKOM

Martin, 4. mája 2014 – Dobové fotografie trosiek lietadla typu Caproni 450, ktoré sa zrútilo neďaleko Ivanky pri Dunaji 4. mája 1919 a v ktorom zahynul generál Milan Rastislav Štefánik, či fotografie dokumentujúce všetky štyri posledné rozlúčky v Bratislave, Brezovej, Košariskách a Bradle na svojej stránke www.dikda.eu zverejnila Slovenská národná knižnica (SNK). Dnes si pripomíname 95. výročie tejto tragickej udalosti, pri ktorej generál Milan Rastislav Štefánik zahynul.

„Fondy SNK sú bohaté na fotografie a dokumenty týkajúce sa osoby významného vedca, politika a diplomata Milana Rastislava Štefánika. Verejnosti sme už sprístupnili viaceré fotografie či dokumenty z jeho ciest po Európe a svete, ako aj jeho bohatú osobnú knižnicu. Okrem dobových fotografií trosiek lietadla a posledných rozlúčok s generálom sprístupňujeme napríklad aj rukopis prezidenta Tomáša G. Masaryka, ktorým sa s generálom symbolicky rozlúčil“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Milan Rastislav Štefánik žil krátko, ale jeho život bol neuveriteľne dynamický a jeho záujmy všestranné. Astronóm a meteorológ, vojak, letec, generál, politik, diplomat, ale aj cestovateľ, fotograf, milovník poézie a klasickej literatúry. 4. mája 1919 nastúpil na letisku Campoformido pri Udine do lietadla Caproni 450, ktorého cieľom cesty bolo letisko vo Vajnorochoch pri Bratislave. Lietadlo však nepristálo, pretože sa náhle zrútilo neďaleko Ivanky pri Dunaji. Milan Rastislav Štefánik, ako aj ďalší traja členovia posádky boli na mieste mŕtvi. Havária lietadla sa dodnes úplne nevysvetlila. Generál je pochovaný v mohyle na Bradle. Jeho tragická smrť vyvolala v slovenskej a česko-slovenskej verejnosti dovtedy nevídané reakcie, prvýkrát totiž národ v novovzniknutom štáte stratil jednu z vodcovských osobností, ktorá ho reprezentovala.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

Ukážka dobovej tlače (*Národné noviny*, 6. 5. 1919) so správou o úmrtí gen. M. R. Štefánika, fotografia miesta havárie a úmrtné oznámenie M. R. Štefánika z fondov Literárneho archívu SNK.

SNK ZVEREJNILA RUKOPISY HVIEZDOSLAVOVHO PREKLADU SHAKESPEAROVÝCH HIER

Martin, 28. apríla 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) verejnosti sprístupnila na svojej stránke www.dikda.eu pri príležitosti 450. výročia narodenia najznámejšieho anglického spisovateľa, dramatika a herca Williama Shakespeara rukopisy slovenského prekladu jeho dvoch najznámejších divadelných hier Rómeo a Júlia a Hamlet z pera slovenského veľikána Pavla Országha Hviezdoslava.

„Pavol Országh Hviezdoslav túžil čítať a prekladať Shakespearovo dielo až do takej miery, že sa v pokročilejšom veku sám naučil po anglicky. SNK vo svojich depozitoch v Literárnom archíve uchováva Hviezdoslavove rukopisy prekladov dvoch Shakespearových divadelných hier, ktoré vďaka národnému projektu Digitálna knižnica a digitálny archív ponúkame širokej verejnosti“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Presný dátum narodenia Williama Shakespeara nie je známy, matriky Strafford-upon-Avon obsahujú iba zápis o jeho krste z 26. apríla 1564. Dielo Williama Shakespeara (26. apríl 1564 – 23. apríl 1616) pozostáva z 39 divadelných hier, 154 sonetov a niekoľkých poém, ktoré boli a stále sú prekladané do väčšiny svetových jazykov. Medzi najznámejšie Shakespearove hry bez pochyby patria tragédia lásky medzi milencami z dvoch znepriatelených rodov Verony Rómeo a Júlia a tragédia Hamleta, Princa Dánskeho. Obe tieto divadelné hry boli preložené aj do slovenčiny.

V dejinách slovenskej literatúry bol napríklad Shakespearov Hamlet preložený doteraz deväťkrát. Okrem Pavla Országha Hviezdoslava sa prekladu zhostili napríklad aj Ľubomír Feldek, Samo Vozár či Pavol Dobšinský.

Miriám Michaela Štefková
hovorkyňa SNK

William Shakespeare a Pavol Országh Hviezdoslav autor jedného zo slovenských prekladov tragédie Hamlet (LA SNK 70 T 21)

SNK PRI PRÍLEŽITOSTI 100. VÝROČIA ZAČIATKU 1. SV. VOJNY ZVEREJNILA UNIKÁTNU OSOBNÚ KNIŽNICU GENERÁLA M. R. ŠTEFÁNICA

Martin, 27. apríla 2014 - Slovenská národná knižnica (SNK) zdigitalizovala a verejnosti sprístupnila na svojej stránke www.dikda.eu pri príležitosti blížaceho sa 95. výročia tragickej udalosti, pri ktorej generál Milan Rastislav Štefánik zahynul, časť jeho unikátnej bohatej osobnej knižnice obsahujúcej 710 titulov, ktoré sa zachovali v historických fondoch SNK. Množstvo z týchto diel dostal darom priamo od ich autorov, o čom svedčia podpisy a venovania v jednotlivých knihách.

„Tento rok si pripomíname 100. výročie začiatku 1. svetovej vojny. Fondy SNK sú bohaté na dokumenty týkajúce sa tohto obdobia a preto sme sa rozhodli v rámci projektu Digitálna knižnica a digitálny archív postupne odhaľovať verejnosti aj túto časť našich dejín. Významný vedec, politik a diplomat Milan Rastislav Štefánik je neoddeliteľnou súčasťou obdobia 1. svetovej vojny. Naše depozity ukrývajú okrem fotografií, jeho osobných poznámok či pasu, aj jeho bohatú osobnú knižnicu, ktorej

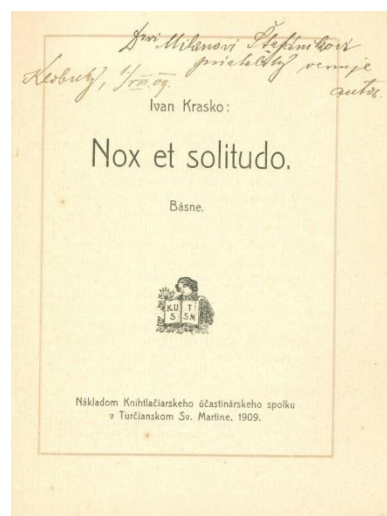
časť ponúkame verejnosti prostredníctvom našej stránky", uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Milan Rastislav Štefánik žil krátko, ale jeho život bol neuveriteľne dynamický a jeho záujmy všestranné. Astronóm a meteorológ, vojak, letec, generál, politik, diplomat, ale aj cestovateľ, fotograf, milovník poézie a klasickej literatúry. Odrazom jeho všestrannej osobnosti je aj jeho osobná knižnica. Zachovala sa z nej asi len štvrtina z celkového fondu, ktorý prišiel v roku 1919 do Prahy zo Štefánikovho parížskeho bytu. Knižnica ešte v Prahe v Památniku odboje mala okolo 3 067 zväzkov, ale pri viacerých prevozoch knižnice v Prahe aj na Slovensku sa väčšia časť knižnice roztratila. Dnes z nej v archívoch SNK zostalo len 710 titulov v 801 zväzkoch. Ide prevažne o francúzsku knižnicu, čo súvisí so Štefánikovou perfektnou francúzštinou a jeho pobytom v Paríži. Ale nájdeme tu aj diela v angličtine, taliančine, nemčine, španielčine, ruštine, češtine, slovenčine, ale aj v maďarčine.

V osobnej knižnici M. R. Štefánika nájdeme tlače zo 16. až 20. storočia. Z odborného hľadiska je to knižnica jednoznačne orientovaná na prírodné vedy a odráža Štefánikove hlavné záujmy. Najviac titulov je z oblasti astronómie, fyziky, matematiky, meteorológie, letectva, rádiotelegrafie, geológie a geografie. Nachádzajú sa v nej aj rôzne cestopisy, ako aj diela klasickej literatúry, poézie, filozofie a teológie. V knižnici sú diela viacerých Štefánikových osobných priateľov, napr. francúzskeho matematika Henriho Poincaré, Janssena, Bigourdana, Flammariona a ďalších. Okrem mnohých svetových vedcov, s ktorými Štefánik udržiaval priateľské kontakty a ktorých diela v jeho knižnici nemôžu chýbať, je tu aj dielo jeho profesora na pražskej technike, českého fyzika K. Zengera, ktorý mu dal odporúčania pre astronómov Flammariona a Janssena, keď v roku 1905 odišiel do Paríža. S jeho cestovateľskými aktivitami súvisí množstvo cestopisov, zemepisnej literatúry, učebníc cudzích jazykov, slovníkov, gramatík či turistických sprievodcov. Z filozofov tu nájdeme diela Bergsona, Comta, Nietzscheho, Confusia, Platóna, ako aj filozofické práce T. G. Masaryka. Osobitnú skupinu tvoria klasici francúzskej literatúry Balzac, Hugo, Molière, Maupassant, Pascal, Zola, Sandová, Flaubert a mnohí iní. Jeho najobľúbenejším autorom bol však veľký ruský klasik L. N. Tolstoj, ktorého osobne navštívil v Jasnej Pol'ane, keď cestoval do Turkestanu. Zo slovenských autorov čítal diela Krasku, Jesenského, Hviezdoslava, Sládkoviča, ako aj Dobšinského Prostonárodné rozprávky.

Milan Rastislav Štefánik nastúpil 4. mája 1919 na letisku Campoformido pri Udine do lietadla Caproni 450, ktorého cieľom cesty bolo letisko vo Vajnorochoch pri Bratislave. Lietadlo však nepristálo, pretože sa náhle zrútilo neďaleko Ivanka pri Dunaji. Milan Rastislav Štefánik, ako aj ďalší traja členovia posádky boli na mieste mŕtvi. Havária lietadla sa dodnes úplne nevysvetlila. Milan Rastislav Štefánik je pochovaný v mohyle na Bradle.

Miriám Michaela Štefková
hovorkyňa SNK

M. R. Štefánik, časť jeho osobnej knižnice v parížskom byte na začiatku 20. storočia (LA SNK SŠ 51 96, 51 45) a kniha s venovaním básnika Ivana Krasku (historické fondy SNK)

SNK PRI PRÍLEŽITOSTI 100. VÝROČIA ZAČIATKU 1. SV. VOJNY ZDIGITALIZOVALA FOTOGRAFIE A MAPY Z CIEST M. R. ŠTEFÁNKA

Martin, 18. apríla 2014 - Slovenská národná knižnica (SNK) zdigitalizovala a verejnosti sprístupnila na svojej stránke www.dikda.eu pri príležitosti 100. výročia začiatku 1. svetovej vojny fotografie jednej z najvýznamnejších osobností, ktorá v tomto vojnovom konflikte reprezentovala záujmy slovenského a českého národa, generála Milana Rastislava Štefánika. Fotografie zo zbierok Literárneho archívu SNK boli zdigitalizované v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív aj pri príležitosti blížaceho sa 95. výročia tragickej udalosti, pri ktorej generál M. R. Štefánik zahynul.

M. R. Štefánik na fotografii a ferotypii zo zbierok LA SNK, sign. 2649/2006, SŠ 51/90

„Depozity SNK uchovávajú veľmi bohatý fotografický a textový materiál ku generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi, ktorý preukázal svoje diplomatické, politické a strategické zručnosti práve počas krvavého konfliktu 1. svetovej vojny. 4. mája si zároveň pripomíname 95. výročie pádu lietadla, pri ktorom generál Štefánik tragicky zahynul. SNK verejnosti postupne sprístupní sériu jedinečných dokumentov – fotografie, mapy, osobnú knižnicu či reakcie na pád lietadla – ktoré má vo svojich archívoch“, povedala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

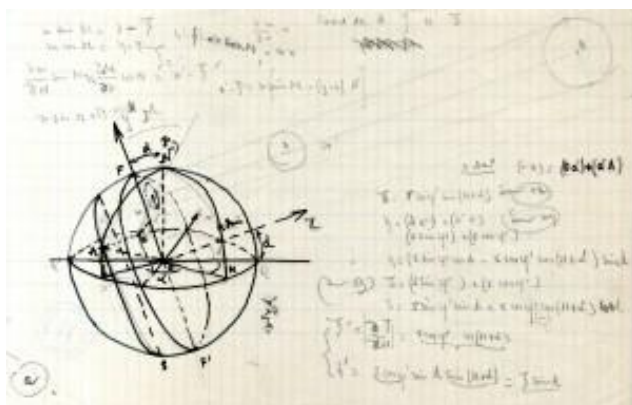
SNK zverejnila na www.dikda.eu tieto fotografie a mapy:

- M. R. Štefánik na ferotypii a dobových pohľadniciach
- Fotografie rodného domu M. R. Štefánika v Košariskách
- Ukážka z rukopisu najstarších veršov M. R. Štefánika, r. 1896 – 1899
- Fotografia M. R. Štefánika v čase študijného pobytu v Zürichu, r. 1902
- Matematické výpočty a nákresy M. R. Štefánika
- Fotografie pasu M. R. Štefánika do Francúzska
- Fotografie domu v Paríži, v ktorom sa nachádzal byt M. R. Štefánika
- Fotografia M. R. Štefánika s priateľmi v Paríži
- Mapa ciest M. R. Štefánika po Európe
- Mapa ciest M. R. Štefánika do mimoeurópskych krajín
- Fotografie M. R. Štefánika pri práci v pevnosti Cormeilles pri Paríži, r. 1912
- Fotografia M. R. Štefánika počas prvej africkéj cesty na love v južnom Alžírsku, apríl – máj 1909
- Fotografia M. R. Štefánika pri práci na ostrove Tahiti
- List M. R. Štefánika adresovaný T. G. Masarykovi v Paríži, 3. 4. 1919
- Vizitka M. R. Štefánika Fotografie trosiek havárie lietadla M. R. Štefánika, r. 1919
- Fotografia poslednej rozlúčky s M. R. Štefánikom v Brezovej

Milan Rastislav Štefánik sa narodil v Košariskách v rodine evanjelického farára Pavla Štefánika. Narodil sa ako šieste dieťa, po ňom prišli na svet ešte ďalší šiesti súrodenci. V neľahkých podmienkach sa rodičom podarilo vychovať deväť detí. Oduševnený slovenský národovec a vzdelanec Pavol Štefánik mal doma bohatú knižnicu a aj touto cestou sa snažil vychovávať svoje deti. Milan Rastislav začal študovať na košarištianskej škole, neskôr odišiel do Šamorína. Stredoškolské štúdium začal na evanjelickom lýceu v Prešporku, neskôr odišiel do Šopronu a potom do Sarvaša. Všade

dosahoval výborné študijné výsledky. V Sarvaši zmaturoval a rozhodol sa odísť študovať do Prahy na techniku, odbor stavebné inžinierstvo. V Prahe pôsobil spolok Detvan a Milan Rastislav tu získal štipendium od Československej jednoty. Stal sa hlasistom a stúpencom myšlienok učiteľa T. G. Masaryka. V marci 1898 sa Štefánik stal tajomníkom Detvana. O rok neskôr odišiel z techniky a dal sa zapísať na odbor astronómia, ktorý sa vtedy študoval na Filozofickej fakulte. Medzi slovenskými pražskými študentmi si postupne získaval autoritu a na jeseň 1901 sa stal predsedom spolku Detvan. Neskôr odišiel študovať do Zürichu. V roku 1903 začal Vavro Šrobár opäť vydávať Hlas a rozhodol sa, že ako jeho súčasť bude vydávať aj Umelecký hlas, venovaný literatúre a umeniu. Štefánik mu pri redigovaní Umeleckého hlasu pomáhal. Do realistického Času písal pravidelné pondelkové úvodníky o slovenskej kultúre a politike, ktorých cieľom bolo informovať českú verejnosť o Slovensku. Upozorňoval najmä na postupujúcu maďarizáciu a nabádal českú spoločnosť, aby pomáhala Slovensku konkrétnymi činmi.

Po štúdiách sa miestom Štefánikovho pôsobenia stal Paríž. Začiatky boli veľmi ťažké, žil v chudobných podmienkach. Jeho cieľom bolo dostať sa medzi dvoch najslávnejších astronómov v Paríži: Camillovi Flammarionovi a Julesovi Janssenovi, ktorého neskôr Milan Rastislav upútal. Ako hosť na Meudonskej hviezdárni podnikal Štefánik rôzne výpravy - výstup na observatórium na vrchole Mont Blancu či pozorovanie úplného zatmenia Slnka v španielskom Alcosebre. Janssen predniesol Štefánikovu štúdiu Spektroskopické skúmanie zatmenia slnka v Alcosebre na zasadnutí Francúzskej akadémie a publikoval ju aj časopis Académie Comptes rendus hebdomadaires des séances de l'Académie des sciences. Vedecky najúspešnejší bol pre Štefánika rok 1906, kedy uverejnil sedem vedeckých prác. Postupne sa zaradil do parížskeho vedeckého sveta. V tom istom roku dostal Štefánik poverenie od firmy Bureau des Longitudes viesť francúzsku výpravu do Turkestanu na pozorovanie zatmenia Slnka. Cestu využil aj na poznávanie Ruska a Strednej Ázie. Navštívil v Jasnej Poľane Leva Nikolajeviča Tolstého a jeho lekára Dušana Makovického. Po návrate do Paríža mu valné zhromaždenie Francúzskej astronomickej spoločnosti udelilo Janssenovu cenu. Neskôr Milan Rastislav zorganizoval výpravu do severnej Afriky, kde chcel nájsť vhodné miesto pre svoju hviezdareň. Precestoval Alžírsko, Atlas, Saharu, Tunisko aj Kartágo, no cesta nemala úspech.

Z korešpondencie M. R. Štefánika s priateľmi a fotografia jeho pasu (LA SNK, sign. 75 H 4, SŠ 51 37d)

Začiatkom roka 1910 dostal novú šancu. Vedecký ústav Bureau des Longitudes spolu s ústavom Bureau Central Météorologique ho vyslali na Tahiti pozorovať Halleyho kométu. Tu strávil nasledujúcich desať mesiacov. Na ostrove Vavau pri pozorovaní úplného zatmenia slnka dosiahla práve Štefánikova výprava najlepšie výsledky a ocenila to aj Francúzska akadémia. V lete roku 1912 ho vedecký ústav Bureau de Longitudes vyslal na pozorovanie zatmenia slnka do Passa Quatro v Brazílii. O rok neskôr, keď Francúzi chceli vybudovať vlastnú telegrafickú sieť a sústavu meteorologických staníc v Ekvádore a na Galapágoch, dostal Štefánik, ktorý už vtedy mal francúzske občianstvo, poverenie, aby získal povolenie od ekvádorskej vlády. To sa mu aj podarilo. Francúzska vláda mu potom na návrh ministerstva námorníctva udelila kríž Rytiera Čestnej légie. Jeho úspechy však zastavila choroba, musel sa podrobiť operácii žalúdka. Po zotavení ho zastihla správa o vypuknutí prvej svetovej vojny.

Na Štefánika ako francúzskeho občana sa vzťahovala branná povinnosť. Rodáka z myjavských kopaníc odvieďli k vojsku a nasledovala jeho rýchla vojenská kariéra, ktorá bola okrem intenzívneho pracovného nasadenia aj dôsledkom Štefánikovej práce pre francúzske záujmy počas námorských ciest. Francúzi, zbadajúc politický rozmer jeho osobnosti, mu vytvorili optimálne podmienky na činnosť v letectve. Zúčastnil sa v službách francúzskej diplomacie a armády na bojových akciách v zahraničí.

Za svoje aktivity dostal od vlády najvyššie francúzske vyznamenanie Rád čestnej légie a udelili mu hodnosť generála letectva francúzskej armády. V závere vojny sa Štefánik aktívne podieľal na slovenskom a českom zahraničnom odboji a veľkou mierou sa pričínal o vytvorenie spoločného štátu Čechov a Slovákov. Bol to človek s veľkým diplomatickým talentom. Do sveta veľkej európskej politiky uviedol aj Tomáša Garrigue Masaryka a Edvarda Beneša. Bol zástancom česko-slovenskej republiky, podporoval vznik ČSR na princípe rovnocennosti oboch národov a vyvinul veľké úsilie o jej diplomatické uznanie. Jeho kontakty v najvyšších vojenských kruhoch Francúzska predurčili aj úspešné budovanie československých légii v rokoch 1916 až 1919. Zabezpečoval formovanie légii hlavne v Rusku, Taliansku a USA. Reorganizoval československé jednotky v zahraničí, najmä na Sibíri, aby sa stali základom brannej moci nového štátu a umožnili rýchle vytvorenie armády a letectva v ČSR. Ako letec, diplomat a všestranný odborník dokázal získať rešpekt francúzskych vojenských a politických špičiek nielen sebe, ale prenesene aj širokému okruhu československých letcov.

V prvej československej vláde pôsobil Štefánik ako minister vojny (1918-1919). Na jar 1919 na žiadosť prezidenta ČSR Tomáša Garrigue Masaryka vo funkcii ministra vojny prvej ČSR organizoval v Taliansku návrat takmer stotisíc Slovákov a Čechov domov. Súčasne ho prezident poveril vyriešiť kompetenčný spor medzi francúzskou a talianskou vojenskou misiou na našom území, ktoré mali zabezpečovať južnú hranicu Slovenska.

4. mája 1919 nastúpil Milan Rastislav Štefánik na letisku Campoformido pri Udine do lietadla Caproni 450, sprevádzaný posádkou. Cieľom cesty bolo letisko vo Vajnorochoch pri Bratislave. Lietadlo však nepristálo, pretože sa náhle zrútilo neďaleko Ivanky pri Dunaji. Milan Rastislav Štefánik, ako aj ďalší traja členovia posádky boli na mieste mŕtvi. Havária lietadla sa precízne nevyšetrila a dodnes úplne nevysvetlila. Milan Rastislav Štefánik je pochovaný v mohyle na Bradle.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

SNK PREZENTOVALA V HLAVNOM MESTE BARDEJOVSKÝ KATECHIZMUS Z ROKU 1581 - NAJSTARŠIU SLOVENSKÚ KNIHU

Bratislava, 16. apríla 2014 - Slovenská národná knižnica (SNK) prezentovala na pôde hlavného mesta, v Prednáškovej sále Univerzitnej knižnice jedinečnú publikáciu *Bardejovský katechizmus z roku 1581 – najstaršia slovenská kniha*, ktorú vydala v edícii Pramene k duchovným dejinám Slovenska. Dielo prostredníctvom faksimilnej rekonštrukcie a vedeckých štúdií sprístupnilo v roku 2013 verejnosti historicky najstaršiu knihu na území Slovenska, vydanú v domácej spisovnej reči - slovakizovanej češtine.

Kniha predstavuje priekopnícku sondu do výskumu kultúrnych dejín Slovenska. Zrod diela inšpiroval slovenský slavista Ľubomír Ďurovič, na vydanie ho pripravil tím historikov, filológov, teológov a bibliografov v spolupráci s grafikom Petrom Ďuríkom. Ide o slovenský preklad a adaptáciu Malého katechizmu Dr. Martina Luthera. Nemecký a čiastočne latinský Lutherov text bol preložený - prekladateľ nie je známy, podľa tradície to bol Severinus Sculteti - zatiaľ čo citáty z Biblie boli do tohto prekladu dosadené z Melantrichovej českej biblie, ktorá zachováva českú tradíciu biblických prekladov od XIV. a XV. storočia. Bardejovský katechizmus vytlačil ako jediné slovenské vydanie medzi mnohými latinskými, nemeckými a niekoľkými maďarskými významný tlačiar Dávid Gutgesell v Bardejove. Preto nesie pomenovanie „bardejovský“.

Malý katechizmus je aj v súčasnosti živou knihou. Bibliografická evidencia hovorí o viac ako 310 vydaniach Lutherovho Malého katechizmu v „slovenskej reči“.

Bardejovský katechizmus sa na Slovensku zachoval v podobe unikátneho, jediného, silno poškodeného výtlačku v Slovenskej národnej knižnici. O jeho objav a získanie do fondov SNK sa zaslúžil bibliograf a historik knižnej kultúry Boris Bálent, ktorý sa postaral v roku 1947 aj o jeho faksimilné vydanie. Zachovaný výtlačok Bardejovského katechizmu poškodil v presne nezistenom čase kníhviazač, ktorý z neho neprofesionálne odrezal vrchnú časť, a tak sťažil predstavu o jeho autenticknej podobe. V dôsledku toho v ňom sčasti alebo úplne chýbajú prvé horné riadky. Ďalšie poškodenie unikátneho výtlačku zvyrazňujú i chýbajúce - možno kedysi zámerne odstránené - strany. Skupina bádateľov začala preto po roku 2009 spolupracovať s cieľom vytvoriť čo najzreteľnejšiu predstavu o tom, aký mala najstaršia slovenská kniha pôvodný formát a akým bol jeho autentický text vrátane zničených

alebo stratených textových pasáží. Vytýčené ciele sa podarilo naplniť. Dôkazom je nielen rekonštruovaný text Bardejovského katechizmu vo vydanej knihe, ale i celý rad štúdií, ktoré rozmnožili a prehĺbili znalosti o dejinách Slovenska, osobitne o jeho knižnej kultúre v 16. storočí, ako aj o dejinách kresťanstva a reformácie na Slovensku.

Okrem „jadra“ publikácie, ktoré predstavuje text Bardejovského katechizmu graficky pripravený Petrom Duríkom, do nej prispeli špecializovanými štúdiami prof. Daniel Škoviera, doc. Miloslava Bodnárová, prof. emer. Ľubomír Ďurovič, doc. Milan Žitný, doc. Michal Valčo, historička kníhtlačiarskeho umenia v starom Uhorsku z Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti dr. Judit V. Ecsedy a doc. Miloš Kovačka. Vydanie diela podporilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky. Slávnostná prezentácia diela sa uskutočnila v januári 2014 v Bardejove.

V rámci bratislavskej prezentácie odznela aj prednáška prof. Ľubomíra Ďuroviča *„Bardejovský katechizmus - retrospektíva a perspektíva.“*

Miriám Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

100. VÝROČIE ZAČIATKU VOJNY: SNK ZDIGITALIZOVALA ORIGINÁL KRVAVÝCH SONETOV

Martin, 8. apríla 2014 – Slovenská národná knižnica (SNK) zdigitalizovala a zverejnila na svojej stránke www.dikda.eu pri príležitosti 100. výročia začiatku prvej svetovej vojny originál básnickej zbierky Pavla Országha - Hviezdoslava Krvavé sonety. Rukopis Hviezdoslavovho protestu proti vojne je uchovaný v Literárnom archíve SNK. Jeho zdigitalizovanie a sprístupnenie verejnosti umožnil národný projekt Digitálna knižnica a digitálny archív, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF).

„Tento rok si pripomínane okružle výročie začiatku jedného z najkrvavejších vojnových konfliktov na svete. SNK má vo svojich depozitoch množstvo diel, publikácií či materiálov týkajúcich sa tohto veľmi smutného obdobia našich dejín. Sme veľmi radi, že ich môžeme postupne sprístupňovať verejnosti v digitálnej podobe“, povedala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Pavol Országh Hviezdoslav napísal cyklus 32 sonetov ako reakciu na prvé správy z 1. svetovej vojny. Vytvoril ich v Dolnom Kubíne s dátumom „August – september 1914“. V tomto vrcholnom lyrickom diele Hviezdoslav vyjadril svoju bolesť a rozhorčenie nad mravným úpadkom ľudstva, ktoré sa vrhá do vojnových konfliktov a spôsobuje bolesť a utrpenie. Krvavé sonety sú výpoveďou o jasnom Hviezdoslavovom protivojnovom proteste a zároveň končia osobným víťazstvom nad témou – predstavou lepšej budúcnosti. Básnické dielo nemohlo byť počas vojny vytlačené, ale blízky okruh Hviezdoslavových priateľov vedel o jeho existencii. Jeden z „krvavých sonetov“ začínajúci veršom „Ó, vráť sa skoro, mieru milény!“ uverejnil dolnokubínsky rodák a Hviezdoslavov priateľ Jur Janoška v Cirkevných listoch ešte počas vojny. V samostatnom knižnom vydaní vyšli Krvavé sonety až po vojne v Prahe v roku 1919. Neskôr boli zaradené do IX. zväzku Zbraných spisov básnických Hviezdoslava (1930), do 12. zväzku Spisov P. O. Hviezdoslava (1957) či do 2. zväzku súborného vydania Hviezdoslav Dielo (1996). Krvavé sonety boli preložené do viacerých cudzích jazykov.

Prvá svetová vojna hlboko zasiahla aj do životov obyvateľov dnešného Slovenska. V takmer každej dedine na Slovensku túto udalosť pripomína pamätník padlým. Do vtedajšej Rakúsko-uhorskej armády narukovalo viac ako 400 000 mužov - takmer 15 % z vtedajšieho počtu obyvateľstva. Ich rodiny zápasili s nedostatkom jedla, pretože úroda sa znížila o 50 %. Takmer 70 000 mužov sa už nikdy nevrátilo domov a vyše 61 000 z tých, čo prišli naspäť, zostalo doživotne zmrzačených.

SNK v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív verejnosti sprístupňuje zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC V SNK: PREZENTOVANIE DIGITALIZÁCIE

Martin, 31. marca 2014 – Prehliadka Digitalizačného centra vo Vrútkach, ukážky reštaurovania a konzervovania dokumentov či ukážky zdigitalizovaných predmetov z 1. svetovej vojny z projektu Europeana 1914 -1918 sú jednými z aktivít, ktoré pre verejnosť pripravila Slovenská národná knižnica (SNK) v rámci Týždňa slovenských knižníc, ktorý potrvá do soboty 5. apríla.

„SNK už tradične pre verejnosť pripravuje bohatý program v rámci Týždňa slovenských knižníc. Okrem Dní otvorených dverí v SNK, Slovanskom múzeu A. S. Puškina v Brodzanoch či v Apponyiovskej knižnici v Oponiciach, ako aj výstavy pri príležitosti 125. výročia narodenia Martina Rázusa v Literárnom múzeu SNK, sme sa tento rok zamerali na aktivity v súvislosti s národným projektom Digitálna knižnica a digitálny archív. Návštevníci si tak budú môcť pozrieť priestory Digitalizačného centra vo Vrútkach vybaveného najšpičkovejšími technológiami“, povedala generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

SNK návštevníkom ponúkne aj viaceré prednášky o historických knižničných fondoch v SNK, ako aj vyučovacie hodiny so súťažou „Jozef Pavlovič deťom“ a „Mária Ďuričková v živote a diele“. Počas celého týždňa budú odpustené poplatky pri registrácii čitateľov, ako aj sankčné poplatky. Čitatelia SNK budú môcť realizovať medzinárodné medziknižničné výpožičky bezplatne.

Miriam Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

ZÁSTUPCOVIA EURÓPSKEJ KOMISIE V MARTINE OCENILI STAV REALIZÁCIE PROJEKTU DIKDA

Martin, 28. marca 2014 – Zástupcovia Európskej komisie (EK) sa dnes na pôde Slovenskej národnej knižnice (SNK) oboznámili a vysoko ocenili priebeh realizácie národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív (DIKDA) spolufinancovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

„Projekt DIKDA je najväčším národným projektom v oblasti digitalizácie na Slovensku. Zástupcovia EK sa zaujímali o stav realizácie projektu a vysoko ocenili dosiahnuté výsledky“, uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Ešte v novembri minulého roku schválil Sprostredkovateľský orgán rezortu kultúry pre OPIS (SORO) zmenu realizácie národného projektu, čím sa upravila aj výška nenávratného finančného príspevku (NFP) čerpaného z fondov Európskej únie z pôvodných 48,040 milióna eur na 41,541 milióna eur. *„Zmenu projektu si vyžiadala jednak realokácia finančných prostriedkov z Operačného programu Informatizácia spoločnosti, o ktorej rozhodla vláda SR v roku 2012, ale aj potreba optimalizácie a zefektívnenia nastavenia väčšiny aktivít národného projektu v súlade s možnosťami a potrebami národnej knižnice, a to pri zachovaní jeho cieľov“, vysvetlila Katarína Krištofová.*

Hlavným cieľom projektu je digitalizácia viac než 2,5 milióna objektov, z ktorých polovicu tvoria objekty zo slovacikálneho konzervačného fondu SNK, ako sú monografie, noviny a časopisy, odborné články zo zborníkov a odborných periodík a špeciálne dokumenty ako mapy či pohľadnice. Druhú polovicu objektov tvoria archívne dokumenty zo zbierok Slovenského národného archívu (SNA), z ktorých najvýznamnejšiu časť tvoria sčítacie hárky zo sčítaní ľudu z prvej polovice 20. storočia. Predmetom digitalizácie v SNA budú tiež archívne dokumenty ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky z rokov 1969 až 1989.

Prvou hlavnou aktivitou národného projektu je Príprava dokumentov na digitalizáciu a ich chemické ošetrovanie, ktorá zahŕňa zabezpečenie prevádzkových podmienok pre konzervačné a sterilizačné práce,

expedíciu a triedenie dokumentov pre následné konzervačné ošetrenie a digitalizáciu, konzervačné technológie a vstupno-výstupnú kontrolu kvality.

Druhou hlavnou aktivitou projektu je Digitalizácia, ktorá zahŕňa triedenie dokumentov pre digitalizáciu, skenovanie, spracovanie obrazových súborov a tvorbu metadát, vybudovanie dátového centra, pracovného úložiska dát a technologickej infraštruktúry projektu, ako aj implementácie systému pre riadenie a správu digitálnych dát. Digitalizácia sa začala v pilotnej prevádzke realizovať po presťahovaní existujúcich šiestich skenerov do Konzervačného a digitalizačného centra vo Vrútkach v auguste 2012 a po dodávke siedmich nových skenerov v novembri 2012 prešla do plnej jednozmennej prevádzky. Tá sa v apríli 2013 zmenila na dvojzmennú prevádzku, v ktorej sa bude pokračovať až do konca projektu. V novembri 2013 bolo dodaných ďalších sedem skenerov a v apríli 2014 budú dodané posledné dva. Súbežne prebieha postprocessing, zahŕňajúci najmä úpravu obrazových súborov, tzv. image treatment, optické rozpoznávanie znakov (OCR) a kontrolu kvality ako prípravu produkcie PSP (producer submission package) a SIP balíčkov na archivovanie a ďalšie používanie. V súčasnosti prebieha implementácia softvérového riešenia digitalizačného workflow systému, ktorý automatizuje a výrazne zefektívni väčšinu procesov súvisiacich s digitalizáciou a logistikou dokumentov.

Zároveň so spustením digitalizácie vo Vrútkach sa začalo s budovaním potrebnej informačno-komunikačnej technologickej (IKT) infraštruktúry projektu. V priebehu roka 2013 sa vybuďovalo špičkové dátové centrum, v ktorom je tiež umiestnená jedna z lokalít CDA ako národného infraštruktúrneho projektu PO2 OPIS UKB. *„V blízkom čase bude IKT infraštruktúra projektu plne dobudovaná a plne sa sfunkční aj operatívne pracovné úložisko dát. V druhej polovici roku 2014 bude implementovaný softvérový systém na správu a riadenie digitálnych dát“*, dodala generálna riaditeľka SNK.

Poslednou hlavnou aktivitou projektu je Archív, v rámci ktorej sa budú digitalizovať dokumenty SNA. Došlo k dohode SNK a SNA o zmene spôsobu realizácie digitalizácie archívnych fondov SNA tak, že digitalizácia archívu bude prebiehať v Bratislave a komplexne ju bude zabezpečovať externý dodávateľ. V oblasti riadenia projektu bol v roku 2012 vytvorený projektový tím, ktorý sa postupne rozrastá a v súčasnosti na projekte pracuje 148 zamestnancov, z toho 113 na 100 % svojho pracovného úväzku a 35 sa na ňom podieľa čiastočne. V rámci implementácie národného projektu sa doposiaľ vytvorilo 107 nových pracovných miest. K dnešnému dňu je zdigitalizovaných cca 30 % objektov, čo predstavuje počet viac než 800 000.

Miriám Michaela Štefková
hovorkyňa SNK

SNK PREZENTOVALA DIELA VYDANÉ V ROKU 2013

Martin, 14. februára 2014 - Slovenská národná knižnica (SNK) ako najvýznamnejšia kultúrna inštitúcia uchováajúca knižničné dedičstvo prezentovala tento týždeň v priestoroch SNK v Martine svoje najvýznamnejšie edičné tituly vydané v roku 2013.

„Pre Slovenskú národnú knižnicu je dôležité prezentovať sa nielen svojimi službami pre verejnosť či rozvojovými národnými a medzinárodnými projektmi, ale aj svojou edičnou činnosťou. Teraz prezentujeme diela súčasných zamestnancov SNK i odborníkov z externého prostredia, ktorí sú však so SNK vždy určitým spôsobom spätí,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Na podujatí sa zúčastnili aj autori a zostavovatelia publikácií, ktorí svoje diela predstavili verejnosti. Ide o tituly určené odbornej, ale aj laickej verejnosti a SNK, samozrejme, nezabudla ani na mladšiu generáciu.

SNK v roku 2013 vydala jedinečnú publikáciu *Bardejovský katechizmus z roku 1581 – najstaršia slovenská kniha*. Dielo prostredníctvom faksimilnej rekonštrukcie a vedeckých štúdií sprístupňuje verejnosti historicky najstaršiu knihu na území Slovenska, vydanú v domácej spisovnej reči - slovakizovanej češtine. Bardejovský katechizmus sa na Slovensku zachoval v podobe unikátneho, jediného, silno poškodeného výtlačku v Slovenskej národnej knižnici.

SNK v roku 2013 vydala aj unikátnu publikáciu PROGLAS - veľkolepý básnický chválospev, predslov k prekladu Evanjelia sv. Jána do macedónčiny od autora Stojana Lekoskeho.

Ďalším zaujímavým titulom sú Dejiny Slovenskej národnej knižnice, ktoré spracoval Štefan Hanakovič.

Diela z produkcie SNK si môžete objednať na www.snk.sk.

Miriám Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

PREZENTÁCIA NAJSTARŠEJ SLOVENSKEJ KNIHY BARDEJOVSKÝ KATECHIZMUS

Martin, 6. februára 2014 – Prezentácia najstaršej slovenskej knihy z roku 1581 Bardejovský katechizmus sa uskutoční v nedeľu 9. februára o 17.00 hod. v Evanjelickom kostole v Bardejove (Dlhý rad) a v pondelok 10. februára o 16.30 hod. v čitárni Okresnej knižnice Dávida Gutgesela v Bardejove (Radničné námestie 1). Prezentáciu organizuje Slovenská národná knižnica (SNK) v spolupráci s Mestským úradom Bardejov, Cirkevným zborom ECAV na Slovensku Bardejov a Okresnou knižnicou Dávida Gutgesela v Bardejove. Jedinečnú publikáciu *Bardejovský katechizmus z roku 1581 – najstaršia slovenská kniha* vydala SNK v edícii Pramene k duchovným dejinám Slovenska.

Dielo prostredníctvom faksimilnej rekonštrukcie a vedeckých štúdií sprístupňuje verejnosti historicky najstaršiu knihu na území Slovenska, vydanú v domácej spisovnej reči - slovakizovanej češtine.

Kniha predstavuje priekopnícku sondu do výskumu kultúrnych dejín Slovenska. Zrod diela inšpiroval slovenský slavista Ľubomír Ďurovič, na vydanie ho pripravil tím historikov, filológov, teológov a bibliografov v spolupráci s grafikom Petrom Ďuríkom.

Ide o slovenský preklad a adaptáciu Malého katechizmu Dr. Martina Luthera. Nemecký a čiastočne latinský Lutherov text bol preložený - prekladateľ nie je známy, podľa tradície to bol Severinus Sculteti - zatiaľ čo citáty z Biblie boli do tohto prekladu dosadené z Melantrichovej českej biblie, ktorá zachováva českú tradíciu biblických prekladov od XIV. a XV. storočia. Bardejovský katechizmus vytlačil ako jediné slovenské vydanie medzi mnohými latinskými, nemeckými a niekoľkými maďarskými významnými tlačiar Dávid Gutgesell v Bardejove. Preto nesie pomenovanie „bardejovský“.

Malý katechizmus je aj v súčasnosti živou knihou. Bibliografická evidencia hovorí o viac ako 310 vydaniach Lutherovho Malého katechizmu v „slovenskej reči“.

Bardejovský katechizmus sa na Slovensku zachoval v podobe unikátneho, jediného, silno poškodeného výtlačku v Slovenskej národnej knižnici. O jeho objav a získanie do fondov SNK sa zaslúžil bibliograf a historik knižnej kultúry Boris Bálent, ktorý sa postaral v roku 1947 aj o jeho faksimilné vydanie. Zachovaný výtlačok Bardejovského katechizmu poškodil v presne nezistenom čase kníhviazač, ktorý z neho neprofesionálne odrezal vrchnú časť, a tak sťažil predstavu o jeho autenticknej podobe. V dôsledku toho v ňom sčasti alebo úplne chýbajú prvé horné riadky. Ďalšie poškodenie unikátneho výtlačku zvyrazňujú i chýbajúce strany. Skupina bádateľov začala preto po roku 2009 spolupracovať s cieľom vytvoriť čo najzreteľnejšiu predstavu o tom, aký mala najstaršia slovenská kniha pôvodný formát a akým bol jeho autentický text vrátane zničených alebo stratených textových pasáží. Vytýčené ciele sa podarilo naplniť. Dôkazom je nielen rekonštruovaný text Bardejovského katechizmu vo vydanej knihe, ale i celý rad štúdií, ktoré rozmnožili a prehĺbili znalosti o dejinách Slovenska, osobitne o jeho knižnej kultúre v 16. storočí, ako aj o dejinách kresťanstva a reformácie na Slovensku.

Okrem „jadra“ publikácie, ktoré predstavuje text Bardejovského katechizmu graficky pripravený Petrom Duríkom, do nej prispeli špecializovanými štúdiami prof. Daniel Škoviera, doc. Miloslava Bodnárová, prof. emer. Ľubomír Ďurovič, doc. Milan Žitný, doc. Michal Valčo, historička kníhtlačiarstva v starom Uhorsku z Országos Széchényi Könyvtár v Budapešti dr. Judit V. Ecsedy a doc. Miloš Kovačka, ktorý je zároveň zostavovateľom celého diela. Vydanie diela podporilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky.

Miriám Michaela Štefková, hovorkyňa SNK

ČO SA PÍSALO V NOVINÁCH PRED 100 ROKMI?

Martin, 13. januára 2014 – Chcete vedieť, aké kauzy trápili Slovensko pred 100 rokmi? Čím ľudia žili a o čom písali noviny? Slovenská národná knižnica (SNK) sprístupňuje na svojej stránke www.dikda.eu v rámci národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív zdigitalizované denníky, týždenníky a mesačníky, ktoré vychádzali na Slovensku pred 100 rokmi.

„Jedným z najlepších svedectiev o tom, čím žila spoločnosť na Slovensku pred sto rokmi, sú bez pochyby novinové články. Verejnosti chceme dať možnosť nahliadnuť do storočných novín a časopisov, do ich tém či štýlu, v akom boli písané,“ uviedla generálna riaditeľka SNK Katarína Krištofová.

Na stránke www.dikda.eu sa postupne zverejňujú vydania periodík Slovenské noviny, Slovenský denník, Národné noviny, Národný hlásnik, Robotnícke noviny, Ľudové noviny, Slovenský týždenník, Vlasť a svet, Slovenské pohľady, Veselé noviny, Živena či Národný hlásnik.

SNK v rámci projektu Digitálna knižnica a digitálny archív, ktorý je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), verejnosti sprístupňuje zdigitalizované diela, na ktoré sa už nevzťahuje autorskoprávna ochrana, teda ktoré sú z pohľadu autorských práv voľné. Môže sa tak stať po uplynutí 70 rokov od smrti ich autorov.

Miriám Michaela Štefková
hovorkyňa SNK